Já jsem ta Cesta

Studijní dokument II. etapy diecézní synody Diecéze Plzeňské

Finální verze k hlubšímu pochopení závěrečného dokumentu

Diecézní synoda
2024 2026

Společně **s nadějí**
Život v Kristu *uprostřed dnešní reality*

Biskupství plzeňské 26. listopadu 2025
synoda.bip.cz/studijnidokument

Obsah

Předmluva **3**
Synodní otázka A: MISIE **5**
Preambule 5
I. MISIJNĚ OTEVŘENÝ ŽIVOT V KRISTU 6
1. Život v Kristu aneb Cesta srdce 6
2. Život ve vztazích aneb Cesta společenství 8
3. Život pro druhé aneb Cesta služby 10
II. SDÍLENÍ EVANGELIA S DĚTMI A MLADÝMI LIDMI 18
1. Prostředí k setkání s Kristem a druhými 18
2. Sdílení evangelia jazykem dnešních lidí 21
3. Rodina, sounáležitost, solidarita 22
4. Poslání a služba církevních škol 24
Synodní otázka B: USPOŘÁDÁNÍ **26**
Preambule 26
III. STRUKTURY PODPORUJÍCÍ POSLÁNÍ 27
1. Misijně zaměřená změna uspořádání 27
2. Spoluúčast na pastoračním vedení 36
3. Podpora rozvoje povolání a služeb 40
IV. PROFESIONÁLNÍ CHARITA V DIECÉZI 41
1. Křesťanský charakter Charity 43
2. Spolupráce Charity s farnostmi 44
3. Strukturální začlenění Charity 46
Synodní otázka C: HOSPODAŘENÍ **50**
Preambule 50
V. MISIJNĚ ORIENTOVANÁ SPRÁVA MAJETKU 50
1. Správa majetku farností ve spolupráci s biskupstvím 51
2. Správa a využití sakrálních staveb 54
3. Správa majetku a společenská zodpovědnost 57
VI. SPRAVEDLIVÉ MZDY A FINANČNÍ ZDROJE 60
1. Odpovídající odměna pracovníků diecéze 60
2. Zajištění finančních zdrojů pro mzdy 63
3. Efektivní a etické hospodaření s financemi 66
Zdroje **68**

Předmluva

„Já jsem ta cesta, pravda i život. Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne.“ (Jan 14,6)

Tento Ježíšův výrok není sloganem, ale životním pozváním. Ježíš neříká, že zná cestu – on sám je tou Cestou. V dobách nejistoty a proměn, kdy se církev znovu ptá, kam směřuje, zní tato slova jako výzva i útěcha: Cesta k Otci není programem, strukturou ani výkonem, ale osobou, jejíž jsme při našem společném putování součástí, a která nás zve, abychom žili „skrze Něho, s Ním a v Něm“.

Příběh o emauzských učednících (*Lk* 24,13–35) nám tuto Cestu, na kterou jsou zváni všichni lidé, ukazuje v pohybu: dva zklamaní a tápající učedníci se vydávají pryč z Jeruzaléma. Kristus se k nim připojuje, klade otázky, naslouchá, otevírá Písmo, a nakonec se jim dává poznat při lámání chleba. Nejdříve ho nepoznali – až v pohostinnosti, při sdílení u společného stolu, se jejich oči otevřely. A on jim zmizel. Tak se cesta s Ním stává místem proměny našich představ o Něm a nového poslání na cestě s Ním.

Co je za námi?

Dokument *Já jsem ta Cesta* je plodem společné synodální reflexe Diecéze plzeňské. V šesti oddílech sleduje různé úseky naší církevní cesty: od osobního vztahu ke Kristu a sdílení víry přes formování struktur a služeb až po zodpovědné a spravedlivé hospodaření. Od začátku do konce však hledá odpověď na jednoduchou, ale naléhavou otázku: Co pro nás, katolické křesťany žijící na území plzeňské diecéze, konkrétně znamená žít život v Kristu uprostřed dnešní reality?

Během I. etapy diecézní synody jsme tuto dnešní realitu popisovali (srov. Závěrečný dokument I. etapy diecézní synody Diecéze plzeňské *Mistře, kde bydlíš?*). Ve II. etapě máme za sebou intenzivní cestu: Byli jsme na ni vysláni slovy lednového pastýřského listu. Hledali jsme společně témata pro konkrétní oblasti k řešení. Po celé tři měsíce jsme vybrané oblasti k řešení probírali s dalšími bratřími a sestrami v našich farnostech a komunitách při diecézních konzultacích. Zároveň jsme v postní době byli povzbuzeni k vytrvalé modlitbě, prohloubené rozjímáním dokumentu Synody o synodalitě (*SoS*) v tichých chvílích a postojem lítosti při kajících modlitebních vigiliích.

Uprostřed tohoto procesu vznikal dokument, který je vám na dalších stránkách k dispozici. Základy pro něj položil loňský dokument *Mistře, kde bydlíš?* Z diecézních konzultací, při nichž 104 synodních delegátů diskutovalo v místních skupinách o 12 vybraných oblastech života diecéze, vzniklo **185 návrhů** k řešení těchto oblastí. Z nich a z dalších podnětů od našich teologických poradců (srov. tři sborníky „prakticko-teologických reflexí“ na témata tří synodních otázek: MISIE, USPOŘÁDÁNÍ, HODPODAŘENÍ) a na základě připomínek k navrženému textu od odborných poradců a členů diecézních grémií zpracoval synodní tým podle předem dané metodiky první verzi tohoto studijního dokumentu. Ta pak byla v srpnu odsouhlasena synodní pracovní skupinou pro teologickou reflexi.

Stručnější pracovní verze tohoto dokumentu pak byla v září formou tří elektronických formulářů předložena všem 104 synodním delegátům k připomínkování. Na základě takto sebraných **845 připomínek** a hodnocení jednotlivých oddílů dokumentu pak byla v konzultaci se dvěma našimi církevně-právními poradci ze synodní rady pod vedením diecézního biskupa zpracována a biskupem posléze schválen Pracovní dokument II. etapy diecézní synody Diecéze plzeňské *Já jsem ta Cesta* (*Instrumentum laboris*). Částečně se v něm pozměnila struktura „cest“, když z původních 95 jich nyní dokument díky shlukování některých „cest“ do větších celků obsahuje jen 74. Takto upravený pracovní text byl podkladem k práci v synodních skupinách a k hlasování při II. generálním shromáždění 14. – 17. 11. 2025 v Johannisthalu (způsob jeho projednávání byl dán dokumentem Jednací řád II. generálního shromáždění diecézní synody).

Co vám předkládáme?

Do předkládaného studijního dokumentu byly nejprve v říjnu 2025 zpětně zapracovány obsahové změny, které v pracovním dokumentu vznikly na základě zářijových připomínek synodních delegátů, další změny pak byly do pracovního dokumentu zapracovány na základě **26 pozměňovacích návrhů** schválených II. generálním shromážděním synody a finální redakce diecézního biskupa (v části II. 4. věnované církevnímu školství a v části IV. věnované místu profesionální Charity v diecézi). Zatímco tedy v oddílech „Cesty" podrobný Studijní dokument obsahuje stejné znění textu, jaké je ve stručnějším Závěrečném dokumentu v oddílech „Kudy se tam vydáme?", oddíly „Východiska" a „Cíle" studijního dokumentu jsou podrobnějším rozvedením oddílů „Z čeho vycházíme?" a „Kam směřujeme?" Závěrečného dokumentu. Účelem studijního dokumentu je poskytnout zvídavým čtenářům a čtenářkám Závěrečného dokumentu širší diecézní kontext, podrobnější teologické odůvodnění a konkrétní poznámkový aparát.

Pro pochopení předkládaného Studijního dokumentu považujeme za důležité znovu připomenout, že nyní, když spolu procházíme druhým rokem naší synodní cesty, hledáme v první řadě to, kam bychom chtěli jako diecéze dojít, jaký horizont se před námi otevírá. Nechceme dělat nějaké od života odtržené „desetileté plány". Nyní se chceme ptát, kam nás skrze všechny ty pestré představy o rozvoji diecéze, které jsme přes léto do tohoto dokumentu shromáždili, vede Duch svatý (srov. odstavce nadepsané „Cíle"). A pak také, jaké první kroky by tomuto směru mohly odpovídat (srov. odstavce „Cesty").

Vycházíme při tom z konkrétního života, ve kterém teď žijeme a který jsme v prvním roce zevrubně popisovali (srov. *Mistře, kde bydlíš?*). Zároveň důvěřujeme v další Boží vedení, protože snaha o věrnost evangeliu, společné upřímné rozlišování, stejně jako soulad se směřováním univerzální církve jsou pro nás zárukou, že nás Duch svatý na této cestě doprovází.

Celý načrtnutý proces pak bude samozřejmě probíhat postupně, v závislosti na reálných možnostech. Průběžně probíhající proměna struktur bude zároveň přinášet změnu našich personálních a finančních možností. Okolnosti, v nichž se vše bude odehrávat, se také budou měnit. Proto i to, co se nám dnes může zdát nerealizovatelné, může být časem uskutečněno, a o čem dnes máme jasnou představu, může být reálným životem pozměněno či odsunuto na okraj.

Na co se zaměřit?

Nyní tedy v první řadě nejde o plánování konkrétních kroků, tomu se budeme podrobněji věnovat v třetím roce společné cesty, kdy budeme brát větší zřetel na konkrétní podoby realizace cílů a jejich prioritu v čase. Teď jde především o nalezení shody na společném směřování.

Papež František v rozhovoru pro *Civiltà Cattolica*[1] před dvanácti lety řekl:

> Vidím církev jako polní nemocnici po bitvě. Je zbytečné ptát se těžce zraněného, zda má zvýšenou hladinu cholesterolu či cukru! Je třeba léčit jeho rány. Potom můžeme mluvit o všem ostatním. Hojit zranění, hojit rány […] Církev se někdy dala uzavřít do maličkostí, do malých předpisů. Nejdůležitější je však první zvěst: »Ježíš Kristus tě spasil!« … Organizační a strukturální reformy jsou druhotné, dojde na ně potom. První reforma se musí týkat postoje. Služebníci evangelia musejí být lidmi schopnými zahřát lidské srdce, putovat s nimi nocí, umět vést dialog a také sestoupit do jejich temnot, do jejich tmy, aniž by se ztratili […], ale také doprovázet stádo, které umí větřit nové cesty.

Celý návrh dokumentu II. etapy naší synody doporučujeme proto číst a hodnotit právě v tomto duchu – v duchu poctivého hledání před Boží tváří, co je právě v této době, právě u nás v plzeňské diecézi, pro naši další společnou cestu v realitě tohoto světa to nejdůležitější.

Synodní tým, 26. listopadu 2025

[1] Časopis *Civiltà Cattolica*, Rozhovor s papežem Františkem. Otázky kladl šéfredaktor zmíněného časopisu, P. Antonio Spadaro SJ ve dnech 19., 23. a 29. srpna 2013. Online dispozici ZDE.

Synodní otázka A: MISIE

Jakými konkrétními způsoby chceme v příštích 10 letech napomáhat k tomu, aby se lidé v naší diecézi setkali s Kristem?

Preambule

Kristus se připojuje k těm, kdo jsou jako emauzští učedníci (srov. *Lk* 24,13–35) na společné cestě – naslouchá, doprovází, promlouvá k srdci, láme chléb, otevírá jim oči, proměňuje smutek ve svědectví. Tato dynamika je vzorem misijní cesty církve. Misie začíná setkáním – Kristus „se přiblížil a šel s nimi“ (v. 15), i když jej zatím nepoznávají.

V první etapě diecézní synody jsme si pro naše uvažování vymezili význam slova *misie* na činnost církve ve prospěch lidí mimo oficiální struktury církve.[2] Již na základě loňského popisu situace,[3] ale především pak z mnoha letošních návrhů synodních delegátů je však zřejmé, že misijní aktivita začíná **osobním setkáním s Boží láskou, která se v Kristu a Duchu svatém stává zakusitelnou** a vede nás ke **sdílení víry s druhými lidmi** skrze blízkost, důvěru a přijetí v realitě dneška. A to vše s pokorným vědomím, že v dnešním světě často nevíme, co bude zítra, natož za deset let. Proto chceme spíše společně vnímat a podporovat to, co v této naší realitě křehce a někdy i překvapivě vyrůstá než se za každou cenu snažit o realizaci nějakých velkých, sebelépe míněných plánů. Jako zásadní pro celou misijní cestu naší diecéze proto vnímáme to, co nám již před 60 lety kladli na srdce koncilní otcové:

> Radost a naděje, smutek a úzkost lidí naší doby, je i radostí a nadějí, smutkem a úzkostí učedníků Kristových, a není nic opravdu lidského, co by nenašlo v jejich srdci odezvu. (*Gaudium et spes*, čl. 1)

Vloni jsme zaměřili svou pozornost na lidi, kteří žijí kolem nás. Z došlých podnětů vyplynulo, že je důležité sledovat, kde a jak se v životě naší diecéze víra sdílí, protože právě odtud se může misijní obnova diecéze přirozeně rozvíjet. Misijní dynamika se stává viditelnou a účinnou v mezilidských vztazích, v nichž se víra sdílí, roste a ve světle evangelia proměňuje lidské životy. Proto je třeba neustále posilovat vědomí, že každý z nás je v síle Ducha svatého povolán a uschopněn být zároveň učedníkem a misionářem.

Stejně tak ani **děti a mladí lidé** nejsou pouze „adresáty“ misie, ale mají v církvi své místo **jako aktivní nositelé víry a naděje**. Přinášejí do církve svěžest a schopnost nového pohledu – nového způsobu života, myšlení i komunikace.

Církev, po které toužíme, je živé společenství, které doprovází, naslouchá a vychází vstříc druhým – právě tento **misijní a synodální styl se ukazuje jako klíčový** i pro směřování plzeňské diecéze. Takto chápaná misie proměňuje samotné chápání církve, která není jen místem, kam se přichází, ale i společenstvím, které se vydává na cestu s druhými, mezi lidi a pro ně. Evangelium přitom sdílíme zcela nezištně a bez jakýchkoli podmínek – jako dar, který jsme přijali.[4]

Misijní poslání církve, které si v naší diecézi chceme společně hlouběji osvojovat, se nevyčerpává v nějakých konkrétních činnostech církve, ale tvoří základní způsob jejího bytí, evangelijní životní styl, který **spočívá v Otci, svědčí o Kristu a otevírá se vanutí Ducha**. Taková církev je místem, kde Slovo „přebývá mezi námi“, vtěluje se v mezilidských vztazích, ve službě a v naslouchání – jako obraz Boží milosrdné blízkosti. Evangelizace v tomto pojetí není strategií, jak přivést druhé k víře,

[2] Srov. Závěrečný dokument I. etapy diecézní synody *Mistře, kde bydlíš* čl. 1 (dále jen *MkB*).

[3] Srov. např. *MkB*, čl. 102.

[4] Papež František v této souvislosti používá termín „zdarmadanost“ či „zadarmovost“ (*gratuita*) evangelní misie (srov. *Evangelii gaudium* čl. 48, 111–114) a zve nás, abychom misii chápali především jako dar, nejen jako úkol.

ale postojem srdce, které naslouchá tomu, co už Duch svatý v životech lidí koná. Evangelium se tak přirozeně odkrývá a sdílí v hloubce jejich vlastních životních zkušeností. Tak se skrze evangelizaci zároveň obnovuje i naše víra, která dostává nový dech a směr.[5]

Cesta misijní obnovy není rychlá ani přímá. Je to proces zrání, který začíná v srdci jednotlivce a zároveň potřebuje strukturální i komunitní podporu. Bude-li naše diecéze kráčet společně touto cestou jako církev putující, naslouchající a svědčící, pak se její misijní charakter přirozeně prohloubí.

V **prvním oddíle** tohoto souhrnu naleznete zpracované návrhy synodních delegátů, odborníků a teologů k oblastem řešení 1, A, B a C. Ve **druhém oddíle** se zaměříme na druhou základní „oblast k řešení" věnovanou dětem a mládeži. Témata těchto dvou oddílů jsou úzce provázaná.

Pro další podrobnosti srov. studijní text Prakticko-teologické reflexe tématu MISIE.

I. MISIJNĚ OTEVŘENÝ ŽIVOT V KRISTU

„Vytrvale setrvávali v učení apoštolů, ve společenství, v lámání chleba a v modlitbách, svůj majetek dělili mezi všechny, jak kdo potřeboval, byli oblíbeni u všeho lidu a Pán k jejich společenství denně přidával ty, kteří byli zachraňováni." (*Sk* 2,42.45.47) Hlavním misijním „projektem" církve je odpradávna společný život v Kristu žitý v otevřenosti vůči všem.

V tomto oddíle jsou tematizovány následující oblasti k řešení:

1. Misijní charakter diecéze / A. Život s Kristem / B. Život ve vztazích / C. Církev doprovázející

Návrhy a zkušenosti mnoha synodních delegátů v těchto čtyřech souvisejících „oblastech k řešení" (1ABC) souzněly s tím, co zdůraznil papež František v *Evangelii gaudium*: Hlásání evangelia, ke kterému jsou povoláni a posláni všichni křesťané, se v církvi uskutečňuje tím, že křesťané společně „sdílí radost, ukazují krásné obzory a nabízejí lákavou hostinu," a s tím, co již dříve zdůraznil Benedikt XVI., „církev neroste proselytismem" (tj. lákáním druhých do svých vlastních řad), ale vlastní „přitažlivostí" (*EG, čl.* 14). Toto tedy i my přijímáme jako základní výzvu při hledání cest k prohloubení „misijního charakteru diecéze": žít otevřený život v Kristu uprostřed dnešní reality.

Z návrhů synodních delegátů, odborných poradců a teologů pak také vyplynulo, že misijní charakter místní církve nelze chápat pouze jako otázku aktivit, ale jako celek tří vzájemně propojených rovin: duchovní (spirituální), vztahové (synodální) a akční (služebné).

Proto je první oddíl rozčleněn tak, aby bylo patrné, že (**1.**) vztah s Kristem je počátkem každé misijní proměny, (**2.**) vztahy s druhými hlavním způsobem, jakým dnes církev uskutečňuje své poslání, a (**3.**) život pro druhé cílem, v němž se toto poslání naplňuje.[6]

1. Život v Kristu aneb Cesta srdce

Ježíš doprovázel své učedníky, šel a rozmlouval s nimi „cestou" (*Mk* 10,17–22; srov. *Lk* 24,13–35), na které se uchyluje do ústraní (srov. *Lk* 5,16), aby se mohl ponořit do vztahu s Otcem. Ježíš sám pak „vytváří" skupinu svých apoštolů především k tomu, „aby byli s ním" (*Mk* 3,13). Odtud jsme na společné misijní cestě v naší diecézi přednostně pozváni vycházet i my.

[5] Tyto důrazy jsou souhrnem pojetí misijního poslání církve u papeže Františka (srov. Pavel Ženíšek: Missio v pojetí Papeže Františka: užitečná inspirace pro českou katolickou církev). Ve Francii je konkrétně dnes rozvíjí např. přístup zvaný „generativní pastorace" (*pastorale d'engendrement*).

[6] Toto členění odpovídá také např. perspektivě, kterou nabízí Jan Pavel II. ve své exhortaci *Christifideles laici*, kde mluví o službě církve ve třech jejích rozměrech: *mysterium* (srov. např. *ChL*, čl. 9 a 19) – *communio* (srov. např. *ChL*, čl. 19, 20 a 32) – *missio* (srov. např. *ChL*, 2 a 9).

Východiska:

Kristus je svým vtělením, smrtí, vzkříšením a sesláním Ducha přítomný v celém stvoření, v každém člověku, v každé situaci. Čím více žijeme z tohoto vztahu, tím citlivěji vnímáme, že Kristus je již přítomný i v těch, ke kterým jsme posláni. Nejsme tedy těmi, kdo ho „přinášejí“, ale těmi, kdo spolu s druhými objevují a sdílejí jeho přítomnost. Z tohoto pohledu je zřejmé, že žádná misie nemůže mít skutečný smysl bez setkání s Kristem, bez osobního vztahu s Ním a bez setkání s jeho proměňujícím slovem. Z misijního hlediska tedy nejde o nábor nových členů, ale především o schopnost být druhým nablízku, naslouchat jim a společně rozpoznávat a sdílet Kristovu proměňující přítomnost a jeho slovo ve všedním i zraněném životě. Jako základní pastorační paradigma (základní přístup k pastoraci) se proto nabízí postoj vycházející z přijetí, naslouchání a doprovázení, nikoli z potřeby kontroly nebo povýšeného poučování.

V naší diecézi vnímáme velkou touhu po obnově církve jako zralé a doprovázející komunity, která je nablízku těm, kdo jsou zranění, hledající nebo noví, a která s nimi jde společnou cestou, nikoli proto, aby jim byla učitelem, ale především spolupoutníkem. Jde o zásadní změnu mentality: přestat vnímat církev pouze jako poskytovatele služeb a začít ji vidět především jako průvodce na společné cestě k plnosti života.

Doprovázení znamená uznat individualitu a svobodu každého a zároveň tvořit živá společenství, kde každý může objevit své dary a povolání sloužit druhým. Dnešní člověk touží po upřímnosti, jednoduchosti a opravdových vztazích. Právě v takovém prostředí přijetí, naděje a smíření se může otevřít Bohu, který přijímá každého bezpodmínečnou láskou, a zakusit setkání se Vzkříšeným.

Papež František tento první základní rozměr misijního poslání církve, jeho duchovní dimenzi, v návaznosti na své předchůdce velmi jasně zdůrazňuje např. v *Evangelii gaudium* (srov. např. *EG, čl.* čl. 262). Podobné důrazy přináší i závěrečný dokument synody o synodalitě a poslední encyklika papeže Františka *Dilexit nos*. Synodální spiritualita vychází ze srdce, ze vztahu k Bohu, který je Otcem, prožívaného v Kristu v dechu Ducha svatého díky slavení Kristova tajemství uprostřed nás, které je „vrcholem, k němuž směřuje činnost církve, a zároveň pramenem, z něhož proudí veškerá její energie“ (II. vatikánský koncil, *Sacrosanctum concilium*, čl. 10).[7]

Proto předkládáme následující „cíle“ jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty“ pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.[8]

Cíle:

- V diecézi jsou dostupná **místa**, která nabízejí rozmanitou **duchovní podporu** pro každého.
- V diecézi jsou církevní i necírkevní veřejnosti dostupné **služby duchovního doprovázení**[9] pro různé fáze života,
- V diecézi jsou rozvinuté způsoby podpory služby doprovázení při **uvádění do křesťanského života** (příprava na křest, biřmování a eucharistii a život z nich).
- V diecézi je všem k dispozici **přehled nabídek různých míst, komunit a spiritualit**.

[7] Závěrečný dokument synody o synodalitě (dále jen *SoS*) tomuto tématu věnuje celou kapitolu nazvanou „Synodální spiritualita“ (srov. především *SoS, čl.* 21-27; srov. také *SoS, čl.* 43; 44; 46).

[8] Kromě návrhů synodních delegátů ke konkrétním „oblastem k řešení“, ze kterých tento dokument především vychází, synodní delegáti už při popisu situace v rámci I. etapy jako „silný negativní faktor“ bránící misii zmínili „formální, povrchní nebo zvykový život některých farností nebo farníků“ (*MkB*, čl. 20), zdůrazňovali důležitost duchovní formace, doprovázení a podpory a konstatovali prioritu misijního „postoje“ před misijní „akcí“ (srov. *MkB*, čl. 37 a 55).

[9] Ke zvážení možnosti zřízení služby doprovázení a naslouchání vyzývá také synoda o synodalitě (srov. *SoS, čl.* 77 a 78).

Cesty:

1. CESTA: Vnímáme potřebu rozvoje spirituality v diecézi, proto chceme konkrétním způsobem:

- pomáhat lidem růst v rozmanitých **formách modlitby** (denní modlitba církve, růženec, adorace, chvály, přímluvy, Lectio divina, kontemplativní modlitba, žehnání aj.);
- doprovázet rozmanité **formy duchovního života** (svědectví víry, slavení eucharistie, prohloubené prožívání ostatních svátostí – zvláště svátosti smíření, modlitební společenství, duchovní obnovy, rekolekce, vícedenní duchovní cvičení, osobní doprovázení aj.);
- podporovat rozvoj vzdělávacích **kurzů zaměřených na spiritualitu** (formační semináře, biblická škola, škola modlitby aj.) a zprostředkovávat již existující.

2. CESTA: Doporučujeme, aby byla v celé diecézi (ve spolupráci s činnostmi, které se této oblasti u nás už věnují)[10] podpořena a rozvinuta nabídka **služby duchovního doprovázení a naslouchání** pro věřící i širokou veřejnost.

- Zároveň předkládáme ke zvážení **zavést službu duchovního doprovázení** a naslouchání v diecézi také jako formálně biskupem ustanovenou službu, u které by biskupství zaručovalo její kvalitu, stanovovalo podmínky vykonávání a nabízelo doprovázejícím různé formy podpory (např. vzdělávání, supervize, konzultace, prostory pro setkávání apod.) a s tím související finanční ohodnocení.[11]
- Zároveň doporučujeme nalézt konkrétní způsoby, jak v celé diecézi podpořit kvalitní **doprovázení katechumenů a čerstvě pokřtěných a biřmovaných** a pomáhat jim najít své místo ve společenství církve.

3. CESTA: Předkládáme ke zvážení, aby biskupství zřídilo pravidelně aktualizovaný **celodiecézní virtuální prostor** (webové stránky, intranet apod.), který by informoval o nejrůznějších možnostech vedoucích k prohloubení spirituality nabízených různými subjekty uvnitř i vně diecéze (např. různé školy modlitby, semináře života v Duchu, večery chval, biblické školy či semináře, exercicie, místa ztišení, tematické rekolekce apod.).

2. Život ve vztazích aneb Cesta společenství

„Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich." (Mt 18,12) Uprostřed vztahů žitých v Ježíšově jménu se lidé setkávají s Kristem i dnes.[12] Proto jsme v naší diecézi následně vyzýváni i my jít právě touto cestou: „Jako jsem já miloval vás, i vy se milujte navzájem." (Jan 13,34n) – a to nejen se svými nejbližšími, ale i vzdálenými.

Východiska:

Pro dnešní rozvoj misijního charakteru plzeňské diecéze jsou klíčové vztahy.[13] Misijní charakter se tedy neodvíjí ani tak od samotné aktivity, ale od stylu života, který čerpá ze spojení s Kristem a je utvářen vztahy, kde je možné zakoušet přijetí, blízkost, důvěru, přátelství, pohostinnost, respekt,

[10] Spolupráce při rozšiřování této služby v diecézi se nabízí především s Asociací pro duchovní doprovázení, s Kurzem duchovního doprovázení v Olomouci, s chystaným obdobným kurzem v Praze, s různými na toto téma zaměřenými svépomocnými skupinami v naší i v jiných diecézích apod.

[11] Tyto služby mohou mít různorodou podobu (Kavárny s Kristem, Misijní karavany, Církev na cestě, Stany setkávání, Virtuální klášter, Duchovní zahrady a lesy, Poutnické stezky apod.).

[12] K propojení čtyř „základních charakteristik církve" (Grundvolzüge), kam autor vedle liturgie, martyrie a diakonie počítá i koinonii, se zaslíbeními Kristovy přítomnosti, srov. Herbert Haslinger, *Diakonie: Grundlagen für die sociale Arbeit der Kirche* (Verlag Ferdinand Schöningh, 2009; str. 173–174).

[13] Tento důraz, mnohokrát delegáty opakovaný v návrzích zaslaných v II. etapě synody, byl silně přítomný již při popisu situace v I. etapě (srov. např. *MkB*, čl. 9, 26, 45, 46).

odpuštění, naději a pocit bezpečí. Takto prožívané vztahy mezi sebou navzájem, s lidmi kolem nás i ke světu jako společnému domovu nás všech mají sílu přitahovat hledající lidi a jsou základem každého společenství včetně života v rodině, v komunitě, ve farnosti, v diecézi.

Když prožíváme důvěrné vztahy s druhými lidmi, dotýkáme se tajemství Boha. Bůh sám je společenstvím vztahů Otce, Syna a Ducha svatého, vstupuje do našich vztahů a my v nich prožíváme každodenní liturgii života – bohoslužbu našich životů. Právě o tom je vztahová (synodální) proměna celé církve.[14]

I malý počet lidí může inspirovat a spouštět životodárné procesy, a tak můžeme působit jako kvas, který může proměnit prostředí kolem nás. Tato „společná cesta" (*syn-hodos*, synodalita)[15] se pak rozšiřuje od vztahů mezi bratřími a sestrami uvnitř našich vlastních společenství napříč generacemi přes vztahy s bratřími a sestrami z jiných křesťanských církví, k věřícím jiných náboženství a spiritualit, k lidem považujícím se za nevěřící, agnostiky či ateisty, se kterými nás bez ohledu na jejich životní styl ovšem spojuje jedno společné lidství, až k tomu poslednímu živočichu či kameni v celém stvoření.[16] Církev není poslána jen „*ad gentes*" (k lidem), ale je povolána žít a pracovat „*inter gentes*" (mezi lidmi, spolu s nimi).[17] Nejsme nejdříve učedníci a pak misionáři, ale jsme vždy učedníci a misionáři zároveň.

Nesmíme zapomínat, že zdravé a otevřené mezilidské vztahy vyžadují bezpečná a respektující prostředí a nemohou fungovat bez kvalitní komunikace. Komunikace je nejen technickým nástrojem, ale i způsobem, kterým mezi sebou budujeme důvěru, sdílíme vize, naslouchámě si a společně v naší diecézi rozlišujeme další kroky na sdílené cestě. Důležitá je přitom jak stránka formální (způsob, jakým komunikujeme), tak obsahová (co a proč sdělujeme), včetně důrazu na včasné a pravidelné otevřené sdílení informací. Jen tak můžeme dosáhnout větší efektivity, srozumitelnosti, pocitu sounáležitosti a porozumění si navzájem.

Papež František i tento vztahový rozměr misijního poslání církve jasně představuje v *Evangelii gaudium* (srov. např. *EG, čl. 46*) a v encyklice *Fratelli tutti* ho pak vztahuje na všechny lidi, ve kterých bez výjimky vidí bratry a sestry (srov. např. *FT, čl.* 276). Vždyť „do plnosti dorůstáme tehdy, když bouříme zdi a naše srdce se naplňuje tvářemi a jmény" (*EG, čl. 274* a *FT, čl. 195*). Celá II. kapitola závěrečného dokumentu synody o synodalitě je pak věnována nutnosti „proměny vztahů": „vztah s Bohem, vztahy mezi muži a ženami, v rodinách, v komunitách, mezi všemi křesťany, mezi jednotlivými sociálními skupinami, mezi náboženstvími i vztah se stvořením" (*SoS*, čl. 50). Synodalita se zde chápe jako královský misijní nástroj, kterým můžeme oslovit dnešní svět v duchu evangelia (srov. např. *SoS, čl. 32*).[18]

---

[14] Závěrečný dokument synody o synodalitě tuto základní misijně otevřenou „vztahovost" církve jasně ukotvuje v životě Nejsvětější Trojice: „Při prožívání synodálního procesu jsme si novým způsobem uvědomili, že spása, kterou máme přijmout a hlásat, je vztahové podoby, neboť spásu prožíváme a svědčíme o ní společně… Duch vložil do srdce každého člověka touhu po autentických vztazích a opravdových poutech… Konečným smyslem synodality je svědectví, které je církev povolána vydávat o Bohu, Otci, Synu a Duchu svatém, o harmonii lásky, která vychází sama ze sebe, aby se darovala světu. Kráčejíce synodálním stylem v prolínání našich povolání, charismat a služeb, a vycházející vstříc všem s radostí evangelia, můžeme prožívat společenství, které přináší spásu, tedy společenství s Bohem a s celým stvořením. Tak začneme již nyní prostřednictvím sdílení zakoušet hostinu života, kterou Bůh nabízí všem národům." (*SoS, čl.* 154; srov. také *SoS, čl.* 50)

[15] Závěrečný dokument synody o synodalitě souvislost synodality a misie vyjadřuje takto: „Synodalita je cestou duchovní obnovy a strukturální reformy, aby se církev stala participativnější a misionářštější, tj. aby byla schopnější kráčet s každým mužem a ženou a vyzařovat Kristovo světlo" (*SoS, čl.* 24).

[16] Srov. *SoS, čl.* 50: „V průběhu celého synodálního putování a na všech místech země se objevilo volání po církvi, která by byla schopna více živit vztahy; vztah s Bohem, vztahy mezi muži a ženami, v rodinách, v komunitách, mezi všemi křesťany, mezi jednotlivými sociálními skupinami, mezi náboženstvími i vztah se stvořením."

[17] Tento koncept, který rozvinul především malajský teolog Jonatan Y. Tan, přijímá perspektivu bytí mezi národy a přichází s radikálně celostním paradigmatem upřednostňujícím pojmy jako svědectví života a dialog před výslovným hlásáním evangelia. Solidarita, partnerství a společenství s lidmi jsou pak přednostními postoji *„missio inter gentes"* v misijní činnosti církve. Srov. dizertační práce Pavla Ženíška Missio v pojetí Papeže Františka (část 1.2.4.2.)

[18] *Evangelii gaudium*: „Církev, která ‚vychází', je církví otevřených dveří. Vycházet ven k druhým a vydávat se na periferie lidstva neznamená bezhlavě a beze smyslu běžet do světa" (*EG*, čl. 46). *Fratelli tutti*: „Církev je domov s otevřenými dveřmi… Chceme

Proto předkládáme následující „cíle“ jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty“ pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.[19]

Cíle:

- V diecézi je rozvinut systém vyhledávání, podpory a doprovázení **ohnisek života** – životodárné reality, kde se rodí víra z osobních vztahů nesených vzájemnou důvěrou, a vznikají zde i **menší společenství** nejrůznějšího typu, v nichž pulzuje víra.
- V diecézi je běžné, že větší farnosti se považují za **společenství tvořené místními menšími společenstvími,** kterým je poskytována trvalá intenzivní pastorační podpora.
- V diecézi je běžné, že větší farnosti mají k dispozici **prostory ke komunitnímu setkávání.**
- V diecézi je na všech úrovních rozvinuta **spolupráce s ostatními křesťanskými církvemi** i s příslušníky jiných náboženství.
- V diecézi je na všech úrovních rozvinuta partnerská **spolupráce s občanskou společností** a se samosprávnými celky (obcemi, městy, kraji), která ovšem zahrnuje i kritický rozměr poslání církve v situacích, kdy je v ohrožení obecné dobro či základní lidské hodnoty.
- V diecézi jsou žité a rozvíjené vztahy s celým stvořením a v duchu **„integrální ekologie“** čerpající podněty z encykliky Laudato si‘ je zde rozvíjena péče o náš „společný domov“, planetu Zemi (srov. V. 3.).
- V diecézi je zajištěna pravidelná, srozumitelná a aktuální **informovanost o dění v místní církvi i o událostech a výzvách církve** ve světovém kontextu.
- V diecézi je zajištěno **bezpečné a inspirativní prostředí** pro prožívání vztahů, komunikaci a sdílení víry **včetně virtuálního prostoru a zkoušení nových možností**.

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme, aby v každé farnosti nově koncipované podle III. 1. a. (případně v pastorační oblasti) byl farářem či moderátorem společné správy dle místní situace pověřen někdo ze **členů farního týmu nebo z jiných farníků**,[20] kdo bude spolupracovat s ostatními farníky i s dalšími lidmi takto v rámci diecéze pověřenými a zodpovídat se ve své službě faráři (buď jako dobrovolník, nebo placený pracovník v rámci své širší náplně práce), a to především v těchto oblastech:

- **rozvíjení vztahů mezi „ohnisky života“** navzájem (farnosti, komunity, další křesťanská společenství či iniciativy apod.);
- **ekumenické vztahy** v nejrůznějších oblastech společného misijního poslání;
- **partnerské vztahy** s obcemi, městy, kraji, občanskou společností, školami, spolky apod.;
- **rozvíjení iniciativ v oblasti péče o náš „společný domov“** (podrobněji srov. V. 3.).

2. CESTA: Doporučujeme, aby biskupství podpořilo (poradensky, finančně apod.) iniciativy farností a komunit směřující k tomu, aby byly k dispozici **prostory ke komunitnímu setkávání** pro širokou veřejnost, které umožní setkávání a rozšíření pastorační nabídky nad rámec

být církví, která slouží, která opouští domov a vychází ze svých chrámů, vychází ze svých sakristií, aby doprovázela život, podporovala naději, byla znamením jednoty… stavěla mosty, bořila zdi, zasévala semena smíření“ (*FT*, čl. 276). *Závěrečný dokument synody o synodalitě* zdůrazňuje důležitost malých či základních společenství a komunit jako „míst, na nichž mohou vzkvétat intenzivní vztahy blízkosti a vzájemnosti, které nabízejí možnost konkrétně žít synodalitu“ (*SoS, čl.* 117).

[19] Synodní delegáti klíčovou roli žitých vztahů pro misijní poslání církve opakovaně vyjádřili nejen ve svých návrzích v rámci II. etapy, ale také na mnoha místech závěrečného dokumentu I. etapy, a to ať už jako něco zásadního (srov. např. *MkB*, čl. 9, 26), nebo něco, co chybí (srov. *MkB*, čl. č. 45 a 46) K důležitosti komunikace pak srov. např. *MkB*, čl. 28, k centrální roli synodality pro misii srov. *MkB*, čl. 104, k důležitosti komunit a společenství srov. *MkB*, čl. 27, k důležitosti ekumenických vztahů srov. *MkB*, čl. 15.

[20] Zkušenost např. z mateřských center ukazuje, že fungující „ohniska života“ mají koordinátora, který především propojuje místní členy komunity, seznamuje je navzájem, koordinuje činnost tak, aby se zapojilo co nejvíce lidí, propojuje s lidmi „vzdálenějšími“.

bohoslužeb (komunitní centra, místa pro setkávání dětí, kavárny, otevřené zahrady apod.). Tyto prostory mohou být vlastní, nebo sdílené s jinými organizacemi.

3. CESTA: Doporučujeme, aby biskupství nabízelo či zprostředkovávalo různé **vzdělávací příležitosti** (semináře, workshopy, tematické večery apod.) věnované tématu prožívání zdravých vztahů, které budou přístupné co nejvíce lidem včetně kněží, jáhnů a pastoračních spolupracovníků, případně i širší veřejnosti. Ty by pak měly být zaměřeny např. na rozvoj konkrétních vztahových kompetencí, aktivní naslouchání, práci s emocemi, autenticitu, zranitelnost, schopnost sdílení se, nenásilnou komunikaci, přijímání odlišnosti, práci se zraněními, schopnost odpouštět, tvorbu bezpečného prostoru, nastavování hranic apod. Zároveň je třeba hledat způsoby, jak lidem účast na takovýchto nabídkách usnadnit (např. hlídání dětí či souběžný program pro ně apod.).

4. CESTA: Předkládáme ke zvážení, aby biskupství zřídilo pravidelně aktualizovaný **celodiecézní virtuální prostor** (webové stránky, intranet, sociální sítě apod.) jako nástroj pro prohloubení komunikace napříč farnostmi a komunitami, kde bude možné sdílet inspiraci, příklady osvědčené praxe a nabídky vzájemné podpory apod. Zároveň dáváme ke zvážení hledání způsobů, jak podpořit rozvoj kvalitních nástrojů pro online prezentaci a komunikaci jednotlivých farností a komunit.

3. Život pro druhé aneb Cesta služby

„Ať vaše světlo svítí před lidmi, aby viděli vaše dobré skutky a vzdávali slávu vašemu Otci.“ (*Mt* 5,16) Toto je tedy i pro nás v naši diecézi třetí misijní výzva: nechávat vztah s Kristem a vztahy s druhými přirozeně zazářit skrze konkrétní skutky. Právě v nich na společné cestě s ostatními můžeme „putovat“ a poznávat stále hlouběji, že Bůh je dobrý a že je přítomen uprostřed nás.

V tomto třetím bodu jsou shromážděny návrhy, které se týkají „akční“ či „služebné“ dimenze misijního poslání diecéze. Viditelným „plodem“ tohoto našeho poslání je vše, co dozrává skrze naplňování tří základních úkolů, jež jsou podrobně rozpracovány v následujících třech sekcích, které se věnují (**a.**) podpoře slavení bohoslužeb, (**b.**) podpoře sdílení evangelia a (**c.**) podpoře rozvoje solidarity v nouzi.[21]

Konkrétní podoby realizace těchto tří úkolů se mohou v jednotlivých farnostech a komunitách v diecézi lišit, někde může být zvýrazněný více ten, jinde pak onen rozměr. Jako celek je však diecéze povolána vrůstat do všech z těchto tří úkolů či rozměrů svého jediného misijního poslání.

Zvláště u této „akční“ dimenze misijního poslání diecéze je zásadní brát v úvahu **otázku zvládnutelnosti**. Vnímáme, že zvlášť v dnešní hektické době se nemůžeme jen ptát, co dělat více nebo jinak, ale spíše **trpělivě doprovázet procesy zrání**[22] a pokládat si otázku, kde je třeba

[21] Toto členění úkolů církve na tři oblasti nacházíme i u papeže Benedikta XVI., když v encyklice *Deus caritas est* (čl. 25) zmiňuje, že nejhlubší podstata církve se uskutečňuje trojím úkolem – hlásáním Slova (*kérygma*), slavením svátostí (*leitúrgía*) a službou lásky (*diakonía*). Tyto tři úkoly se navzájem podmiňují, vzájemně se prolínají na sebe navzájem odkazují. Každý z těchto úkolů navíc vyrůstá ze společné cesty (*koinonia*; srov. výše bod I.2) a svoji vnitřní sílu čerpá ze života v Kristu (*mystagogía* či spiritualita; srov. výše bod I.1). Jen takto, žijící jako celek všechny dimenze svého misijního poslání, může být místní církev jako celek i v jejích jednotlivých částech účinným nástrojem a znamením spásy celého lidského pokolení. K tématu „základních charakteristik církve“ (Grundvolzüge), kam autor vedle liturgie, martyrie a diakonie počítá i koinonii, srov. Herbert Haslinger, *Diakonie: Grundlagen für die sociale Arbeit der Kirche* (Verlag Ferdinand Schöningh, 2009; str. 166–175). K propojení těchto čtyř rozměrů misijního poslání církve se zaslíbeními Kristovy přítomnosti (viz biblické úvody k jednotlivým částem tohoto bodu) srov. tamtéž, str. 173–174).

[22] Nejde jen o to, že něčeho může být moc a je to pak nezvládnutelné, ale i o to, že něco může být (zvládnutelně) organizováno příliš aktivisticky a je to pak umělé, nepřijaté či dlouhodobě neudržitelné. Klíčovou důležitost tohoto postoje zdůrazňuje papež

vědomě ubrat, co omezit, s čím se rozloučit nebo citlivě doprovázet ke smrti. Jedním z kritérií pro toto rozlišování by pak měla být otázka, co není jen provozně-organizační, optimalizační úpravou, ale co napomáhá k hlubší a dlouhodobé proměně smýšlení. Jen tak dokážeme neplýtvat silami a vytvářet prostor pro zahájení nových procesů, které budou skutečně plodné a životaschopné. Proto je pro nás důležité, abychom si v diecézi stanovili raději méně cílů, které ale bude možné realizovat, vyhnout se přetěžování jednotlivců; aktivně vyhledávat a zvát nové lidi k týmové spolupráci podle jejich charizmat; mít odvahu revidovat a opustit neplodné pastorační aktivity a postupy; soustředit se na to, na co máme dostatek sil, možností a lidí; a učit se včas rozpoznat své limity a nedostatky a poučit se z nich.[23]

a. Slavení bohoslužeb

Jestliže naplňujeme Ježíšův odkaz „To čiňte na mou památku“ (*Lk* 22,19), stáváme se „živou, Bohu milou obětí“ (*Řím* 12,1) a Ježíš nám zaslibuje svoji výsostnou přítomnost: „Toto je mé tělo… Toto je má krev“ (*Mk* 14,22.24). Jsme proto povoláni slavit dar Kristova života při bohoslužbách a společných modlitbách, a tak být znamením Kristova života na společné cestě.

Východiska:

Liturgické slavení (liturgie, z řeckého *leitúrgia* = bohoslužba) jako jeden ze tří hlavních úkolů církve (obzvlášť slavení eucharistie) nemá zpravidla prvotně-evangelizační charakter a pro maximální přiblížení se dnešním lidem je tak třeba využívat i jiných příležitostí. Avšak liturgie coby „vrchol“ i „pramen“ celého křesťanského života[24] musí zůstat srdcem celého misijního poslání církve: časem a prostorem, kde má být každý přijat jako součást Božího lidu na cestě, inspirován srozumitelně vykládaným Božím slovem, nasycen Kristovou přítomností a poslán k účasti na společném poslání.

Papež Benedikt XVI. vnímal a opakovaně zdůrazňoval přímou souvislost mezi eucharistií a misijním posláním církve, kterou ve své encyklice *Sacramentum caritatis* vyjádřil takto: „Čím živější je v srdcích křesťanského lidu láska k eucharistii, tím zřejmější mu bude misijní poslání: přinášet Krista. Nejen nějakou ideu nebo etiku, které jsou od Něho inspirovány, nýbrž dar samotné jeho osoby“ (*Sca*, čl. 86; srov. také *Sca*, čl. 84–87). Tento pohled na klíčovou roli liturgie v misijním poslání církve je pak potvrzen i v nedávných církevních dokumentech papeže Františka a synody o synodalitě (srov. např. *EG*, čl. 24 a *SoS*, *čl.* 32).[25] Závěrečný dokument synody o synodalitě navíc zdůrazňuje důležitost „tradiční praxe poutí“ jako znamení „Božího lidu na cestě s Kristem“ a církve jako „přívětivého domova, svátosti setkání a spásy, školy společenství pro všechny Boží syny a dcery“ a „lidové zbožnosti“ jako „jednoho z míst synodální misijní církve“.[26]

František svojí výzvou spíše „iniciovat procesy“, než se za každou cenu snažit „obsadit prostory“ (srov. *EG*, čl. 222–225, kde papež rozebírá princip „Čas je nadřazen prostoru“). Konkrétně pak říká: „Častokrát je lepší zpomalit krok, odložit neklid, pohlédnout druhým do očí a naslouchat jim, anebo odložit naléhavé povinnosti a doprovodit toho, kdo zůstal na kraji cesty“ (*EG*, čl. 46).

[23] I zde proto stojí za to naslouchat dalšímu ze základních principů pastorační práce papeže Františka, který zdůrazňuje důležitost zakotvení v konkrétní realitě (srov. *EG*, čl. 231–233, kde papež rozebírá princip „Realita je nadřazena ideji“). I synodní delegáti v I. etapě varovali před přílišnou ambiciózností a nerealističností: „Výstupy předchozích synodálních procesů byly spíše nereálnými přáními, než že by vycházely z reálných možností a odpovídaly počtu a kvalitě lidských zdrojů. Výsledkem pak mnohdy bylo zklamání z nenaplněných očekávání." (*MkB*, čl. 107)

[24] „Liturgie je totiž vrchol, k němuž směřuje činnost církve, a zároveň je pramenem, z něhož vychází všechna její síla.“ (*Sacrosanctum concilium,* čl. 10)

[25] *Evangelii gaudium:* „Evangelizující společenství nakonec vždy umí ‚slavit‘… Radostná evangelizace se projevuje krásou v liturgii uprostřed každodenního úsilí o to, aby se šířilo dobro. Církev evangelizuje – a evangelizuje i sebe samu – skrze krásu liturgie, která je též oslavou evangelizačního působení a zdrojem nového povzbuzení k sebedarování“ (*EG*, čl. 24). *Závěrečný dokument synody o synodalitě*: „Tím, že jsou všechny místní církve a celá církev bez rozdílu osob blízko všem, kážou a učí, křtí, slaví eucharistii a svátost smíření, odpovídají konkrétně na Pánův příkaz hlásat evangelium všem národům (srov. Mt 28,19-20; Mk 16,15-16).“ (*SoS, čl.* 32)

[26] „Vztah mezi místem a prostorem také naznačuje reflexi církve jako ‚domova‘. Pokud není tento domov chápán jako uzavřený a nepřístupný prostor, který je třeba za každou cenu bránit, vyvolává obraz domova možnosti přijetí, pohostinnosti a inkluze. Samo

Proto předkládáme následující „cíle“ jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty“ pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.[27]

Cíle:

- V diecézi je na různých místech a v různých časech **slavena eucharistie a další svátosti,** přičemž použité výrazové prostředky (homilie, hudba, symboly) jsou srozumitelné, pestré a vedou k živému setkání s Bohem, s využitím potenciálu síly hudby a jejího žánrového rozpětí a způsob slavení je vstřícný ke každému příchozímu.
- V místních komunitách, kde není v neděli slavena eucharistie, se místní věřící sytí ze **stolu Božího slova uprostřed modlitby** a sdílení života (např. při bohoslužbě slova, společné modlitbě s Písmem, Lectio divina, biblickém růženci apod.).
- V diecézi je rozvinutá **nabídka různých forem společné modlitby** diferencovaná podle místa konání (duchovní centrum, malé společenství…) nebo spirituality (tradiční formy lidové zbožnosti a zvláště poutí, různé formy eucharistické adorace, různé formy spontánní modlitby, večery chval, domácí bohoslužby, bohoslužby v přírodě apod.).
- **Křty, svatby a pohřby, ale i různé další obřady či rituály** spojené s životními milníky, jsou v diecézi slaveny citlivostí a vnímavostí pro lidi, kteří stojí mimo církev. Podle zájmu a možností mohou být případně spojené s nabídkou následného doprovázení.[28]

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme, aby biskupství nabízelo, zprostředkovávalo, podporovalo či vytvářelo místní i centrální příležitosti pro **vzdělávání v oblasti liturgie** s cílem jejího přívětivého, komunitně prožívaného, misijně otevřeného a zároveň hlubokého slavení. Toto vzdělávání má být zaměřeno např. na službu lektorů, akolytů, služebníků eucharistie, podávání přijímání nemocným, ministrantů, kostelníků, komentátorů, hudby, doprovázení dětí při bohoslužbách apod.

2. CESTA: Doporučujeme, aby biskupství nabízelo či zprostředkovávalo také **inspiraci a podporu pro přípravu slavení ostatních bohoslužeb**, pobožností či modlitebních setkání (bohoslužby slova, modlitební setkání, křížové cesty, modlitba růžence, adorace, večery chval, bohoslužby při zvláštních příležitostech jako „dušičky“ či „půlnoční“, slavení Doby stvoření[29] apod.), s cílem, aby takovéto bohoslužby byly přístupné, oslovující a inspirující i pro lidi mimo církev.

3. CESTA: Doporučujeme na bohoslužebných místech před či po bohoslužbách, ale třeba i na webových stránkách, dveřích kostela či vývěskách **podpořit různé způsoby přijetí každého**

---

stvoření je společným domovem, v němž žijí členové jedné lidské rodiny se všemi ostatními tvory. Naším závazkem podporovaným Duchem Svatým je zajistit, aby byla církev vnímána jako přívětivý domov, svátost setkání a spásy, škola společenství pro všechny Boží syny a dcery. Církev je také Božím lidem na cestě s Kristem, v jejímž rámci je každý člověk povolán být poutníkem naděje. Znamením toho je tradiční praxe poutí. Lidová zbožnost je jedním z míst synodální misijní církve.“ (*SoS, čl.* 115)

[27] Misijní rozměr liturgie či dalších veřejných projevů zbožnosti doporučovali delegáti rozvinout nejen ve svých návrzích v rámci II. etapy, ale jeho důležitost popisovali již v I. etapě např. takto: „Zvláštním druhem činnosti, která může podle výsledků průzkumu často přiblížit lidi k víře, je liturgie, modlitba a jejich různé aspekty“ (*MkB*, čl. 12; srov. *MkB*, čl. 13 a 30).

[28] Zde může jít o vytváření či nabídku rituálů, které souvisí s milníky života všech lidí, např. narození dítěte, rozloučení s umírajícím, civilní svatba s liturgickým zarámováním, liturgie o(d)puštění při rozchodu v případě zájmu. Nabídka následného doprovázení by se pak mohla týkat např. první let v manželství nebo prvních let po křtu dítěte, případě po smrti blízkých apod.

[29] V roce 2015, v roce vydání encykliky Laudato si‘, vyhlásil papež František Světový den modliteb za péči o stvoření (1. září) jako závazný pro celou římskokatolickou církev a v roce 2019 se ve svém poselství k tomuto dni výslovně přihlásil k slavení Doby stvoření (*Season of Creation*) jako období od 1. září do 4. října. Ve čtvrtek 3. 7. 2025 byl ve Vatikánu představen nový mešní formulář pro custodia creationis (pracovní překlad: mše za péči o stvoření). Ve středu 9. července 2025 pak papež Lev XIV. slavil první mši svatou za péči o stvoření, podle tohoto nového mešního formuláře v Římském misálu. Ve své promluvě křesťany vyzval, aby se ujali svého poslání přinášet světu i celému stvoření mír a smíření.

příchozího – ať už pravidelného účastníka, hledajícího nebo náhodného návštěvníka – a to s cílem nenásilně vytvářet atmosféru vstřícnosti, která lidem pomáhá cítit se v místní komunitě vítáni, s respektem k jejich případné potřebě „být pouze přítomni“ a s nikým osobně nekomunikovat.

4. CESTA: Doporučujeme, aby tam, kde v diecézi není pravidelně v neděli slavena mše svatá, byla **podporována shromáždění, kde se lidé scházejí k bohoslužbám slova** či modlitbám v kostele, kapli nebo jiném veřejném prostoru, případně i v domácnostech či jiných prostorech[30] (kromě nedělí, kdy je jednou za čas slavena mše svatá pro celou oblast). Součástí této podpory by pak mělo být vysvětlení specifik takovéhoto způsobu slavení Dne Páně, kdy jsou lidé ve spojení se slavením eucharistie jiným způsobem než každonedělní přítomností na mši svaté, a zdůraznění, že využívání online přenosů by mělo být pouze doplňkovým nástrojem, například pro nemocné.

b. Sdílení evangelia

Jestliže naplňujeme Ježíšův odkaz „Jděte do celého světa a hlásejte evangelium“ (*Mk* 16,15), můžeme se od Ježíše nejen učit, ale on sám nám při tom zaslibuje svoji trvalou přítomnost: „Hle, já jsem s vámi až do skonání tohoto věku“ (*Mt* 28,20). Proto jsme povoláni svědčit o daru Kristova života druhým, a tak na společné cestě sdílet radostné poselství života.

Východiska:

Poslání „sdílet evangelium“ (martyrie, z řeckého *martyria* = svědectví), ke kterému jsou povoláni všichni křesťané, jako další ze tří hlavních úkolů církve chápeme jako proces komunikace (oboustranného sdílení) evangelia (radostné zvěsti) prostřednictvím slov, gest, symbolů i samotného způsobu života, uprostřed kterého jsou všichni obdarováváni přítomností Krista – Slova, které se vtěluje do všech situací všedního i slavnostního života, zejména tam, kde lidé prožívají jakoukoli bolest, úzkost či chudobu (proto se „martyrie“ bude přirozeně prolínat s „diakonií“ – srov. další bod I. 3. c). Jsme společně posláni být svědky této Kristovy přítomnosti uprostřed každé situace, ve které žijeme a do které vstupujeme, povoláni spolu ostatními lidmi a uprostřed nich vydávat svědectví a žít „radost evangelia“.[31] A to nejen na základě osobních vztahů, ale také skrze sdílení evangelia ve veřejném prostoru (média, sociální sítě, životní prostředí apod.).

I ze zkušenosti života našich farností a komunit vnímáme, že nestačí mít kostel otevřený jen při nedělní bohoslužbě a udržovat všechny dosavadní struktury, péči o svátosti a služby těm, kdo k nám sami přicházejí. Nebudeme se proto bát zkoušet zavádět nové procesy a pastoračně-misijně experimentovat: přidržíme se těch modelů, které přinesou plody. Nezbytnou součástí tohoto procesu bude i vykazatelnost a otevřenost zpětné vazbě.

K tomuto odvážnému sdílení Slova se chceme nechat povzbudit také slovy papeže Františka *z Evangelii gaudium*: „Není pravé evangelizace bez *výslovné zvěsti*, že Ježíš je Pán a bez primátu hlásání Ježíše Krista v každé evangelizační aktivitě“ (*EG*, čl. *110*). „Všichni jsme povoláni nabízet druhým explicitní svědectví o spásonosné lásce Pána, který nám

[30] Srov.: „Jestliže z důvodu nedostatku duchovních nebo z jiného závažného důvodu není možná účast na mši, velmi se doporučuje, aby se věřící zúčastnili bohoslužby slova, jestliže se koná podle předpisů diecézního biskupa ve farním kostele nebo na jiném posvátném místě, nebo aby se věnovali po náležitou dobu modlitbě buď sami, nebo v rodině, nebo ve společenství rodin.“ (kán. 1248 par. 2 *CIC*)

[31] Jsme si vědomi toho, že v dnešním propojeném světě nelze oddělit to, co žijeme v naší diecézi, od situace v jiných diecézích, u nás i ve světě. Lidé vnímají církev jako celek a události jinde (např. v sousedních diecézích) ovlivňují obraz církve i v našich regionech. Některé takovéto „vnější“ mediální aktivity mohou misi v naší diecézi podporovat, jiné ji naopak zpochybňovat. Je na místě promýšlet, do jaké míry se k těmto jevům vyjadřovat a vymezovat se vůči nim, nebo se spíše o to více soustředit na to, abychom v oblasti naší vlastní zodpovědnosti jednali, jak nejlépe umíme, a tyto jevy vnímali jako výzvu či varování pro naše vlastní společenství.

i přes naše nedokonalosti nabízí svou blízkost… To, co jsi objevil, to, co ti pomáhá žít a co ti dává naději, máš hlásat druhým“ (*EG, čl. 121*; srov. *EG, čl.* 127 a 128*,* případně *SoS, čl.* 4, 33, 57 a 68).[32]

Úkolem církve je však také prorocká služba: máme být i solí země, volat k obrácení, někdy provokovat, kácet modly, ukazovat, které cesty k životu nevedou (srov. také „společenská diakonie“ v I. 3. c).

Proto předkládáme následující „cíle“ jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty“ pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.[33]

Cíle:

- V diecézi jsou rozvíjeny a podporovány **nejrůznější příležitosti vhodné ke sdílení evangelia** především s lidmi, kteří vědomě žijí s Kristem a touží po prohloubení tohoto života skrze obnovené naslouchání zvěsti evangelia, ale i s lidmi evangeliem formálně zatím neoslovenými.
- V diecézi jsou **k hlásání Božího slova při různých příležitostech** (např. bohoslužby slova, žehnání, svatby, pohřby) biskupem (v případě svateb po schválení příslušným vatikánským úřadem) **pověřováni nejen kněží a jáhnové**, ale také katechisté a další pastorační spolupracovníci – muži i ženy s potřebným obdarováním („charizmatem“), vzděláním a dalšími předpoklady nutnými pro misijní službu.
- V diecézi se na sdílení evangelia podílejí nejen farní pastorační týmy, ale také **různá křesťanská společenství, komunity a formy spirituality – tradiční i nové –**, přičemž si ve svých přístupech nekonkurují, ale vzájemně se doplňují a podporují.
- V diecézi je běžné, že se její představitelé ve vhodných chvílích odvážně a jasně, ale zároveň citlivě a pokorně vyjadřují k různým **celospolečenským či celocírkevním jevům** a poskytují tak základní orientaci ve světle Božího slova a sociální nauky církve.
- V diecézi jsou pro pastorační i evangelizační účely běžně **využívány moderní technologie** a sociální sítě.

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme nabízet **společné vzdělávací programy** zaměřené na sdílení evangelia a sociální nauku církve, kterých by se účastnili jak kněží a jáhni, tak i ostatní pastorační spolupracovníci a spolupracovnice, případně i další zájemci z řad věřících.[34]

2. CESTA: Doporučujeme hledat cesty, jak aktivně, přirozeně a autenticky **působit na sociálních sítích** a nabízet či zprostředkovávat již existující kvalitní formáty sdílení evangelia online (podcasty, krátká videa, online poradenství, duchovní doprovázení apod.), vždy s hledáním možností pro navázání osobního kontaktu v reálném světě.

---

[32] Totéž pak plyne i ze závěrečného dokumentu synody o synodalitě, ze kterého je jasné, že za „subjekt hlásání evangelia“ je považován „celý Boží lid“, neboť „všichni jsme misionářskými učedníky“ (*SoS, čl.* 4; srov. *SoS, čl.* 33, 57, 68).

[33] Návrhy, jak prohloubit přímé hlásání evangelia (*martyria* či *kérygma*) v diecézi zaslané delegáty v II. etapě jsou podpořené i tím, co o této oblasti delegáti psali již v I. etapě, když popisovali situaci v diecézi: „V této souvislosti byla v odpovědích několikrát zmiňována důležitost srozumitelnosti našeho jazyka. Přímé hlásání evangelia je pak často zmiňováno v souvislosti s osobním svědectvím života a s individuálním přístupem“ (*MkB*, čl. 14), k potřebě „zdnešnění“ hlásání evangelia pak srov. *MkB*, čl. 30, k důležitosti rozmanitosti forem hlásání evangelia srov. *MkB*, čl. 14, k důležitosti přítomnosti evangelia ve virtuálním prostoru srov. *MkB*, čl. 19.

[34] Tyto kurzy mohou vycházet např. z *Evangelii gaudium* či z kurzu Mission Possible, který je v české verzi k dispozici v knize Otto Neubauera Mission Possible: Příručka k nové evangelizaci a dialogu s předmluvou kardinála Christopha Schönborna. Kurz je vhodný také pro online účast jednotlivců i skupin (Online Kurs für zu Hause / Online Kurz für Gruppen). Srov. také nabídku formace průvodců těch, kdo se zajímají o život z víry, v rámci projektu *Hledám Boha* (hledamboha.cz).

3. CESTA: Doporučujeme, aby biskupství nabízelo či zprostředkovávalo základní **vzdělávání v digitální gramotnosti** (včetně základního používání, výhod, limitů a rizik umělé inteligence) směřující k lepšímu pochopení potřeb především mladších generací, jejich oslovování a hledání mostů mezi online a reálným světem, a to nejen pro pastorační pracovníky či správce farních webů a farních sociálních sítí, ale i pro další zájemce.

4. CESTA: Doporučujeme, aby biskupství podporovalo **evangelizační aktivity ve farnostech** (tedy aktivity vedoucí ke sdílení evangelia ve farnostech jak s hledajícími, tak s těmi, kdo potřebují svůj život s Kristem prohloubit, organizované také skrze spolupráci s různými komunitami, projekty a službami u nás i mimo diecézi apod.), které nenásilně zvou k seznámení s evangeliem a respektují svobodu účastníků (např. kursy Alfa, srov. 2. cesta II. 2.).[35]

c. Solidarita v nouzi

V naplňování Ježíšova odkazu „Buďte milosrdní, jako je milosrdný váš nebeský Otec“ (*Lk* 6,36; srov. *Lk* 10,25nn) mohou Jeho učedníci vnímat jeho překvapivou přítomnost i vůči pohanským národům: „Cokoli jste učinili tomu z nejmenších z těchto mých bratří, mně jste učinili“ (*Mt* 25,40).[36] Se stejným překvapením, se kterým se lidé setkají s Kristem na cestě nezištné solidarity s dnešními trpícími, můžeme tuto Kristovu přítomnost zakoušet spolu s nimi i my.

Východiska:

Služba lidem v nouzi (diakonie, z řeckého *diakonía* = služba) či praktická (činná, sloužící) solidarita s lidmi či společností v jakékoli nouzi (tedy třetí ze tří hlavních úkolů církve či rozměrů misijního poslání církve) je někdy rozčleňovaná na „osobní diakonii“ (službu milosrdné lásky konkrétním lidem v jejich osobní bolesti a nouzi) a „společenskou diakonii“ (službu spravedlnosti zaměřující se na odstranění či zmírnění příčin této bolesti či nouze v dnešním světě a péčí o celé stvoření vnímané jako náš společný domov). Protože toto téma je velmi úzce spjato jak s „uspořádáním“ pastoračních služeb v diecézi, tak s „hospodařením“ s církevním majetkem, bude dále rozvíjeno také v oddíle IV. a v oddíle V. (zvláště bod 3). Na tomto místě ovšem chceme zdůraznit, že diakonická služba církve je jedním z nezbytných rozměrů jejího misijního poslání, vzájemně se nutně doplňuje s ostatními dvěma úkoly církve (liturgií a martyrií)[37] a v církvi toužící být služebnicí evangelia musí pronikat i všemi organizačními úrovněmi pastorační služby v diecézi. Tento úkol není tedy pro církev ničím okrajovým, ale je vlastní celému Božímu lidu a proniká celou strukturou církve a jejích pastoračních služeb.

Tento důraz na klíčovou roli služby milosrdné lásky v misijním poslání církve potvrdil již papež Benedikt XVI. ve své encyklice *Deus caritas est*, kde vyjádřil přesvědčení, že „charita“ (tedy služba bezpodmínečné milosrdné lásky) „není pro církev určitým druhem společensky prospěšné činnosti, kterou by mohla přenechat někomu jinému, protože patří k její vlastní povaze a představuje neodmyslitelný výraz její vlastní esence“ (*DCE, čl.* 25). To pak rozvíjí papež František

[35] Srov. např. Komunita Noe, Koinonia Jan Křtitel, Misionáři Obláti, Františkánské misie, Křesťanská akademie, Farní evangelizační buňky, Konference o evangelizaci, Mission Possible, Pastoral Innovation, Věří celé Česko, Kurzy Alfa, Manželské večery, Evangelizace 2033, Škola Marie, Nadace-F, Semináře Život v Duchu, Katolická charismatická obnova, Komunita Blahoslavenství, Komunita Chemin Neuf, Komunita Emmanuel, Hnutí Světlo-Život, Přirozený růst církve, Hledám Boha, Natürliche Gemeindeentwicklung, Proměna farnosti (Divine Renovation), Pastoralinnovation, Rebuilt Parish, Vitale Gemeinde, Fresh X-Netzwerk, Akademie für Dialog und Evangelisation apod.

[36] K exegetické obhajobě „diakonického“ výkladu spatřujícího za textem Mt 25,31-46 původní Ježíšovu intenci nezištné služby všech lidí vůči komukoli trpícímu, na kterou pak navazuje evangelista Matouš v se svojí užší aplikací na spásonosný vztah pohanských národů vůči křesťanům, srov. podrobnou studii v Herbert Haslinger, *Diakonie: Grundlagen für die sociale Arbeit der Kirche* (Verlag Ferdinand Schöningh, 2009; str. 262–273).

[37] Při zahájení biskupské synody o nové evangelizaci zdůraznil papež Benedikt XVI. důležitost tohoto propojení, když připomněl, že „(jsou) dva způsoby, jimiž nás Bůh angažuje a nechává nás konat s ním a v něm, konat pro lidstvo a pro své stvoření – ‚*confessio*‘ a ‚*caritas*‘“. A svá slova zakončil výrokem: „‚*Confessio*‘ je, můžeme říci, prvním opěrným sloupem evangelizace, a ‚*caritas*‘ je druhým sloupem. ‚*Confessio*‘ není čímsi abstraktním, ale je to ‚*caritas*‘, je to láska.“

v *Evangelii gaudium*, když mluví o „chudých" jako „přednostních adresátech evangelia" (*EG, čl.* 48) a po výzvě být spíše církví „otlučenou" než „uzavřenou" pokračuje: „Venku je množství hladovějících a Ježíš nám bez ustání opakuje: ‚Vy jim dejte jíst!' (*Mk* 6,37)" (*EG, čl.* 49). Vše pak završuje svoji slavnou větou: „Proto si přeji církev chudou a pro chudé" (*EG, čl. 198*). Tento pohled pak přejímá a dále rozvíjí i závěrečný dokument synody o synodalitě (srov. *SoS*, *čl.* 19, 46, 56, 63, 121)[38] a nejnověji pak s velkým důrazem i první apoštolská exhortace papeže Lva XIV. *Dilexi te* o lásce k chudým:[39] Papež Lev se zde jasně hlásí k odkazu papeže Františka, když cituje jeho větu: „Jak bych si přál církev, která je chudá a pro chudé!" (DiTe, čl. 35) „Chudá církev pro chudé začíná tam, kde se dotýkáme těla Kristova" (Dilexi te čl. 110). Chudí, migranti a uprchlíci nejsou především „problémem, který má být vyřešen, ale jsou to bratři a sestry, kteří mají být přivítáni, respektováni a milováni" (DiTe čl. 76; srov. čl. 56). „Všichni z nás se musí nechat evangelizovat chudými." (DiTe čl. 102) „Žádný z křesťanů nemůže považovat chudé prostě za sociální problémem; oni jsou součástí naší 'rodiny'. Oni jsou 'jedni z nás'." (DiTe čl. 104)

Proto předkládáme následující „cíle" jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty" pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.[40]

Cíle:

- V diecézi je církev vnímána jako **církev**, **která naslouchá potřebám lidí v nouzi, menšinám a lidem na okraji společnosti**, komunikuje s nimi s porozuměním a sdílí s nimi bohatství evangelia a blíženecké lásky, je si zároveň vědoma svých vlastních omezení a slabostí, umí přiznat vlastní chyby a omluvit se za ně a svým celkovým životním stylem vytváří prostředí, kde se i chudí lidé dnešních dnů mohou cítit doma (slovy papeže Františka převzatými papežem Lvem XIV.: Chceme být chudou církví pro chudé, která se dotýká těla Kristova v chudých).
- V diecézi jsou **diakonické služby** rozvinuty na všech organizačních úrovních (biskupství, kategoriální pastorace, místní komunity, farnosti, misijní stanice, řeholní i nové komunity atd.…) a jsou na základě principu subsidiarity vhodně **podporovány a doplňovány službami profesionální Charity** (srov. dále oddíl IV.).
- V diecézi je církev díky aktivitě věřících v této oblasti a podpoře představitelů diecéze vnímána jako **prorocké znamení**, které odvážně poukazuje na sociální nespravedlnosti a ekologické problémy současného světa, zejména jejich sociální dopady, a spolupracuje při jejich řešení (společenská diakonie).
- V diecézi je církev vnímána jako **partner pro další subjekty občanské společnosti** v místním komunitním životě (kulturní, vzdělávací, sociální aktivity). Tato spolupráce může být zvlášť dnes rozvíjena v oblastech ochrany životního prostředí a služby obecnému dobru (srov. dále oddíl V.3.).

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme, aby byla biskupem pověřena **odpovědná osoba**, která bude mít v náplni své práce (a ve spolupráci s dalšími) **podporu diakonického rozměru služby** farností a

[38] *Evangelii gaudium*: „Dnes i vždycky jsou chudí přednostními adresáty evangelia a evangelizace, která se nezištně obrací právě k nim, je znamením Království, které přinesl Ježíš… Mezi naší vírou a chudými je nedělitelné pouto…" (*EG*, čl. 48). „Je mi milejší církev otlučená, zraněná a špinavá proto, že vyšla do ulic než církev, která je nemocná svou uzavřeností a pohodlností, s níž lne ke svým jistotám… Venku je množství hladovějících a Ježíš nám bez ustání opakuje: ‚Vy jim dejte jíst!' (Mk 6,37)" (*EG*, čl. 49). Ve IV. části nazvané „Sociální rozměr evangelizace" pak píše: „V Božím srdci mají chudí natolik privilegované místo, že on sám se ‚stal chudým' (srov. 2 Kor 8,9)" (*EG*, čl. 197) a v následujícím odstavci: „Proto si přeji církev chudou a pro chudé" (*EG*, čl. 198). Tento Františkův pohled pak přejímá a dále rozvíjí i závěrečný dokument synody o synodalitě (srov. *SoS, čl.* 19, 46, 56, 63, 121).

[39] Apostolic Exhortation Dilexi te of the Holy Father Leo XIV on Love for the Poor (4 October 2025).

[40] Rozvinutí služby lidem v nouzi jakožto nedílné součásti misijního poslání církve navrhují synodní delegáti opakovaně, což odpovídá i tomu, co psali již v rámci I. etapy: „Služba lidem v nouzi je pro své evangelní svědectví a zaměření nejen na lidi uvnitř církve také často vnímána jako nedílná součást misijního působení církve, a to i ve své neinstitucionalizované podobě" (*MkB*, čl. 17). K důležitosti komunitní spolupráce pro misii srov. *MkB*, čl. 18, k roli aktivit zaměřených na péči o společnost a Zemi v rámci misijního poslání církve v diecézi (srov. také dále oddíl V.3.) srov. *MkB*, čl. 16.

komunit v diecézi v jeho osobním i společenském zaměření, a to včetně zodpovědnosti za spolupráci s profesionální Charitou (srov. IV. 2. a 3.). Tato odpovědná osoba úzce spolupracuje i s tím, kdo je v diecézi pověřen službou koordinátora pro iniciativy rozvíjející podněty encykliky Laudato si '(srov. oddíl V. 3.).

2. CESTA: Doporučujeme, aby byl v každé farnosti či pastorační oblasti určen **některý z farníků** (např. jáhen, katechista, katechistka, jiný člen či členka farního týmu apod.), který bude mít v této farnosti či pastorační oblasti ve spolupráci s farářem či moderátorem společné duchovní správy a pod jeho vedením na starosti podporu solidarity s lidmi v nouzi. To se může dít např. doprovázením skupiny farníků zaměřené na praktickou solidaritu s lidmi v nouzi ve farnosti, vnímáním konkrétních potřeb ve farnosti a organizováním či zprostředkováváním příslušné pomoci. Dále také skrze komunikaci a hledání cest ke spolupráci s charitativními, humanitárními, sociálními či zdravotními službami Charity či jiných organizací.

3. CESTA: Doporučujeme v diecézi vyhledávat a podporovat **projekty sociálně citlivého hospodaření a komunitního života** (např. komunitní zahrady, bydlení pro rodiny v nouzi, fond pro podporu potřeb lidí v nouzi, komunitní sdílení potřeb a přebytků apod.).

II. SDÍLENÍ EVANGELIA S DĚTMI A MLADÝMI LIDMI

„Kdo přijme jedno z těchto dětí v mém jménu, mne přijímá" (*Mk* 9,37). Misie mezi dětmi a mladými lidmi (nebo lépe: s dětmi a mladými lidmi) není něčím druhořadým – Kristus se ztotožňuje s těmi nejmenšími a skrze setkání s nimi obohacuje svou přítomností všechny.

V tomto oddíle je tematizována následující oblast k řešení: 2. Děti a mladí lidé

Tento druhý oddíl je rozvinutím oddílu prvního se specifickým zaměřením na zvláštní potřeby dětí a mladých lidí v naší diecézi. Vše, co bylo řečeno v oddíle předchozím, se proto samozřejmě vztahuje i k této oblasti a je zde předpokládáno. Zároveň se tento oddíl týká i některých témat, která budou později rozvinuta ve třetím oddíle zaměřeném na misijně orientované uspořádání služeb v diecézi.

Podle exhortace papeže Františka *Christus vivit* (srov. *ChV*, čl. 202–247) má být pastorace mladých lidí „synodální", „vyhledávající", „doprovázející", „podpůrná", „přijímající", zahrnující „různé roviny", citlivá pro „přirozené vůdčí schopnosti a charismata" a povzbuzující „být misionáři".

Podněty k cestám, které by v naší diecézi umožnily hlubší sdílení evangelia s dětmi a mladými lidmi, jsou zde rozčleněny do tří bodů:

Nejprve si (**1.**) připomene důležitost prostředí, ve kterém se mladí lidé a děti mohou setkávat s živým Kristem a mezi sebou, poté (**2.**) se budeme věnovat otázce přiměřeného jazyka pro sdílení evangelia dnes, (**3.**) dále ukážeme důležitost zasazení doprovázení dětí a mladých lidí v diecézi do celku všech generací, protože nelze vytvářet pouze „církev mladých", aniž by církev ztratila svoji všeobecnost a mladí lidé své vlastní kořeny, a nakonec **(4.)** připojíme pracovní skupinou pro církevní školství zformulovaný text věnující se poslání a službě dětem a mladým lidem v církevních školách a školských zařízeních v diecézi.

1. Prostředí k setkání s Kristem a druhými

„Nechte děti přicházet ke mně, nebraňte jim, neboť takovým patří Boží království" (*Mk* 10,14). Kristus otevírá prostor důvěry a přijetí i pro ty nejmenší a vyzývá k tomu i své učedníky tím, že sám bere děti do náručí, vkládá na ně ruce, žehná jim, a dokonce se s nimi ztotožňuje a varuje před pohrdáním (srov. *Mk* 10,13–16). Církev, která se neuzavírá dětem, se otevírá budoucnosti.

Východiska:

Jako synodní delegáti vnímáme nízké zastoupení mladší generace v církvi – chybějí nám děti, mladí lidé, rodiny i ti, kdo by se jim systematicky věnovali. Ti, kdo mezi námi jsou, zůstávají často rozptýlení a bez zázemí společenství. Proto cítíme silnou potřebu zaměřit se právě na tuto skupinu, kterou dosavadními přístupy oslovujeme jen málo nebo vůbec, a musíme hledat nové cesty, jak se jim přiblížit a jít po cestě víry spolu s nimi. Toto se ovšem týká i dětí a mladých lidí, kteří své životní hledání realizují v jiných prostorech než církevních. Je třeba si být navíc vědomi toho, že nedůvěra řady mladých lidí (včetně některých, kteří v církvi vyrůstali) k institucionální církvi je hluboká a zásadní.

Základním postojem, který je dnes pro pastoraci dětí a mladých lidí doporučován, je postoj doprovázení zaměřený na lidský život ve všech jeho dimenzích: spirituální, psychické, sociální i materiální. Mladí lidé jsou vnímaní jako „spolu-hledající". Misijní poslání církve je realizováno „spolu s nimi", nejen „vůči nim". Při této službě doprovázení je třeba zohlednit rozptýlenost dětí a mladých lidí po celé diecézi, vycházet jim vstříc do jejich životních prostorů, stejně jako zvát na nadregionální setkání. Struktura pastorace dětí a mládeže bude v sobě muset kombinovat služby začleněné do lokální farní pastorace (se zohledněním bydliště a místa studia dětí a mladých lidí), služby kategoriální pastorace (vyváženě rozprostřené v obou krajích diecéze) a služby podporující ohniska života (která budou přitahovat mladé). Důležitou roli v oblasti prvního setkání s Kristem hrají farnosti, v nichž se již od útlého věku vytvářejí dětská společenství, která pak spolu pokračují v poznávání Krista.

Papež František ve své exhortaci *Christus vivit* mladým lidem říká: „Kristus žije a chce, abys žil!" (*ChV*, čl. 1) a je „přítomný v každé chvíli tvého života, aby ho naplnil světlem" (*ChV*, čl. 125). A zdůrazňuje, že prostředí, které napomáhá k takovémuto setkání mladých lidí s Kristem, má mladým lidem: umožňovat učit se jedni od druhých (srov. *ChV*, čl. 203–208); poskytovat jim svobodné přijetí a domov (srov. *ChV*, čl. 216–220); odkrývat různé roviny, kde mohou prožívat ticho, adoraci, dobrovolnictví, službu, hudbu, sport, ochranu přírody apod. (srov. *ChV*, čl. 224–228); vést k postupnému odkrytí síly Božího slova, slavení eucharistie a svátosti smíření (srov. *ChV*, čl. 229) a počítat s účastí i těch, kteří patří k jiným náboženstvím nebo se od víry zcela distancují (srov. *ChV*, čl. 235). Východiskem k takovémuto doprovázení je víra, že Bůh přijal lidskou přirozenost, a tím ji nesmírně povýšil, a proto „není nic opravdu lidského, co by v srdci křesťanů nenašlo odezvu" (*Gaudium et spes*, čl. 1). Nemůžeme tedy nic autenticky lidského považovat za zlo, pokud to není pokaženo zlým úmyslem.

Proto předkládáme následující „cíle" jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty" pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.[41]

Cíle:

- V diecézi jsou dětem a mladým lidem v dosahu jejich životních prostorů (domova či studia) nabízeny snadno přístupné prostory, kde mohou **zakoušet žitou víru jako cestu**, kterou je možné sdílet a svobodně se tak otvírat přijetí Božího slova v jeho pozvání k následování Krista, aktivně se zapojit a nezůstat pouhými příjemci péče.
- V diecézi jsou dětem a mladým lidem přístupná **vztahová prostředí**, do kterých se mohou zapojovat ne jako objekty něčí péče, ale jako rovnocenní partneři **ve vztahu s Kristem, ale i v dalších rozměrech svého života** (psychickém, sociálním, materiálním), jako např. různé kluby, kavárny či nejrůznější místa setkávání.

[41] Mnohé návrhy zaslané synodními delegáty v rámci II. etapy byly nesené vědomím, které delegáti vyjádřili již v I. etapě, že mladí lidé a děti se svým odlišným způsobem života, jazyka a kultury v diecézi často nacházejí na okraji našich diecézních aktivit (srov. *MkB*, čl. 45). K důležitosti centrální podpory, doplnění farní pastorace a otevřenosti pro věřící i nevěřící, ale zároveň i na určité limity služby Diecézního centra mládeže ve spolupráci mezi DCM a některými farnostmi srov. *MkB*, čl. 24. K volání po podpoře především Karlovarského kraje srov. *MkB*, čl. 2, ke spolupráci DCM s farnostmi srov. *MkB*, čl. 51.

- V diecézi je každému mladému člověku, který má zájem, k dispozici **služba osobního doprovázení** na cestě hledání sebe, víry a vztahů s druhými (osobní či virtuální), a to s respektem k často zárodečným a různě nezralým podobám spirituality.
- V diecézi je ve spolupráci se sociálně-pedagogickými a psychologicko-terapeutickými odbornými nabídkami vytvořena **komunikační, koordinační a podpůrná síť** lidí doprovázejících děti a mladé lidi v kontextu farností, komunit, spiritualit a diecéze jako celku.
- V diecézi je kreativně rozvíjena **podpora dětí, mladých lidí a rodin** také tím, že jsou nabízeny **možnosti regionálního propojení** mezi farnostmi, přitažlivé **příležitosti k propojování** se mezi sebou (na více místech diecéze), aby lidé nezůstávali osamoceni a mohli se ve víře navzájem povzbuzovat.
- **Služba dětem a mládeži se ve farnostech a v celé diecézi realizuje** prostřednictvím spolupracovníků v jednotlivých oblastech (především v Karlovarském kraji a dalších vzdálených místech). Ti tak tvoří propojený, odborný a podpůrný systém, který se věnuje jak samotným dětem a mladým, tak dospělým, kteří s nimi pracují v jednotlivých lokalitách. Zároveň jsou komunikačně propojovány nejrůznější služby zaměřené na mladé lidi vykonávané různými dalšími subjekty (komunitami, sdruženími, spiritualitami apod.).
- V diecézi jsou **církevní školy** a **další školská zařízení** zřizované biskupstvím či jinými církevními subjekty trvale doprovázeny v prohlubování své křesťanské identity a v zapojení se do misijního poslání církve.

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme **pověřit pracovní tým přípravou proměny služby dětem a mladým lidem v diecézi** směrem k důrazu na podporu jejich života s Kristem na nejrůznějších místech v celé diecézi, se zvláštním zřetelem ke Karlovarskému kraji. To bude zahrnovat např. vlastní kompetentní tým, spolupracovníky v regionech, podporu lokální služby dětem a mladým lidem ve farnostech, nabídky vzdělávání, personální kapacity k organizaci diecézních akcí a projektů či úzkou spolupráci s farnostmi, vikariáty a dalšími diecézními centry nebo týmy. Tento pracovní tým by měl za úkol např.:

- hledat způsoby, jak posílit **spolupráci s farnostmi** a **dalšími projekty a komunitami** věnujícími se v diecézi dětem a mládeži;
- hledat **kontaktní osoby** pro děti a mladé lidi či rodiny v obou krajích, pastoračních oblastech či ve vikariátech (včetně hledání vhodného způsobu zapojení kněží), které by byly schopné navazovat osobní vztahy s jednotlivými mladými lidmi či rodinami, a to i s těmi, kteří se nebudou účastnit společných setkávání;
- zvážit možnost **vytvoření menších misijně-pastoračních** týmů, které by putovaly po diecézi a doprovázely děti a mladé tam, kde žijí či studují;
- aktivně **podporovat a propojovat menší skupiny či komunity**, kde děti a mladí lidé mohou prožívat hlubší duchovní zkušenosti (modlitební skupiny, adorace, duchovní obnovy, sportovní utkání, koncerty, přednášky, tábory, workshopy apod.) jakožto osobní setkání s Kristem;
- organizovat pravidelné **regionální dny mládeže** (v obou krajích) a setkávání mladých z různých farností za účelem společných akcí a vzdělávání;
- rozvíjet systematickou **formaci pro ty, kdo se věnují mladým** lidem, s důrazem na jejich duchovní růst a metodickou přípravu pro efektivní komunikaci evangelia a podporující a pomáhající komunikaci obecně;
- vyvinout **komunikační, koordinační a podpůrnou síť** pro doprovázející.

2. CESTA: Předkládáme ke zvážení hledat, jakými způsoby by bylo možné ve farnostech, ve kterých jsou střední školy, podpořit nabídku vstřícného **zázemí ze strany farního společenství či konkrétní komunity** pro děti přecházející na internáty středních škol z okolního regionu (případně i pro jejich rodiče). Doporučujeme také hledat možnosti, jak podpořit využívání možnosti **vstupovat do výuky středních i základních škol** s nabídkou diskuze o tématech, které s církví a vírou souvisejí (literatura, historie, etika, filosofie, sociální práce apod.).

3. CESTA: Doporučujeme, aby **synodní skupina pro církevní školství** rozpracovala své **návrhy a analýzy a předložila** je ke zvážení ve III. etapě diecézní synody.

2. Sdílení evangelia jazykem dnešních lidí

„Všem jsem se stal vším, abych aspoň některé zachránil“ (*1 Kor* 9,22). Misie (nejen) s dětmi a mladými lidmi vyžaduje překlad do jejich jazyka – ne deformaci obsahu, ale jeho vtělení do komunikační kultury žité dnes a zde. Evangelium musí být sdíleno tak, aby rezonovalo s otázkami a hledáním těch, kdo jej slyší poprvé, a mohli je tak odkrýt skryté v jejich srdcích.

Východiska:

Klíčovým je zde „překlad“ kérygmatu do současného jazyka mladých. Tento jazyk utváří jejich svět a volá po vtělení Slova. Ne pouze kvůli srozumitelnosti poselství, ale také kvůli schopnosti vyjádřit zkušenost života s Kristem. Jde zde o inkulturaci víry do kultury mladých lidí první poloviny 21. století. Není možné vytvořit neměnnou kostru nauky a pouze ji oživit aktuálními formami. Skutečně jde spíš o jakýsi překlad z jednoho jazyka do druhého. Přitom nejde pouze o jazyk, ale i o způsob uvažování. Požadavek inkulturace do myšlení doby se netýká pouze mladých lidí, ale všech křesťanů.

Papež František nás vyzývá k tomu, abychom sdíleli s mladými evangelium v *jazyce současnosti:* „Musíme ještě s větší vnímavostí hledat způsob, jak přeložit první zvěst o Kristu (*kérygma*) do jazyka, jakým mluví dnešní mladí lidé“ (*ChV*, čl. 211). Virtuální svět při tom nevnímá jen jako nebezpečí, ale také jako šanci: „Internet a sociální sítě vytvořily nový způsob komunikace a vytváření spojení“ a je „neodmyslitelným prostorem, kde se lze setkat s mládeží, a kromě jiného ji zapojit do pastoračních iniciativ a aktivit“ (*ChV*, čl. 87; ale srov. také *ChV*, čl. 88–90). Totéž pak plyne i ze závěrečného dokumentu synody o synodalitě, kde je misijní role celého Božího lidu představována se zvláštním důrazem na děti a mladé lidi (srov. *SoS*, *čl.* 61 a 62).

Proto předkládáme následující „cíle“ jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty“ pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.[42]

Cíle:

- V diecézi jsou k dispozici prostory, kde děti a mladí lidé mohou slyšet a sdílet evangelium, chválit Hospodina a rozvíjet svou cestu víry **způsobem a jazykem jim blízkým.**
- V diecézi jsou rozvíjeny a podporovány **nabídky doprovázení** dětí a mladých lidí na jejich cestě víry založené na spolupráci rodiny, místních komunit, farností či dalších správních jednotek, řeholních a nových komunit, katechetického centra biskupství a diecézního centra mládeže.
- V diecézi je rozvinuta **nabídka inspirace a bezpečné komunikace ve virtuálním prostoru** zaměřená především na děti a mladé lidi, která ovšem není vázána jen na území diecéze.

[42] Kromě návrhů z oblasti virtuální komunikace, internetu či sociálních sítí zaslaných synodními delegáty ve II. etapě delegáti důležitost této oblasti zdůraznili již v I. etapě, když napsali, že „digitální komunikační nástroje, jako jsou webové stránky a sociální sítě, se stávají čím dál tím důležitějšími, zejména pro mladší generace, přestože digitální prostory v mnoha farnostech nejsou uživatelsky přívětivé, popřípadě vůbec neexistují“ (*MkB*, čl. 48; srov. *MkB*, čl. 19), přičemž „chybí centrální koordinace a podpora ze strany diecéze“ (*MkB*, čl. 52g).

- V diecézi jsou možnosti i pro ty, kdo ke komunikačním technologiím **zastávají střídmý postoj nebo k nim mají omezený přístup** – ať už z důvodu duševní hygieny, potřeby ticha, touhy po autentických vztazích, nebo z důvodů zdravotních, sociálních či rodinných.

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme **posílit službu oddělení Pastorační centrum** tak, aby se mohlo stát podpůrným nástrojem pro místní pastorační spolupracovníky, katechety, katechisty i kněze v oblasti doprovázení dětí a mladých lidí na jejich cestě víry na území celé diecéze (především skrze osobní doprovázení, ale také např. skrze nabídku nejrůznějších podpůrných materiálů, ať už vlastních, nebo zprostředkovaných apod.).

2. CESTA: Předkládáme ke zvážení možnost přípravy a nabídky **kurzů sdílení evangelia** přizpůsobených aktuálním potřebám a jazyku mladých. Při tom lze vycházet z nabídek, které jsou u nás již k dispozici (např. kurzy typu Alfa pro mládež, Život v Duchu, Hledám Boha, Mission Possible, Evangelizační buňky aj; srov. 4. cesta I. 3. b.), ale zároveň se i skupiny našich mladých mohou stát jakousi „laboratoří", kde samotní mladí lidé mohou společně s jejich staršími průvodci hledat způsoby jejich vlastního vyjádření víry a modlitby, které bude blízké i jejich „nevěřícím" současníkům.

3. CESTA: Doporučujeme, aby biskup pověřil **pastorační centrum**, které ve spolupráci s dalšími (včetně spolupracovníků z řad mladých lidí) **vytvoří koncepci systematické digitální pastorace** (navazující samozřejmě na pastoraci terénní), bude se jí v rámci náplně své práce trvale věnovat a bude na diecézní úrovni (či ve spolupráci s podobnými projekty v jiných diecézích) spravovat (zprostředkovávat) sociální sítě, interaktivní podcasty, videa a online kurzy. Tento úkol by mohl dále zahrnovat např.:

- ve spolupráci s odborníky pořádat či zprostředkovávat kurzy pro mladé o **bezpečném a etickém používání** sociálních sítí, internetu a umělé inteligence či **nových technologií** obecně, včetně problematiky závislostí v digitálním světě;
- pověřovat mladé lidi k tvorbě **virtuálních projektů** (např. videa, podcasty, příběhy mladých křesťanů a jejich zkušenosti apod.), a tak přispívat ke sdílení evangelia a podpory spirituálního rozměru života dětí, mladých lidí a rodin.

3. Rodina, sounáležitost, solidarita

„Vaši synové a vaše dcery budou prorokovat, vaši starci budou mít sny" (*Joel* 3,1). Ježíš je vnímavý vůči „tomu málu", co může nabídnout chlapec s pěti chleby a dvěma rybami (srov. *Jan* 6,1–14), a vstupuje do tohoto mála tak, že všichni mají nakonec dostatek. Společná cesta víry se děje napříč generacemi, které ví, že patří k sobě, jsou spolu solidární a spolupracují.

Východiska:

Misijní poslání žité s dětmi a mladými lidmi musí být vždy zasazeno do kontextu života církve ve všech jejích generacích a ve všech způsobech života. Děti a mladí lidé nejsou pro tyto starší generace jen povzbuzením, ale také od nich čerpají životní moudrost a zkušenost. Od starší generace očekávají upřímnou konfrontaci s aktuálními tématy a trpělivost při společném hledání. Přitom ovšem mají potřebu, ale i právo vyjadřovat se k tomu, co se jich týká. S tímto vícegeneračním prostředím se pak může dobře propojit potřeba zvyšování odolnosti (tzv. „resilience") dětí a mladých lidí, a tedy i potřeba je postupně a přiměřeně jejich věku učit čelit náročným situacím.[43] To ovšem také znamená učit se jim naslouchat, ptát se, a učit se společně

[43] Srov. např. Ctnost odolnosti - James D. Whitehead, Evelyn Eaton Whiteheadová | KOSMAS.cz - online knihkupectví.

otevřené, neposuzující a přijímající komunikaci a v této oblasti spolupracovat také s odborníky. K tomu může přispět i naplňování druhé klíčové potřeby dětí a mladých lidí – být zapojováni do aktivní přípravy programu či do vedení konkrétních projektů, být součástí komunity víry a sdílet svoji cestu víry a být solidární napříč generacemi. Všechny rodiny, včetně katolických rodin, jsou v současnosti málo stabilní. Trvalé partnerské svazky a rodiny potřebují jednoznačnou podporu církve (přijetí, naslouchání, doprovázení, rozlišování, integraci),[44] a to i v případě, když spolu partneři z jakéhokoliv důvodu nemohou uzavřít církevní sňatek nebo žijí v netypicky uspořádaných vztazích.[45] Důležité je ovšem i doprovázení rodin neúplných či procházejících krizí.

Styl pastorace dětí a mládeže (stejně jako pastorace obecně) má mít jasně komunitní, doprovázející a diakonický charakter. Církev je zvláště dnešními mladými vyzývána stát se rodinou, která nikoho nevylučuje, protože miluje a je schopna flexibilně reagovat na duchovní, psychické, sociální i materiální potřeby, je postavena na osobních vztazích, respektuje tempo zrání svobody mladých lidí a v tom všem je doprovází. Teprve pak je připravená půda pro případnou svátostnou iniciaci.

Důraz na rodinu a mezigenerační vztahy při pastoraci mladých lidí klade i papež František: „Rodina je i nadále pro mladé lidi hlavním opěrným bodem“ (*ChV*, čl. 262; srov. 242) a „Jestliže mladí lidé zapustí kořeny do snů starších lidí, dokážou vidět budoucnost a mohou mít vize, které jim otevírají obzor a ukazují nové cesty“ (*ChV*, čl. 193). Zvláštní důraz má být kladen na doprovázení mladých lidí, kteří v sobě mají potenciál stát se průvodci a vedoucími dalších (srov. *ChV,* čl. 245). Rodiny („domácí církve“) jsou pro mladé lidi privilegovaným místem k zakoušení církve i pro závěrečný dokument synody o synodalitě (srov. *SoS*, čl. 35) Ten dál zdůrazňuje, že je třeba, „aby se setkávaly a propojovaly, a to i s pomocí církevních institucí, které se věnují výchově dětí a mládeže“ (*SoS*, čl. 64).

Proto předkládáme následující „cíle“ jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty“ pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.[46]

Cíle:

- V diecézi jsou k dispozici či podporovány příležitosti **doprovázení dětí a mladých lidí spolu s jejich rodinami** (třeba i netypicky uspořádanými – v životních realitách, jaké jsou) **a ve společenství se staršími lidmi**, zvláště např. při slavení eucharistie (přizpůsobeného zvláště během bohoslužby slova jejich jazyku a způsobu myšlení a vyjadřování se).
- V diecézi existují **bezpečné prostory pro dialog** dětí a mladých lidí s jejich staršími přáteli a průvodci na cestě víry, včetně možnosti být součástí různých procesů rozhodování.
- V diecézi je při doprovázení dětí a mladých lidí rozvíjena spolupráce s odborníky na doprovázení dětí a mladých lidí ke **zvyšování odolnosti a řešení náročných situací** v životě.
- V diecézi je při službě dětem a mládeži rozvíjen i **diakonický a sociální rozměr** této služby, který o víře svědčí už touto samotnou nezištnou službou lásky.
- V diecézi jsou mladí lidé běžně **zváni ke spoluvytváření** centrálních diecézních či regionálních akcí a liturgií a k zapojování se do nejrůznějších služeb (včetně diakonických)

[44] Srov. papež František, *Amoris laetitia*, čl. 241–243 o doprovázení po ztroskotání a rozvodu.

[45] Srov. papež František, *Amoris laetitia*: „Ačkoli církev stále předkládá dokonalost a volá k plnější odpovědi Bohu, ‚musí pozorně a starostlivě doprovázet své nejslabší děti, které trpí zraněním a ztrátou lásky, aby jim vrátila důvěru a naději jako světlo přístavního majáku nebo jako pochodeň, která je nesena mezi lidmi, aby svítila těm, kteří si spletli cestu nebo se ocitli v bouři‘. Nezapomínejme, že činnost církve se často podobá práci v polní nemocnici.“ (AL 291). Srov. také AL 76–79 o hodnotě přirozeného manželství, občanského sňatku nebo sňatku rozvedených, kteří nemohou uzavřít další církevní manželství.

[46] Návrhy synodních delegátů z II. etapy jsou podpořené i tím, co delegáti napsali v závěrečném dokumentu I. etapy: Důležitost osobního životního svědectví v osobním životě, v práci, v rodinách, ve výchově dětí apod. (srov. *MkB*, čl. 11), důležitost zapojení mladých lidí do procesů spolurozhodování (srov. *MkB*, čl. 36) apod.

či vedení různých projektů, aby se tak cítili plnohodnotnou součástí církve a učili se spoluzodpovědnosti.

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme podpořit **službu dětem a rodinám při slavení nedělní mše svaté** ve farnostech (přizpůsobené kázání či slovo pro děti, přizpůsobené výrazové formy, zázemí pro rodiny s malými dětmi vhodné k přebalení a nakojení dětí, nabídka služby hlídání malých dětí s jednoduchým programem, možnost souběžné katecheze s dětmi různých věkových skupin během bohoslužby slova apod.).

2. CESTA: Doporučujeme rozvinout **programy podpory a doprovázení rodičů ve výchově ve víře**, rodinné duchovní obnovy, rodinná společenství a formační kurzy pro rodiče (a to i pro netypicky uspořádané rodiny), snoubence a manžele (manželské večery apod.), nabídku praktických inspirací (písemných, elektronických apod.).

3. CESTA: Doporučujeme skrze službu pastoračních spolupracovníků a spolupracovnic biskupství:

- podpořit ve farnostech či obecně v diecézi příležitosti (např. i jako součást přípravy na biřmování), kde mladí lidé mohou **sdílet s nemocnými** či jinak znevýhodněnými lidmi a seniory jejich životní zkušenosti, modlitby a duchovní bohatství, a tak s nimi navazovat trvalejší osobní vztahy (např. vícegenerační farní dovolené, vánoční či velikonoční návštěvy nemocných, dobrovolnictví a jiné formy péče o lidi v obtížných životních situacích apod.);
- vyvinout a farnostem nabídnout postupy pro zapojování dětí a mladých lidí do **spoluvytváření** programů zaměřených na solidaritu s lidmi v nouzi, např. na život starší generace, na znevýhodněné rodiny či skupiny lidí (rodiny s více dětmi, pěstounské rodiny, neúplné rodiny apod.), na otázky sociální spravedlnosti, na ochranu stvoření apod.;
- podpořit nejrůznější možnosti, jak **otevřít prostory farností** (fary, farní zahrady, další farní pozemky apod.), přizpůsobovat farní prostory a nabídnout podporu pro scházení maminek či tatínků s dětmi, setkávání skautů či jiných organizací pracujících s dětmi a mladými lidmi apod.;
- spolupracovat s odborníky, církevními školami a organizacemi, kteří se věnují mladým lidem, na programech **pro zvyšování schopnosti dětí a mladých lidí řešit náročné osobní i vztahové situace** a hledat cesty, jak v takovýchto situacích v přiměřeném bezpečném rámci vůči jejich účastníkům poskytovat podporu a doprovázení.

4. CESTA: Doporučujeme motivovat mladé lidi k **spoluúčasti a spoluodpovědnosti**. Proto také doporučujeme přizpůsobit struktury spoluodpovědnosti ve farnostech tak, aby mladí mohli být jejich součástí, a zároveň zvážit **vytvoření poradních skupin mladých** na celodiecézní rovině.

4. Poslání a služba církevních škol

Tato část byla doplněna na základě závěrečného hlasování o návrhu pracovní skupiny pro školství a následně po shromáždění připomínek synodních delegátů editována diecézním biskupem v rámci jeho finální editace dokumentu.

Východiska

Církevní školy a školská zařízení zřizované biskupstvím a salesiánskou provincií jsou jedinečnou součásti misijního poslání církve v naší diecézi. Poskytují vzdělávání a výchovu postavenou na křesťanských principech významnému počtu dětí a mladých lidí. Těší se velkému zájmu veřejnosti, počet uchazečů dlouhodobě převyšuje kapacity škol, přičemž z křesťanských rodin pochází jen menší část. Hodnotou samo o sobě je kvalitní vzdělání a výchova k lidskosti, v

současném světě plném zmatků, nejistot a nástupu umělé inteligence. Ve vztahu k víře hrají školy především preevangelizační roli – skrze vztahy a svědectví života mohou přispět k bourání předsudků, inspirovat a nabízet nástroje pro setkání s živým Bohem. Usilují o to mluvit s dětmi a mladými lidmi srozumitelným jazykem a doprovázet je na jejich duchovní cestě s citlivostí k tomu, kde se zrovna nacházejí. To vše vytváří řadu napětí, která musejí školy ve své každodenní praxi reflektovat a vyvažovat. Zároveň jsou školy zřizované biskupstvím pouze v Plzni, v jiných částech diecéze zcela chybí.

Cíle

Cílem jsou církevní školy a školská zařízení, které s ohledem na svoje specifika poskytují kvalit-ní službu a současně jsou pevně ukotveny ve své křesťanské identitě. Ta se mimo jiné projevuje i zvýšenou citlivostí vůči znevýhodněným žákům, studentům a klientům a také vůči znevýhodněným prostředím. Křesťanskou identitu škol aktivně spoluvytváří spirituálové a spirituálky spolu s učiteli a žáky zakořeněnými v křesťanství, školy mají systém jejich podpory a formace a pravidelně reflektují, jak se jim to daří. Společně s pověřenými službami v diecézi spolupracují církevní školy na péči o děti a mládež v diecézi a o křesťanské učitele mimo církevní školy, sdílejí a inspirují se s dalšími církevními, či jinými koncepčně podobně zaměřenými školami či školskými zařízeními. Církevní školy a školská zařízení jsou dostatečně materiálně vybavené a jejich zaměstnanci jsou adekvátně odměňováni, aby mohly dobré služby poskytovat udržitelně a byly konkurenceschopné. Církevní školy a služby Křesťanské pedagogicko-psychologické poradny jsou rozšířeny i v dalších oblastech diecéze, nejen v Plzni.

Cesty

1. CESTA: Doporučujeme, aby školy ve svých koncepcích naplňování křesťanské identity pracovaly se zkušeností, že pastorační péče se lépe daří v týmech, a popsaly, jakou podporu a formaci poskytují učitelům a ostatním pedagogickým pracovníkům, kteří jsou pro křesťanskou identitu škol klíčoví, a jakou podporu a formaci nabízejí všem zaměstnancům.

2. CESTA: Doporučujeme, aby pracovní skupina ve spolupráci s vedením církevních škol a pastoračním oddělením, případně novými službami v diecézi, hledala cesty, jak mohou církevní školy sdílet svoje zkušenosti z práce s mladými lidmi a spolupracovat na péči o děti a mladé lidi i mimo církevní školy (např. s křesťanskými pedagogy na jiných školách, s učiteli náboženství či katechety z jednotlivých farností apod.).

3. CESTA: Doporučujeme, aby biskupství podporovalo konkrétní projekty a lidi, kteří by usilovali o založení další církevní školy nebo školského zařízení v diecézi, pokud se k tomu sejdou vhodné podmínky, včetně materiálních a finančních. Při tom doporučujeme brát v potaz i sociálně-kulturní charakter daného území a jeho potřeby. Doporučujeme, aby se rozšířily kapacity Křesťanské pedagogicko-psychologické poradny, aby mohla svoje služby poskytovat pro zájemce z celé diecéze. Dáváme ke zvážení, aby tento úkol byl součástí agendy školského koordinátora.

4. **CESTA:** Dáváme ke zvážení, aby diecéze zohlednila při hledání nových ekonomických modelů, případně finančních zdrojů, také potřeby církevních škol.

Synodní otázka B: USPOŘÁDÁNÍ

Jak v příštích deseti letech v naší diecézi uspořádáme
omezený počet kněží a ostatních pastoračních pracovníků,
aby mohli zdravě žít a sloužit a všichni věřící naplno prožívat svou víru?

Preambule

Když se Kristus zjevuje ve společenství, emauzští učedníci (srov. *Lk* 24,13–35) se vrací do Jeruzaléma – k ostatním. Emauzská zkušenost rodí církev. Při lámání chleba se jim otevřely oči, a ještě v tu hodinu vstali a vrátili se mezi ostatní. Tak i dnešní církev je povolána k tomu, aby své struktury a způsob vedení formovala na základě zkušenosti se Vzkříšeným.

Prvořadou motivací k strukturální proměně naší diecéze není ani nedostatek kněží, ani jí nejsou chybějící finanční prostředky, ani snižující se počet věřících, ale potřeba přizpůsobit pastorační struktury misijnímu poslání církve ve změněném kontextu dnešní společnosti a pojetí církve, která je ze své podstaty nejen hierarchická, ale také misijní a synodální. Přitom je samozřejmě třeba počítat s omezenou kapacitou všech našich současných i budoucích zdrojů, což bude ovšem zásadní otázkou až pro III. etapu synody a pro ekonomickou pracovní skupinu.[47] Klíčem ke zdaru této cesty je především hluboká změna mentality všech zúčastněných,[48] ze které musí nové uspořádání vyrůstat a být jí podporováno.

Nezpochybnitelné je pro nás přitom zachování jak věrnosti Kristovu poslání, tak jednoty s celosvětovou církví. Proto i role ordinovaných služebníků církve zůstane pro svátostnou službu i nadále klíčová, ale bude žita partnersky uprostřed ostatních služeb a charismat všech členů Božího lidu.

K uskutečnění našeho misijního poslání v konkrétních místních podmínkách dnešního stavu naší diecéze máme všechny potřebné prostředky: svá srdce, důvěru v toho, kdo nás posílá, a jeho trvalou přítomnost mezi námi. Jen tak může během následujících let proběhnout v diecézi proměna uspořádání pastoračních a pastoraci podporujících struktur tak, abychom mohli „žít život v Kristu v realitě dnešní doby“ a být společně a s nadějí znamením Boží blízkosti pro každého zde žijícího člověka.

Všechny dále navrhované změny v uspořádání pastoračních služeb musí být doprovázeny systematickou podporou ze strany biskupství.

Uspořádání struktur a služeb, které je orientováno misijně, se ze základních oblastí k řešení věnovala čtvrtá z nich. Tu pak z doplňkových oblastí přirozeně doprovázely oblasti D a E. Proto i návrhy delegátů, odborných poradců a teologů nasměrované do těchto tří oblastí k řešení budou pojednány společně v našem **třetím oddíle**. Specifickou problematikou uprostřed těchto úvah je pak otázka, jaké v tomto celkovém uspořádání pastoračních služeb v diecézi mají místo profesionální služby Charity (třetí základní oblast k řešení). Proto se tomuto tématu věnujeme následně v **oddíle čtvrtém**.

Pro další podrobnosti srov. studijní text Prakticko-teologické reflexe tématu USPOŘÁDÁNÍ.

[47] Je samozřejmé, že se v naší činnosti musíme podřídit aktuálním finančním možnostem; pokud ale plánujeme do budoucnosti, nelze vycházet ze současné finanční bilance (kolik máme momentálních výnosů a nákladů), ale musíme nejdříve spočítat, kolik financí budeme potřebovat pro zajištění těch věcí, které budou součástí návrhu cílů a cest v této II. etapě, a potom teprve hledat zdroje, mezi které budou jistě patřit také příspěvky věřících (srov. část C. věnovaná "hospodaření"); a teprve při finalizaci III. etapy můžeme stanovit priority a ty položky, které nebudou tak podstatné, můžeme případně škrtat.

[48] *SoS, čl.* 111, *EG*, čl. 27

III. STRUKTURY PODPORUJÍCÍ POSLÁNÍ

„A on určil jedny za apoštoly, jiné za proroky, jiné za evangelisty, jiné za pastýře a učitele, aby připravili svaté k dílu služby, k budování Kristova těla“ (*Ef* 4,12). Pastorační struktury vyrůstají ze společenství s Kristem, z otevřenosti obdarováním a z citlivosti pro to, co slouží růstu. Takovéto struktury pomáhají utvářet prostředí, kde se lidé mohou setkávat se Vzkříšeným.

V tomto oddíle jsou tematizovány následující oblasti k řešení:

4. Uspořádání služeb k misii / D. Rozvoj povolání a služeb / E. Spoluzodpovědnost v církvi

Závěrečný dokument synody o synodalitě ve své IV. části ukazuje, že duchovní a vztahová proměna církevní praxe nestačí a že je nutná také strukturální reforma: „nové víno“ do „nových měchů“. Jsou zde naznačeny dva základní směry: že je třeba *vycházet z „míst“*, a to nejen v geografickém, ale i v existenciálním smyslu, a že církev, aby zůstala věrná své „katolicitě“ patřící k jejím podstatným vlastnostem, musí být *žita jako „síť vztahů“*, síť, v níž se zkušenosti prožívané ve světle evangelia na různých místech setkávají a ve vzájemné výměně darů obohacují, aby se obnovily k prospěchu všech.[49]

Specifický charakter témat některých návrhů delegátů týkajících se této „misijní konverze“ či „rozlišování, očišťování a reformy“ naší diecéze vedl k rozčlenění oddílu do tří hlavních bodů:

Nejprve se budeme zabývat (**1.**) potřebnými strukturálními změnami, které by v diecézi podpořily její misijní charakter a sloužily jejímu misijnímu poslání, poté předestřeme (**2.**) klíčovou potřebu synodální proměny stylu pastoračního vedení a nakonec představíme (**3.**) návrhy směřující k vytvoření podpůrného prostředí pro rozvoj nejrůznějších druhů povolání a služeb, které by v diecézi v bezpečném a respektujícím prostředí přinášely dlouhodobé ovoce.

1. Misijně zaměřená změna uspořádání

Povolání, ustanovení a uspořádání služeb má vždy odpovídat aktuálním potřebám a vedení Duchem Božím. „Litera zabíjí, ale Duch dává život“ (*2 Kor* 3,6). Proto tam, kde církev rozpozná volání Ducha a praktickou nutnost, je zapotřebí nových struktur, které budou zdola rostoucí život podporovat.

Otázka restrukturalizace místní církve za účelem podpory jejího misijního poslání se týká nejen její sítě farností, ale diecéze jako celku. Farnosti byly vždy spíše prostorem pastorační péče vázaným na území než misijními stanicemi pro prvotní hlásání evangelia. Vždy potřebovaly doplnění dalšími jednotkami, jako např. kláštery, bratrstvy, třetími řády, hnutími a novými společenstvími.[50] Proto misie nemůže záviset pouze na struktuře farností, i kdyby se tato struktura zreformovala sebevíc. I při našich úvahách chceme proto pohlížet na farnost jako na součást komplexního celku – sítě organizací a institucí – a organicky ji propojit s dalšími místy, kde je sdíleno evangelium. Zvažovaná (a nutná) restrukturalizace musí v diecézi zahrnovat nejen

[49] Papež František k takovéto „misijní konverzi“ pastoračních struktur místních církví, tedy diecézí, vybízel již v *Evangelii gaudium*: „Každá partikulární církev, část katolické církve pod vedením svého biskupa, je také povolána k misijní konverzi… Je to církev vtělená do určitého prostoru, vybavená všemi prostředky spásy darovanými Kristem, avšak i určitým místním vzhledem. Její radost z toho, že zvěstuje Ježíše Krista, se vyjadřuje jak v její starosti o to, aby ho hlásala na jiných potřebných místech, tak i v neustálém vycházení na periferie vlastního území nebo do nových sociálně-kulturních oblastí. Snaží se být vždycky tam, kde nejvíce chybí světlo a život Zmrtvýchvstalého. Aby byl tento misijní rozmach stále intenzivnější, velkorysejší a plodnější, vybízím také každou místní církev, aby rozhodně nastoupila cestu rozlišování, očišťování a reformy.“ (*EG*, čl. 30)

[50] Jak píše Gilles Routhiere: „Síť farností se na Západě vytvořila až v pátém (nebo dokonce šestém) století a v určitém regionu existovala až poté, co bylo dosaženo určité fáze „zasazení církve“ (*plantatio ecclesiae*) v dané společnosti. Jinak řečeno, farnost se objevila teprve tehdy, když křesťanství dosáhlo určitého stupně zakořenění a rozvoje. A co víc, i když je farní síť dobře zavedená, nikdy sama o sobě nestačí k tomu, aby nabízela evangelium a podporovala věřící v křesťanském životě. Kláštery, svatyně, kláštery, bratrstva, třetí řády, hnutí a nová společenství vždy existovaly na okraji farností, často v napětí s nimi, a hrály doplňující, ale zásadní roli při křesťanské formaci lidí, při vedení věřících a při evangelizaci kultur a společností.“ (Nové farnosti – šance nebo slepé uličky pro evangelizaci?)

farnosti, ale i otázku místa dalších církevních subjektů, kategoriální pastorace a celodiecézních misijních projektů, aby se diecéze postupně stala sítí diferencovaných prostorů sdílení evangelia, z nichž nemají všechny status farnosti.

Ani papež František, když v *Evangelii gaudium* mluví o nutnosti proměny pastoračních struktur, nemluví jen o farnostech: „Sním o misijním rozhodnutí, které bude schopné všechno proměnit, aby se zvyklosti, styly, harmonogramy, slovník i všechny církevní struktury staly přiměřenou cestou k evangelizaci současného světa spíše než k sebeprezentaci. Obnova struktur, kterou vyžaduje na konverzi založená pastorace, může být chápána pouze v tomto smyslu: Počínat si tak, aby struktury byly více misijní, aby řádná pastorace ve všech svých instancích byla více expanzivní a otevřená“ (*EG, čl. 27*).

Tato část se proto našemu tématu věnuje ve třech krocích:

Nejprve se ptá na to, (**a.**) jakou podobu by mělo mít základní uspořádání diecéze, aby jeho správní celky (farnosti, misijní stanice…) byly misijně otevřeným prostředím, ve kterém se lidé budou setkávat s živým Kristem, dále přináší návrhy, které berou v potaz (**b.**) důležitost vnímání života, který si své vlastní uspořádání utváří také „zdola“ a „napříč“ formálními strukturami diecéze a farností a nakonec se zabývá otázkou, (**c.**) jak v takto restrukturalizované diecézi rozvíjet týmovou a komunitně pojatou spolupráci všech na společném poslání diecéze, s ohledem na jejich jedinečná obdarování, role a služby.

a. Misijně orientovaná restrukturalizace farností

„Jste stavbou, jejímž úhelným kamenem je Ježíš Kristus“ (*Ef* 2,20). Jak „přestavět“ dům našich územně členěných farností, aby v nich byl stále Kristus úhelným kamenem a zároveň aby z nich nebyly kluby stejně smýšlejících, ale místa k životu pro všechny „spoluobčany svatých patřící do Boží rodiny“ (*Ef* 2,19)?

Východiska:

První otázkou, kterou se v souvislosti s nutnou misijně zaměřenou změnou uspořádání pastoračních struktur diecéze zabýváme, jsou misijně otevřené struktury územních farností. Aby byly proměněné struktury schopné přinášet život a misijní plodnost, a tak se konstruktivně a kreativně postavit výzvám a napětím uvedeným v II. části závěrečného dokumentu I. etapy diecézní synody nazvané „Porozumění situaci“,[51] je podle návrhů synodních delegátů, teologů a poradců nezbytné brát v potaz tyto výchozí principy:[52] misijní charakter části diecéze; neudržitelnost současné podoby teritoriální pastorace a neschopnost současných struktur odpovídat na reálné potřeby lidí a místních komunit; velkou rozmanitost kontextů a situací neumožňující aplikaci jediného modelu uspořádání; reálnou situaci a konkrétní kontexty jako východisko pro změny (struktury se rodí ze života a jsou v jeho službě); společenství a síť vztahů jako základní rozměr života a poslání církve; rozměr vztahů jako primární misijní nástroj; potřebu udržet zdravé napětí mezi územním a komunitním principem správních celků; zachování pojetí

[51] Podle závěrečného dokumentu I. etapy diecézní synody pouze čtvrtina farností naší diecéze je misijně orientovaných (srov. *MkB*, čl. 8). Po prezentování počtů katolických věřících na území diecéze, účastníků bohoslužeb, různých způsobů správy farností, velikosti farností dle počtu účastníků bohoslužeb, časté nedostupnosti služeb, velkých dojezdových vzdáleností (srov. *MkB*, čl. 20, 32, 38, 39, 45) je v dokumentu řečeno že „současná struktura farností“ neodpovídá „reálnému životu a potřebám“, což „omezuje schopnost farností naplňovat jejich misijní poslání“ (*MkB*, čl. 45; srov. 47). Proto: „Při současném trendu úbytku farníků a kněží a zachování stejného teritoria je současné diecézní uspořádání neudržitelné“ (*MkB*, čl. 60).

[52] Delegáti si již vloni kladli otázku „Jak na jedné straně vyjít vstříc potřebě podpořit lokální kontinuitu a zakořeněnost, a na druhé straně zároveň citlivě doprovázet dnešní lidi v jejich nezakořeněnosti a extrémní mobilitě?“ (srov. *MkB*, čl. 105) Určitým vodítkem k tvůrčímu udržení tohoto napětí může být koncept trojrozměrné farnosti: (1) farnost jako území (*parokía* = rozptýlení, či MISSIO), „centrum neustálého misijního poslání“ (*EG*, čl. 28), se základním pohybem odstředivým a inkluzivním; (2) farnost jako společenství (*ekklésia* = svolání, či COMMUNIO), „společenství složené z menších společenství“ (*EG*, čl. 28), se základním pohybem dostředivým a komunitotvornými; (3) farnost jako svátost (*eucharistía* = díkůvzdání, či MYSTERIUM), „svatyně, kam lidé přicházejí pít“ (*EG*, čl. 28), se základním pohybem vertikálním, vedoucím k Božímu tajemství.

farnosti vázané na konkrétní území umožňující uchovat si potřebnou otevřenost napříč všemi generacemi, zájmy, či spiritualitami.

Nové pastorační struktury by pak měly být utvářeny na základě společného pastoračního rozlišování otevřeného všem, jehož součástí budou také věřící z daného místa, a to postupně, v rámci dlouhodobějšího, citlivě doprovázeného procesu[53] respektujícího specifické potřeby různých regionů.[54]

Papež František, když v *Evangelii gaudium* mluví o farnosti, říká: „Farnost není zastaralá struktura. Právě proto, že má velkou pružnost, může nabývat velmi rozmanitých forem, které vyžadují otevřenost a misijní tvořivost pastýře i společenství. Není zajisté jedinou evangelizující institucí, nicméně bude-li schopna neustálé reformy a přizpůsobování, bude i nadále ‚církví, která žije uprostřed příbytků svých synů a dcer' (Jan Pavel II., *Christifideles laici* čl. 26). Předpokladem je, aby byla skutečně v kontaktu s rodinami a životem lidu a nestala se těžkopádnou strukturou oddělenou od lidí, nebo skupinou vyvolených, kteří se starají sami o sebe" (*EG, čl. 28*). *Závěrečný dokument synody o synodalitě* pak o farnosti říká: „Farní společenství, které se setkává při slavení eucharistie, je privilegovaným místem vztahů, přijetí, rozlišování a poslání. Změny v pojetí a způsobu prožívání vztahu k území vyžadují přehodnocení jeho uspořádání. Zvláštní charakteristikou farnosti je to, že je společenstvím, jehož členství není výběrové. Sdružuje lidi různých generací, profesí, geografického původu, sociálních vrstev a životních podmínek. Aby farnost mohla reagovat na nové požadavky poslání, je povolána otevřít se novým formám pastorační služby, které berou v úvahu mobilitu lidí a ‚existenciální území', v němž se rozvíjí jejich život" (*SoS, čl. 117*).

Proto předkládáme následující „cíle" jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty" pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.

Poznámka: Termínem „místní komunity" v dalším textu označujeme skupiny farníků (scházející se např. na území bývalých menších farností apod.), které jsou součástí širokého a všem otevřeného společenství velké farnosti a jsou doprovázené k tomu pověřenými spolupracovníky.

Cíle:

- V diecézi je definováno **několik možných modelů uspořádání** farní pastorace podle konkrétních kontextů: městské farnosti, velké územní farnosti,[55] misijní stanice apod.
- V diecézi je tam, kde je to možné, ustavena **týmová forma pastorační správy** (bez ohledu na daný model). Ta v případě farností zahrnuje faráře-moderátora (který je zodpovědným za vedení pastoračního týmu i za celek farnosti) spolu s pastoračním týmem (včetně možnosti ustanovených katechistů a katechistek), pastorační radou a ekonomickou radou.
- Ve velkých územních farnostech je v předchozím bodě uvedená forma pastorační správy doplněna také o dobrovolné týmy průvodců doprovázející různě velké **„místní**

[53] Na postupný růst v rámci dlouhodobého, několikaletého procesu dává ve svém článku Nové farnosti – šance nebo slepé uličky pro evangelizaci? velký důraz Gilles Routhiere a dodává: „Existuje velké riziko, že v případě nových farností nebo přeskupení farností bude právní akt předcházet práci v terénu, která v průběhu let sdružuje ve farním shromáždění lidi, kteří jsou zvyklí sdružovat se i při jiných příležitostech. Navíc (při příliš rychlém postupu) hrozí, že nové farnosti nebudou ničím jiným než federací bývalých farností, které nemají nic společného kromě toho, že je obsluhuje stejný pastorační tým."

[54] Na potřebu respektovat regionální specifika opakovaně upozorňovali delegáti jak ve svých návrzích II. etapy, tak při popisování situace v I. etapě (srov. např. *MkB*, čl. 2 a 106).

[55] Počet budoucích farností se bude muset odvíjet od pečlivé analýzy jedinečných lokálních situací, potřeb a možností. Avšak současné rozložení farností, kdy v diecézi 27 farností (tedy téměř polovina z počtu současných farností) má méně než 50 návštěvníků nedělních bohoslužeb, z toho 14 farností méně než 30 (srov. *MkB*, čl. 39), je pro diecézi dlouhodobě neudržitelné (srov. *MkB*, čl. 45, 47, 60). Navíc příliš malé území farností je některými pastorálními teology považováno za misijní hendikep: „Musíme si být vědomi handicapu, který dnes představuje pastorační činnost, jež se uskutečňuje na příliš úzkém územním základě. V praxi již není možné uvažovat o udržení skupin dospívajících - a to platí i pro ostatní věkové kategorie - pokud budeme nadále vycházet z příliš úzké územní základny, která nenabízí dostatečný počet dospívajících nebo mladých dospělých… To však neznamená, že bychom se měli vzdát a opustit všechny skupiny, kterým se nepodaří shromáždit dostatečný počet. Naopak, musíme uvažovat o širší územní základně a umístit se v širší oblasti, která více odpovídá životu dospívajících." (Gilles Routhiere: Nové farnosti – šance nebo slepé uličky pro evangelizaci?). Podobně také Gisbert Greshake z německé jazykové oblasti: Nepadne-li pšeničné zrno do země.

komunity“[56] **zřizované biskupem** coby základní části velkých územních farností. V případě **„misijní stanice“**[57] jde pak např. o misijní tým složený podle konkrétních personálních a pastoračních možností a potřeb.

- V diecézi je různými cestami **posilováno místní společenství** a jeho spoluodpovědnost a spoluúčast na společném misijním poslání místní církve.
- V diecézi jsou **kněží** podporováni v tom, aby **spolupracovali mezi sebou navzájem a zároveň pracovali společně** s ostatními členy pastoračních nebo misijních týmů.[58]
- V diecézi jsou vytvořeny **podmínky k tomu, aby** tam, kde je to možné a vhodné (zvláště ve velkých územních farnostech) a kde k tomu mají **kněží** osobnostní předpoklady, **mohli žít kněží společně**. Jinak žijí sami na některých farách na území dané farnosti.[59]
- V diecézi jsou podle potřeby a charismat lidí **ustanoveny odpovídající (i nové) služby** s dobře definovanou zodpovědností a trvalým doprovázením.

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme, **aby biskup po skončení synody inicioval** takové kroky, které by vedly k postupné misijní proměně pastoračních struktur diecéze, s velkým respektem k dobře fungujícím strukturám. Proces musí být veden s pohledem jak na celek diecéze, tak i na místní podmínky a potřeby. Zároveň musí umožnit spolupráci na proměně uspořádání i lidem „z terénu“. Jeho konkrétní realizaci by měl mít na starosti **pracovní tým jmenovaný biskupem**, který by zároveň celou restrukturalizaci doprovázel.[60]

[56] Určitá „místní komunita“ je např. biskupem formálně ustanovena tam, kde místní lidé mezi sebou vyberou a faráři ke jmenování biskupem navrhnou zpravidla 5 dobrovolníků ochotných spolupracovat s farářem – moderátorem na koordinaci pastoračních služeb na území dané „místní komunity“, kdy jeden z této pětice je např. „koordinátorem pastorace“, druhý „průvodcem modlitby“, třetí „průvodcem sdílení evangelia“, čtvrtý „průvodcem služby lidem v nouzi“ a pátý „pokladníkem a hospodářem“ (tento model je používán např. ve francouzské arcidiecézi Poitiers (srov. článek Naděje v akci – Místní společenství v Poitiers).

[57] Téma možnosti ustanovení „misijních oblastí“ na území naší diecéze se neobjevilo až v návrzích některých delegátů v rámci II. etapy, ale tuto otázku delegáti vznesli už v rámci I. etapy: „Tváří v tvář některým velkým územím s velmi malým počtem věřících se objevuje otázka, zda takovéto oblasti je možné a vhodné stále ještě považovat za farnosti, nebo zda pro ně spíše nehledat nějaké jiné strukturální uspořádání více odpovídající realitě tohoto ‚misijního území‘. Při současném trendu úbytku farníků a kněží a zachování stejného teritoria je současné diecézní uspořádání neudržitelné“ (*MkB*, čl. 60; srov. *MkB*, čl. 42 a 103). K tématu „misijních stanic“ srov. instrukci Kongregace pro klérus *Pastorační konverze farního společenství ve službách evangelizačního poslání církve* (29. června 2020); online ZDE (od str. 190), čl. 115–117. K potřebě zajistit pastorační péči v situaci, kdy „tradiční územní vazby mění svůj význam, čímž se hranice farností a diecézí stávají méně jasnými“, závěrečný dokument synody o synodalitě říká: „Za tímto účelem je kromě maximálního využití dosavadních vhodných struktur zapotřebí také misijní tvořivosti, která zkoumá nové podoby pastorace a vytyčuje její konkrétní cesty. Stále však platí, že venkovské oblasti, z nichž některé jsou skutečnými existenciálními periferiemi, nelze opomíjet a je třeba jim věnovat zvláštní pastorační pozornost, stejně jako místům, kde žijí opomíjené a vyloučené osoby.“ (*SoS, čl.* 111)

[58] Kněží v těchto velkých farnostech budou např. pod vedením jednoho z nich (faráře – moderátora) pracovat společně s dalšími spolupracovníky a spolupracovnicemi jako „pastorační týmy“, zajišťovat svátostné služby v „místních komunitách“, tyto komunity propojovat s celkem diecéze a s biskupem a sloužit jim jako průvodci pro pastorační rozlišování. Zkušenost z restrukturalizaci v arcidiecézi Poitiers je komentována takto: „Kněží ztrácejí svou centrální úlohu ve středu života farnosti a stávají se služebníky farních společenství. Tato nová situace samozřejmě vytváří různé nejistoty a mění dosud pevně dané pořádky. Kněží se vracejí k zaměření na svátostnou a liturgickou službu jako službu směřující k pevné příslušnosti farností k církvi v rámci diecéze. Kněží se mohou soustředit na dvě klíčové role: zabránit, aby se společenství obrátilo do sebe sama (jsou garanty otevřenosti vůči univerzalitě, garanty katolictví křesťanského společenství), a zajistit, aby otevřenost vůči druhým probíhala při plném respektování jednoty církve v rámci diecéze.“ (Benoît Pigé: Uvažování o správě farností; srov. také Albert Rouet: Nové farnosti – nová role kněží).

[59] Na osamělost kněží reagují některé návrhy zaslané v rámci II. etapy, ale upozorňoval na ni již i závěrečný dokument I. etapy diecézní synody (srov. *MkB*, čl. 35 pozn. 27). K tématu společného života diecézních kněží srov. např. instrukci Kongregace pro klérus *Pastorační konverze farního společenství ve službách evangelizačního poslání církve* (29. června 2020); online ZDE (od str. 190), čl. 62–65.

[60] Považujeme za velmi vhodné, aby se tento tým při plánování a doprovázení procesu restrukturalizace inspiroval i zkušenostmi ze zahraničí, např. z některých francouzských diecézí.

2. CESTA: Doporučujeme, aby v koordinaci výše uvedeného týmu byl v diecézi **pilotně vyzkoušen celý proces proměny farní pastorace**, který by zahrnoval následující kroky (přičemž velký důraz je potřeba klást na komunikaci se členy stávajících farností, kterých se budou tyto změny týkat):[61]

a. Zahájení **intenzivní přípravy lidí** vhodných pro spolupráci v pastoračních týmech působících ve větších pastoračních oblastech (katechisté, katecheté, akolyté, lektoři, služebníci slova a eucharistie apod.).
b. Zřízení **několika pastoračních oblastí** sdružujících několik stávajících farností, kde službu zajistí „pastorační tým" tvořený podle konkrétních podmínek kněžími, jáhny, katechisty, katechistkami a dalšími spolupracovníky a spolupracovnicemi (společná pastorační správa). Úkolem takového „pastoračního týmu" je pak v dané oblasti doprovázet „místní komunity" věřících a koordinovat jejich život a poslání ve všech jeho základních rozměrech (srov. I. oddíl, 1. až 3. část).
c. Experimentální **ustanovení jedné pastorační rady a jedné ekonomické rady** pro takovouto pastorační oblast, odlišných od výše zmíněného „pastoračního týmu".
d. Vyhledávání a podpora **životaschopných tzv. „místních komunit" věřících** a vytipování a ustanovování lidí vhodných k jejich pastoračnímu doprovázení; zajištění jejich přípravy a jejich experimentální pověření biskupem coby členů týmů průvodců těchto „místních komunit", zpravidla v několika vzájemně se doplňujících rolích (jejichž názvy budeme ještě hledat), jako např.: koordinátor pastorace, průvodce modlitby, průvodce sdílení evangelia, průvodce služby lidem v nouzi a pokladník či hospodář.[62]
e. Tam, kde jsou k tomu vhodné podmínky a osobnostní předpoklady, hledání možností **společného bydlení kněží**, které by v rámci takovéto pastorační oblasti umožňovalo vzájemnou duchovní i lidskou podporu.
f. Vyřešení **formálních náležitostí** týkajících se administrativy, registrace majetku a zřízení nové velké územní farnosti.
g. **Vyhodnocení procesu** restrukturalizace a přizpůsobení dalších kroků pro celou diecézi.

3. CESTA: Na místech, kde kvůli malému počtu věřících, a tudíž i nemožnosti zastávat základní úkoly církve (slavení bohoslužeb, sdílení evangelia, solidarita v nouzi; srov. I. oddíl, 3. část), nemohou být dlouhodobě ustavené a nemohou být funkční farnosti v plném slova smyslu, doporučujeme zvážit vhodnost **zajištění pastorační péče a misijního působení jiným způsobem než formou územních farností** (např. zřízením „misijních stanic" apod. pro tato území, která by

[61] Tento proces je inspirován zkušenostmi z francouzských diecézí, především z arcidiecéze Poitiers (srov. např. článek někdejšího poitierského arcibiskupa Alberta Roueta Naděje v akci – Místní společenství v Poitiers a kritickou recenzi knihy Alberta Roueta na totéž téma z pera Alphonse Borrase; online ZDE; a další). Z vatikánských dokumentů zde bude třeba kromě závěrečného dokumentu synody o synodalitě konzultovat např. instrukci Kongregace pro klérus *Pastorační konverze farního společenství ve službách evangelizačního poslání církve* (29. června 2020); online ZDE (od str. 190). Zde lze vyčíst základní východisko pro obnovu uspořádání farností, kterým je „misie" (čl. 16–26), vizi farnosti, která je coby „společenství komunit" farností „inkluzivní, evangelizační a vnímavou pro chudé" (čl. 27–33), důraz na osobní obrácení, ze kterého vyrůstá „konverze struktur" (čl. 34–41), vizi členění farností do větších územních pastoračních jednotek či zón v diecézi (čl. 42–45), doporučené postupy při seskupování farností do celků (čl. 46–51), zvláště větších „pastoračních jednotek" (složených z více farností; čl. 54–60) či „pastoračních zón" (složených z více vikariátů; čl. 61).

[62] Funkce tzv. „koordinátora pastorace" by měla být obsazena i v rámci centrálního pastoračního týmu farnosti, další zmínění „průvodci", zvláště u menších komunit, mohou být spíše osobami odpovědnými za společnou modlitbu a přípravu liturgie, za hlásání evangelia, příp. katechezi či evangelizaci nebo službu slova, průvodce služby lidem v nouzi se může nazývat např. referente pro diakonii, za ekonomiku může být odpovědný jeden člověk, pokladník a ekonom v jedné osobě, ale vždy pod dohledem ekonomické rady farnosti a nadřízeného (koordinátor pastorace anebo farář či katechista) apod.

byla spravována z „mateřské“ farnosti nebo přímo z biskupství s jasně danými pravidly pro správu majetku apod.).[63]

4. CESTA: Předkládáme ke zvážení, aby ve farnostech, které to budou považovat za smysluplné, bylo jejich farníkům (případně i návštěvníkům či sympatizantům) umožněno nechat se zapsat do **farního seznamu kontaktů** (tzv. „registru farníků“, „farní kartotéky“ apod.). Podmínky takového seznamu (náležitosti GDPR apod.) by byly jasně stanoveny biskupstvím.

b. Ohniska života a služba specifickým skupinám

„Boží království nepřichází tak, abyste ho mohli pozorovat; ani neřeknou: ‚Hle, je tu‘ nebo ‚je tam‘. Neboť hle, Boží království je mezi vámi“ (*Lk* 17,20-21). Jak uprostřed našich struktur, napříč jimi i jim navzdory vnímat spontánní růst Božího království „mezi námi“? Jak napříč diecézí vytvářet neformální prostory pro setkávání lidí s podobnými zkušenostmi a potřebami?

Východiska:

Kromě farníků pevněji spjatých se svým územím a „svým kostelem“ roste počet těch, kteří jsou vázáni spíše na určitou specifickou spiritualitu nebo na určité společenství bez ohledu na svou územně-farní přináležitost. Tato tendence je podporována i rostoucí přirozenou mobilitou obyvatel. V některých případech jde o pravidelné dojíždění na bohoslužby na preferovaná místa, jindy o občasnou účast na různých akcích takovými místy nabízených, popř. účast na jejich způsobu misie. Často jsou taková místa spojena s životem a misií různých komunit.[64]

Obdobná centra mohou sloužit také jako místa duchovní regenerace a odpočinku, místa přijetí, ale i duchovních obnov a trvalého vzdělávání. Podobnou životnost prokazují také zkušenosti plodné spolupráce a „objevování evangelia“ i v prostředích na první pohled zcela sekulárních, jako jsou různé spolky, neziskové organizace, obecní či komunitní aktivity apod.[65]

Potřeba takových různým způsobem zaměřených center vyplývá i z toho, že ne všechny pastorační celky, do nichž diecéze je nebo bude uspořádána, jsou schopny naplnit všechny potřeby věřících nebo základní charakteristiky církevního společenství. Taková „zdola“ a často spontánně a napříč formálními strukturami vzniklá „ohniska života“ se tak v novém uspořádání diecéze mohou stávat doplňujícím prvkem k základnímu farnímu uspořádání.

---

[63] Srov. Kongregace pro klérus *Pastorační konverze farního společenství ve službách evangelizačního poslání církve* (29. června 2020); online ZDE (od str. 190), čl. 115–117, kde je rozvedeno ustanovení kán. 516 § 2 *CIC*, kde je řečeno: „Tam, kde z některého společenství není možné zřídit farnost ani kvazifarnost, postará se biskup o pastorační péči o ně jiným způsobem.“ Instrukce zde navazuje takto: „… přičemž (diecézní biskup po vyslechnutí kněžské rady) zhodnotí například možnost zřízení pastoračních center, závislých na místním faráři, jako ‚misijní stanice‘ na podporu evangelizace a charity“ (čl. 115). „Centra takto ustavená, která se v některých diecézích nazývají ‚diakonie‘, mohou – kde je to možné – být svěřena farnímu vikáři nebo zejména jednomu či vícerým trvalým jáhnům, kteří za ně převezmou zodpovědnost a případně je řídí spolu se svými rodinami, pod zodpovědností faráře“ (čl. 116). „Tato centra se mohou stát předsunutými misijními základnami zvláště ve farnostech s velmi rozsáhlým územím. Tak může být zajištěn čas pro modlitbu a eucharistickou adoraci i katecheze a další aktivity ve prospěch věřících, zejména charitativní činnost pro chudé a potřebné a péče o nemocné…“ (čl. 117). Dále srov. např. článek What’s the difference between a parish, mission, chapel and station? K potřebě hledat nové struktury odpovídající měnícím se sociálním podmínkám srov. *SoS, čl.* 111.

[64] Diecézní synoda zvláštní roli v naplňování poslání církve vnímá ve životě a službě komunit a malých společenství: „Jako místa misijního života jsou nejčastěji uváděny specifické komunity“ (*MkB*, čl. 27; srov. *MkB*, čl. 56). Další „místa misijního života“ lze pak v diecézi vidět také v různých typech malých společenství fungujících často uvnitř farností, ale i mimo farní strukturu v rámci různých spiritualit (srov. *MkB*, čl. 26, 27, 14).

[65] To se týká jak tzv. nových komunit, tak některých komunit řeholních, ale i nejrůznějších společenství a spolků či dalších center života. Delegáti k těmto „ohniskům života“ vloni konstatovali: „Tyto nezávislé struktury podporují nejen duchovní život, ale i komunitní soudržnost, a často slouží i jako podpora vlastní diecézní územní či kategoriální pastorace. Tato uskupení a jejich aktivity jsou pak také pro některé farníky určitým druhem ‚útočiště‘ v situacích, kdy tito lidé nenajdou dostatek prostoru či přijetí ve své vlastní farnosti.“ (*MkB*, čl. 57; srov. *MkB*, čl. 56 a 62).

Teritoriální pastoraci založenou na farnostech a místních komunitách pak také doplňuje a „specializaci“ či „mobilitě“ dnešních lidí vychází vstříc pastorace kategoriální,[66] nabízející pastorační službu řízenou většinou z centra diecéze, někdy ve spolupráci s různými komunitami.

Tuto potřebu doplnění farní struktury dalšími prostory a příležitostmi, kde je hlásáno evangelium, potvrzuje i papež František v *Evangelii gaudium*, když říká: „Ostatní církevní *instituce*, základní společenství a malá *společenství*, hnutí a další formy *sdružování*, jsou bohatstvím církve, které Duch vzbuzuje pro evangelizaci všech prostředí a oblastí. Častokrát přinášejí nový evangelizační zápal a schopnost dialogu se světem, čímž obnovují církev. Velice však prospívá, neztrácejí-li kontakt s tím bohatstvím, které představují farnosti, a ochotně se integrují do organické pastorace místní církve“ (*EG, čl. 29*). *Závěrečný dokument synody o synodalitě* pak zdůrazňuje, že pro církev je sice důležité „zakořenění na konkrétním území, v prostoru a čase“ (*SoS, čl. 110*), avšak také připomíná, že dnes „pojem místa již nelze chápat čistě geograficky a prostorově,“ ale je třeba zohlednit také „příslušnost k síti vztahů“ (*SoS, čl.* 111).[67]

Proto předkládáme následující „cíle“ jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty“ pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.[68]

Cíle:

- V diecézi jsou biskupstvím či různými církevními společenstvími a iniciativami nabízeny **příležitosti podporující křesťanský život a společnou křesťanskou službu** (např. formou společných regionálních či celodiecézních akcí, online přenosů, mobilních duchovních služeb apod.), aby tak byla respektována mobilita mnoha lidí v diecézi a potřeba pestřejší duchovní či pastorační nabídky.
- V diecézi jsou podporována a propojována nejrůznější **ohniska života či místa žité spirituality**, která vhodně doplňují nabídku běžné farní pastorace a vycházejí vstříc specifickým potřebám lidí žijících dnes ve více „světech“ najednou.
- V diecézi je dále prohlubován **systém kategoriální pastorace** v nemocnicích (nemocniční kaplani), věznicích (vězeňští kaplani), církevních školách (školní kaplani) a zařízeních sociálních či zdravotních služeb (Charita), případně v dalších specifických skupinách (vysokoškoláci, národnostní či jazykové skupiny apod.).
- V diecézi jsou průběžně **monitorovány potřeby dalších skupin** (např. zranitelných a osamělých lidí ve farnostech, lidí bez domova, nově příchozích, konvertitů, pečujících, seniorů, nemocných, truchlících, bratří a sester z LGBTQ+ komunity apod.), jimž je pak podle možností zprostředkováno doprovázení či jiný odpovídající způsob podpory.

[66] Gilles Routhiere k tomuto tématu říká: „Při bližším pohledu je zřejmé, že mnoho inovativních pastoračních projektů vyžaduje prostředky, které si příliš malé farní jednotky nemohou dovolit. To platí zejména pro službu mládeži, která se často rozběhne pouze tam, kde jsou k dispozici specializované zdroje schopné pracovat v této oblasti. Samozřejmě pochybuji o tom, že všechny farnosti jsou schopny adekvátně plnit katechetickou funkci církve. Katechetické funkci církve bude lépe sloužit, pokud se ji podaří zorganizovat na mezifarní či nadfarní bázi nebo pokud jí nové farnosti poskytnou prostředky k adekvátnímu rozvoji. Dále mám na mysli zejména iniciativy v oblasti pastorační péče o rodinu, vzdělávání dospělých v oblasti víry apod.“ (Gilles Routhiere: Nové farnosti – šance nebo slepé uličky pro evangelizaci?)

[67] Závěrečný dokument synody o synodalitě pak k tomuto tématu ještě doplňuje: „Církev je povolána žít v těchto kontextech, obnovovat komunitní život, dávat tvář anonymním skutečnostem a spřádat bratrské a sesterské vztahy“ (*SoS, čl.* 111). A v dalších článcích dokument vyzývá k tomu, „aby církev přehodnotila význam svého ‚místního‘ rozměru a zpochybnila své organizační formy, aby mohla lépe sloužit svému poslání“ (*SoS, čl.* 114).

[68] K profilu různých druhů kategoriální pastorace v diecézi, kdy za nejvíce „misijní“ jsou považovány služby Charity a podpora pastorace nemocných, srov. *MkB*, čl. 21. Delegáti při popisu situace během I. etapy synody konstatovali např. nepřítomnost formálně organizované pastorační péče o početné romské komunity či o osoby LGBTQ+ (srov. *MkB*, čl. 50). Nejrůznější komunity, společenství, uskupení a sdružení v diecézi, kde se také realizuje společné misijní poslání diecéze jako celku, byly delegáty zmiňovány nejen v jejich návrzích v rámci II. etapy, ale za nedílnou součástí pastorace byli často považovány již i v I. etapě (srov. *MkB*, čl. 62).

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme, aby se **biskupství** (např. skrze své oddělení Pastorační centrum) **stalo garantem podpory** nejrůznějších „nad-farních" či „mimo-farních" **míst s diecézním přesahem** – center společného života a spirituality – propojovalo je mezi sebou, koordinovalo a propagovalo jejich nabídku a zároveň mapovalo místa nová, kde se rodí nové vztahy a život. Tato podpora a propojování by se měly stát součástí základní pastorační strategie diecéze.

2. CESTA: Doporučujeme, aby **biskupství přizpůsobilo rozvoj kategoriální pastorace** aktuálním potřebám a situaci zvlášť zranitelných a marginalizovaných lidí v celé diecézi a zároveň se věnovalo specifickým otázkám s tím souvisejícím (např. vyjasnění statusu „nemocniční kaplan" / „vězeňský kaplan" na straně jedné a „pastorační asistent" v nemocnici / vězení na straně druhé).

3. CESTA: Doporučujeme aktualizovat či nově **vytvořit adresář nejrůznějších ohnisek života a specializovaných služeb** v diecézi, který by sloužil k jejich vzájemnému propojení a informovanosti lidí.

c. Spolupráce na jednom misijním poslání

Jsme povoláni být na společné cestě „spolupracovníky na Božím díle" (*1 Kor* 3,9), a tak s radostí a vděčností při společné službě prožívat Ježíšův příslib „Kdo přijímá vás, přijímá mne" (Mt 10,40). Pokud chceme být v něčem velcí, pak v respektu vůči druhým, ocenění jejich darů a doprovázení druhých na cestě: „Kdo je z vás největší, bude vaším služebníkem" (*Mt* 23,11).

Východiska:

Pro zajištění proměny uspořádání pastorace v diecézi podle výše uvedených návrhů je zapotřebí, aby byly v diecézi iniciovány procesy vzdělávání a přípravy na nové ustanovené či pověřené služby (katechisté, správci majetku, duchovní průvodci…) a na nové potřeby při výkonu kněžské služby (faráři – moderátoři, kněží – členové pastoračního týmu), a to s důrazem na týmovou pastoraci a sdílené vedení. K těmto službám jsou věřící povolání na základě svého křtu a darovaných charismat, nikoli jen skrze potřebu této funkce. Vycházíme zde z modelu Ježíše Krista jako doprovázejícího učitele a služebníka (srov. Mk 6,34-44; Lk 12,48) a pojetí života každého křesťana jako učedníka-misionáře, jak zdůrazňuje papež František v *Evangelii gaudium* (*EG*, čl. 120). V těchto službách je třeba zachovat vyváženost mezi pastorační péčí a misijním zaměřením a podpořit rozvoj partnerské spolupráce.[69]

Závěrečný dokument synody o synodalitě potvrzuje, že „misie se týká všech pokřtěných" a že je třeba některá charismata potvrdit a „přijmout v podobě konkrétních služeb", přičemž „ne všichni pokřtění musí být (formálně ustanovenými či pověřenými) služebníky, a ne všechny služby musí být formálně ustanoveny" (*SoS, čl. 66*). Jsou zde rozlišovány „spontánní služby", které „nepotřebují žádné pověření", služby na základě „pověření" a „ustanovené služby", které ustanovuje biskup a mají trvalou povahu (srov. *SoS, čl.* 75 a 76).[70] Věřícím „je třeba nabídnout více příležitostí k zapojení, a to i při zkoumání dalších forem služby", a je třeba rozvíjet „služby, které odpovídají pastoračním potřebám naší doby, v duchu spolupráce a diferencované spoluodpovědnosti" (*SoS, čl. 77*). Význam služebného kněžství zde přitom není zeslaben, ale jeho výkon je zasazen do kontextu společenství s věřícími a s biskupem: „V synodální církvi jsou kněží povoláni žít svou službu v blízkosti lidem, přijímat každého, naslouchat každému a otevírat se synodálnímu způsobu života církve. Kněží ‚tvoří se svým biskupem jediný kněžský sbor' a spolupracují s ním při rozlišování charismat a při doprovázení a vedení místní církve, přičemž zvláštní pozornost věnují službě jednoty. Jsou povoláni žít kněžské bratrství a kráčet společně v pastorační službě." (*SoS*, čl. 72)

[69] Srov. např. závěrečný dokument synody o synodalitě *SoS, čl.* 66-77.

[70] Je zajímavé, že „katechisté" jsou v závěrečném dokumentu synody o synodalitě přiřazeni jak ke službám, které jsou „udělované biskupem zvláštním obřadem" a kde se „nejedná o pouhý mandát nebo pověření k úkolům" (*SoS, čl.* 75), tak ke službám, „které nespočívají na liturgickém ustanovení, ale jsou vykonávány permanentním způsobem na základě pověření příslušnou autoritou", jejichž nositelé např. „vedou církevní společenství žijící bez kněží" (*SoS, čl.* 76).

Proto předkládáme následující „cíle“ jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty“ pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.[71]

Cíle:

- V diecézi bude běžná diferenciace služby kněží do více rolí.[72] Někteří kněží s odpovídající přípravou a kompetencemi budou zastávat roli **farářů či moderátorů společných pastoračních správ**, přičemž budou svoji vlastní odpovědnost za dílčí oblasti pastorační práce sdílet s týmy (s jasně stanovenou zodpovědností za jejich vedení) nebo s dalšími spolupracovníky. Sami pak budou odpovídat za celkové duchovní pastorační vedení, slavení svátostí a duchovní doprovázení spolupracovníků. Další kněží budou na základě svých kompetencí svoji kněžskou službu v diecézi vykonávat v jiných rolích, např. jako kaplani či spolupracovníci v různých oblastech kategoriální pastorace, duchovní rádci či průvodci pro různé komunity, farní vikáři, výpomocní duchovní apod.
- **Služba jáhnů** je v diecézi ve své mnohotvárnosti v oblastech solidarity s lidmi v nouzi (*diakonie*), sdílení evangelia (*martyrie*) a slavení bohoslužeb (*liturgie*) specifikována s ohledem na místní potřeby a je vykonávána tak, aby bylo v celé diecézi prohlubováno **vědomí a styl služby ve prospěch všech, zejména těch nejchudších**.[73]
- V diecézi je vztah **řeholních či nových komunit** k diecézním strukturám definován tak, aby byla respektována autonomie komunity, ale zároveň zajištěno dobré fungování společných pastoračních a ekonomických procesů.[74]
- V diecézi jsou lidé s odpovídající přípravou ustanovováni či pověřováni do služeb **katechistů či katechistek**, akolytů či akolytek, lektorů či lektorek[75] a dalších služeb s jasně definovanou odpovědností v rámci **služby v pastoračních týmech** různých správních

[71] Vedle mnoha návrhů delegátů v rámci II. etapy synody, delegáti již během I. etapy opakovaně konstatovali, že v diecézním naslouchání téma spolupráce v nejrůznějších vzájemně se doplňujících pastoračních rolích bylo velmi silně zastoupeno a výslovně vyjádřili, že „takováto spolupráce se daří tam, kde se daří otevřené a respektující komunikaci, tam, kde konkrétní služby vycházejí vstříc místním potřebám, tam, kde tyto služby odpovídají obdarování těch, kdo je vykonávají, a tam, kde je těm, kteří tyto služby vykonávají, k dispozici dobrá duchovní i praktické formace, doprovázení a podpora“ (*MkB*, čl. 59). Zároveň zdůraznili důležitost vnímání neformálních charismatických služeb a aktivit: „Vedle formálně ustanovených služeb, ke kterým jsou vybraní katoličtí křesťané pověřeni biskupem, působí mnoho křesťanů evangelizačně vlastním svědectvím, a to zpravidla v prostředí, v němž žijí, čímž se podílejí na misijním poslání církve“ (*MkB*, čl. 35, s odkazem na *SoS, čl.* 4; srov. také *MkB*, čl. 6 a 31).

[72] O specifické službě ordinovaných služebníků závěrečný dokument synody o synodalitě zdůrazňuje, že jejich posláním je, aby „chránili apoštolský charakter hlásání a podporovali společenství církve na všech jeho rovinách (*SoS, čl.* 33), že „stejně jako všechny služby v církvi je určena služba biskupů, kněží a jáhnů k hlásání evangelia a budování církevního společenství“ (*SoS, čl.* 68). Kněží jsou „povoláni žít svou službu v blízkosti lidem, přijímat každého, naslouchat každému a otevírat se synodálnímu způsobu života církve“, „tvořit se svým biskupem jediný kněžský sbor“, „spolupracovat s ním při rozlišování charismat a při doprovázení a vedení místní církve“, „zvláštní pozornost věnovat službě jednoty“, „žít kněžské bratrství a kráčet společně v pastorační službě“ (*SoS, čl.* 72).

[73] Formulace bodu je inspirovaná závěrečným dokumentem synody o synodalitě, *SoS, čl.* 73: „Jáhni, služebníci Božích tajemství a církve, jsou vysvěceni ‚nikoli ke kněžství, nýbrž ke službě‘. Tu vykonávají ve službě lásky, v hlásání a v liturgii, a tak ukazují v každé oblasti společenského a církevního života, v nějž jsou přítomni, vztah mezi hlásaným evangeliem a životem v lásce a podporují v celé církvi vědomí a styl služby ve prospěch všech, zejména těch nejchudších.“ U služby jáhnů, kde „existuje mnoho různých funkcí jáhenské služby“, je třeba v diecézi tuto službu „specifikovat s ohledem na potřeby každé místní církve“, a to proto, „aby se v synodální misijní a milosrdné církvi probouzela a udržovala pozornost všech vůči nejchudším“ (*SoS, čl.* 73).

[74] K tomuto tématu srov. také např. závěrečný dokument synody o synodalitě, *SoS, čl.* 69-73.

[75] K těmto službám říká závěrečný dokument synody o synodalitě: „Zvláštní význam mají ustanovené trvalé služby udělované biskupem zvláštním obřadem, a to po náležitém rozlišování a formaci kandidátů. Nejedná se o pouhý mandát nebo pověření k úkolům. Udělení služby je svátostinou přetvářející jedince a určující jeho způsob účasti na životě a poslání církve. V latinské církvi se jedná o službu lektorů a akolytů a katechistů.“ (*SoS, čl.* 75) Církevně-právně zde běží debata o možností dočasného pověření k výkonu těchto natrvalo „ustanovených služeb“ - analogicky: kněžské svěcení (ordinace) je také „trvalé“, ale konkrétní prakticky zaměřené pověření k tomu či onomu úkolu či typu výkonu kněžské služby (jurisdikce) je „dočasné“.

celků (koordinace pastorace, modlitba, katecheze, doprovázení, příprava na svátosti, koordinace diakonických služeb apod.).[76]

- V diecézi jsou biskupem ustanovováni **správci majetku farností** či jiných správních celků, kteří skrze delegaci přebírají ekonomicko-administrativní povinnosti statutárních zástupců farností a vykonávají je ve spolupráci s pastoračním týmem pod supervizí ekonomické rady.[77]
- Tyto nové služby mohou být (na základě jasných kritérií) částečně **placené** (zejména ve větších pastoračních celcích či farnostech) nebo i **dobrovolnické**, ale s profesionální formací a podporou (zejména v malých komunitách).

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme společně promýšlet **otázky týkající se způsobů vykonávání služby biskupa, kněží a trvalých jáhnů** v měnícím se uspořádání diecéze, tyto služby definovat a jejich pojetí v rámci průběžného vzdělávání uvádět do širokého povědomí lidí.

2. CESTA: Doporučujeme koncepčně vyjasnit otázky spojené s **ustanovenými službami** v diecézi (lektoři, akolyté, katechisté) a s nově navrhovanými **dobrovolnickými rolemi** či **pracovními pozicemi** (např. vedoucí či pokladníci místních komunit, různé druhy pastoračních koordinátorů, správci majetku farností či pastoračních oblastí apod.) a na základě tohoto vyjasnění navrhnout ucelenou koncepci jejich využití, kompetencí, podmínek přijetí a souvisejícího vzdělání, struktur zodpovědnosti, podmínek služby, způsobů řešení konfliktních situací, případného ukončení jejich služby apod. V těchto službách doporučujeme podporovat zastoupení žen.

3. CESTA: Doporučujeme co nejdříve iniciovat **vzdělávání k novým službám** (např. katechisty, správce majetku, ale i lektorů, akolytů apod.) a ke spolupráci kněží s novými službami. V jeho koncepci je třeba propojit centrální podobu vzdělávání (organizované biskupstvím v návaznosti na směrnice ČBK v této oblasti) s možnostmi „formace na místě“ (např. ve farnosti či vikariátu) a také brát ohled na osobní podmínky a předpoklady uchazečů. Doporučujeme také oslovit **věřící s teologickým vzděláním** a s dalšími potřebnými předpoklady pro pastorační spolupráci, kteří by v pastoračních službách diecéze mohli po příslušné přípravě a prověření jejich způsobilosti působit.

2. Spoluúčast na pastoračním vedení

„Posíláme tedy Judu a Silase a oni vám totéž oznámí ústně. Neboť tak usoudil Duch svatý i my…“ (*Sk* 15,27-28). V jednom Kristově těle (srov. *1 Kor* 12,27–28) není ani pastýřské vedení něčím osamělým či sólovým, ale službou, ve které mají svoji spoluúčast a svoji roli všechny údy tohoto těla. Takto se naši „pastýři“ mohou stávat „spolupracovníky naší radosti“ (*2 Kor* 1,24).

[76] K těmto službám je v závěrečném dokumentu synody o synodalitě řečeno: „Vedle ustanovených služeb existují také další služby, které nespočívají na liturgickém ustanovení, ale jsou vykonávány permanentním způsobem na základě pověření příslušnou autoritou. Těmito jsou například služba koordinace malého církevního společenství, vedení společné modlitby, organizování charitativních akcí atd., připouštějící velkou rozmanitost v závislosti na situaci místního společenství. Příkladem těchto služeb jsou katechisté, kteří v mnoha oblastech Afriky odedávna vedou církevní společenství žijící bez kněží. Byť v tomto případě není předepsán žádný obřad ustanovení, je vhodné, aby svěření této služby proběhlo veřejně před daným církevním společenstvím, a tak došlo k účinnému uznání tohoto pověření.“ (*SoS, čl.* 76)

[77] Tento cíl není motivován pouze praktickou organizační racionalitou, ale také silným voláním synodních delegátů po odlehčení kněží od zátěže administrativních a technických úkolů, aby se mohli věnovat svému vlastnímu poslání (tento důraz byl silně přítomný již během I. etapy synody, srov. např. *MkB*, čl. 34).

Východiska:

Návrhy obsažené v tomto druhém bodě třetího oddílu mají být odpovědí na reálnou potřebu místní církve a zároveň na potřebu proměny stylu života a poslání církve v duchu synodality vyjádřené v závěrečném dokumentu synody o synodalitě.[78] Jejich hlubším východiskem je ovšem společná křestní identita všech členů Božího lidu, z níž pramení i společné povolání ke svatosti a misii. Každý pokřtěný pak na tyto požadavky odpovídá na základě darů, které mu Duch svatý uděluje, aby skrze ně přinášel ovoce ve prospěch celého společenství a jeho společného poslání. Cílem procesu proměny a obnovy uspořádání naší diecéze tedy není „náhrada" zodpovědnosti v souvislosti se snižujícím se počtem kněží, ale v první řadě vznik autentického prostoru k co nejširší účasti všech pokřtěných na životě a misii společenství, k rozvoji kultury společného rozlišování, spoluzodpovědnosti a spolurozhodování, a tedy i k širšímu a skutečnému zapojení věřících bez svěcení do procesů rozlišování a do všech fází rozhodovacích procesů v církvi (srov. *SoS*, čl. 77). Proto se naše návrhy týkají fungování některých participativních orgánů v diecézi (srov. především *SoS*, čl. 92 a 104-107), ale i každé roviny pastoračního vedení a řízení.[79] K tomu nakonec vybízí i synoda o synodalitě, když po vysvětlení důležitosti zasazení služby svátostného kněžství do společenství se všemi věřícími a s biskupem říká: „Synodalita proto vybízí celou církev, včetně těch, kteří vykonávají autoritu, ke konverzi a reformě" (*SoS*, čl. 33).

Papež František v *Evangelii gaudium* říká o biskupovi (což lze vztáhnout i na faráře, jáhny a ostatní věřící s účastí na vedení v církvi), že je někdy „vpředu, aby ukazoval cestu a povzbuzoval naději lidu, jindy je svou prostou a milosrdnou blízkostí prostě uprostřed všech a v určitých okolnostech bude muset kráčet za lidem jednak proto, aby pomohl těm, kteří zaostali, a také proto, že samotné stádo má schopnost rozpoznat nové cesty" (*EG, čl. 31*). V návaznosti na tento obraz pak zmiňuje důležitost „participativních procesů" a říká: „Nicméně cílem těchto participativních procesů nebude primárně organizování církve, nýbrž naplnění misijní touhy, jež chce dosáhnout ke všem" (*EG, čl.* 31). Ke vztahu mezi hierarchickou službou a synodalitou, který je pro téma spoluúčasti na pastoračním vedení klíčové, pak *závěrečný dokument synody o synodalitě* říká: „Synodalita nabízí ‚nejvhodnější interpretační rámec pro chápání samotné hierarchické služby' a uvádí do správné perspektivy mandát, který Kristus v Duchu Svatém svěřuje pastýřům" (*SoS*, čl. 33).[80]

[78] Téma „spoluúčasti" se prolíná celým závěrečným dokumentem synody o synodalitě, srov. např.: „Synodalita je společným kráčením křesťanů s Kristem směrem k Božímu království, a to ve spojení s celý lidstvem. Je zaměřena na poslání, zahrnuje setkávání se ve shromáždění na různých rovinách života církve k vzájemnému naslouchání, dialogu a rozlišování ve společenství. Synodalita také zahrnuje utváření shody jako výrazu přítomnosti živého Krista skrze Ducha Svatého a přijímání rozhodnutí v diferencované spoluzodpovědnosti. V tomto směru také lépe chápeme, co znamená, že synodalita je konstitutivní dimenzí církve (*MTK*, čl. 1). Zjednodušeně a výstižně lze říci, že synodalita je cestou duchovní obnovy a strukturální reformy, aby se církev stala participativnější a misijnější, tj. aby byla schopnější kráčet s každým mužem a ženou a vyzařovat Kristovo světlo." (*SoS, čl.* 28) Dále pak v *SoS, čl.* 32: „Synodalita a misie jsou úzce propojeny: misie osvěcuje synodalitu a synodalita vede k misii." K tématu synodality jako „konstitutivního rozměru církve" srov. *SoS, čl.* 12 a 136. K tématu pastoračních rad srov. *SoS, čl.* 104 až 107.

[79] Na každé rovině pastoračního vedení a řízení v diecézi (místní komunita, farnost, pastorační oblast, vikariát, diecézní kurie, diecézní vedení) by proto měl být v diecézi (ve světle závěrečného dokumentu synody o synodalitě) prakticky uplatňován misijně orientovaný, synodálně utvářený, týmově spolupracující, respektující styl vedení, který není autokratický. Vedoucí (biskup, generální vikář, moderátor kurie, vedoucí oddělení, vikář, farář, vedoucí pastoračního týmu, pastorační koordinátor, vedoucí místní komunity atd.) jsou těmi, kteří obdrželi podíl na Kristově autoritě v jeho církvi k tomu, aby umožňovali růst druhým a vytvářeli prostor pro naslouchání, empatii, léčení zranění, rozvoj jednotlivců, obousměrnou zpětnou vazbu, sdílené rozlišování a rozhodování a společnou proměnu v Kristu („Já jsem mezi vámi jako ten, kdo slouží"; *Lk* 22,27).

[80] *Závěrečný dokument synody o synodalitě*: „Autorita pastýřů ‚je specifickým darem Ducha od Krista jako Hlavy za účelem budování celého těla církve'. Tento dar je spojen se služebným kněžstvím, které jeho příjemce připodobňuje ke Kristu Hlavě, Pastýři a Služebníku, a staví je do služeb svatého Božího lidu, aby chránili apoštolský charakter hlásání a podporovali společenství církve na všech jeho rovinách. Synodalita nabízí ‚nejvhodnější interpretační rámec pro chápání samotné hierarchické služby' a uvádí do správné perspektivy mandát, který Kristus v Duchu Svatém svěřuje pastýřům. Synodalita proto vybízí celou církev, včetně těch, kteří vykonávají autoritu, ke konverzi a reformě." (*SoS, čl.* 33) Podrobněji srov. závěrečný dokument synody o synodalitě, část „Služebné kněžství ve službě harmonii" (čl. 68–78).

Proto předkládáme následující „cíle“ jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty“ pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.[81]

Cíle:

- V diecézi jsou **pokřtění, ženy stejně jako muži, doprovázeni ke spoluúčasti** na pastoračním vedení v nejrůznějších podobách a na nejrůznějších rovinách (místní komunita, farnost, pastorační oblast, vikariát, diecézní kurie, vedení diecéze).
- V diecézi **žijí diecézní i řeholní kněží identitu svého služebného kněžství** začleněnou do celku diecézního presbyteria v její jedinečné služebné roli vůči ostatním věřícím a objevují nové formy realizace této jedinečné role jako pastýři – průvodci a služebníci svátostí a evangelia vytvářející v jednotě s biskupem prostor pro rozlišování společné cesty jim svěřených celků ve věrnosti evangeliu.
- V diecézi je rozvíjeno prostředí, které **podporuje rozvoj partnerské spolupráce** mezi kněžími navzájem a mezi kněžími a ostatními věřícími.
- V diecézi má **každý věřící, ženy stejně jako muži, možnost být slyšen a mít účast** na společném pastoračním rozlišování.
- V diecézi je rozvinuto **prostředí, ve kterém jsou ženy stejně jako muži,** na základě svých charismat a kompetencí, zapojováni do všech úrovní vedení a rozhodování, ve kterém není místo pro nadřazené postoje, kde se na všech rovinách dbá o respektující způsob chování a jednání a ve kterém je přiměřeně rozvíjen jazyk respektující potřebu oslovit každého v jeho jedinečnosti.
- **Diecézní vedení a biskupská kurie** jsou pro ostatní pastorační týmy v diecézi **vzorem a nástrojem v Kristu zakořeněné služby, spoluúčasti a spolupráce** (tedy synodálního stylu vedení a řízení, kde je hlavním nástrojem motivace), ke kterým jsou trvale formováni i všichni, kdo zastávají vedoucí pozici na jakýchkoli úrovních vedení.
- **Oddělení Pastorační centrum je transformováno do centra pastorační podpory** (ať už jeho název bude jakýkoli),[82] jehož hlavním úkolem není organizování akcí, ale podpora, inspirace, metodické doprovázení a koordinace pastorace, která je v celé diecézi koordinovaná centrálně, ale realizovaná decentralizovaně (předávání informací, inspirací a zkušeností, podpora lokálních iniciativ, síťování, nabídka materiálů a zdrojů...).
- Procesy **řízení investičních a podnikatelských aktivit biskupství a farností**, které svůj majetek do péče biskupství svěří, mají v diecézi vytvořené své vlastní organizační prostředí umožňující jim odpovídající styl řízení pod zodpovědností zkušených manažerů a supervizí diecézního ekonoma.
- V diecézi je rozvíjena **komunikační provázanost různých úrovní vedení a řízení** (místní komunity, farnosti, pastorační oblasti, vikariáty, celodiecézní grémia, diecézní vedení)

[81] Konkrétní návrhy synodních delegátů v této oblasti v rámci II. etapy byly předznamenané již v rámci I. etapy, kdy delegáti jednak oceňovali podporu centrálních orgánů, ale také registrovali „vyjádření nelibosti, že biskupství je v praktikování své kontrolní či řídící role příliš direktivní a centralistické, případně naopak pasivní a nepodpůrné“ a že „hledání rovnováhy mezi podporou a kontrolou je něčím, co se v diecézi, zdá se, daří zatím jen částečně“ (*MkB*, čl. 63; srov. *MkB*, čl. 54, 97 a 101e). Zásadní komentář k tomuto tématu pak delegáti přinesli v článku 104 *MkB*, kde ukazují na „důležitost synodálně založených postojů, procesů a struktur spolurozhodování v pastoračních a ekonomických radách“, které považují za „výsostně misijní… již jen tím, že jsou participativní, respektující a rozlišující“ a volají „po další reflexi, prohloubení a doprovázení, a to v komunikaci s celosvětovou církví“ (*MkB*, čl. 104).

[82] K pojmu „centrum pastorační podpory“ je zajímavá inspirace z Olomouce od Josefa Mikuláška: „Pracujeme teď u nás v Olomouci na proměně Katechetického centra v Centrum pro podporu života farností, kde chceme nabízet formaci k ekleziální podobě života křesťanů se zaměřením na spoluzodpovědnost a aktivizaci farníků, jakož i formaci členů pastoračních rad v jejich proměně v ‚kreativní týmy‘ společně hledající vizi budoucí podoby farností.“

s možností **oboustranné zpětné vazby** mezi těmi, kdo mají konečnou zodpovědnost, a ostatními.
- V diecézi je systematicky podporován **rozvoj pastoračních a ekonomických rad**, **proměna stylu jejich služby** ve světle závěrečného dokumentu synody o synodalitě tak, aby každý měl možnost být slyšen a zapojen do procesu společného rozlišování a rozhodování, zahrnující také příslušné počáteční i trvalé vzdělávání.

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme iniciovat proces restrukturalizace **diecézní kurie**, který by zahrnoval především tyto kroky:

- pokračovat v **proměně „oddělení Pastorační centrum“** do „centra pastorační podpory“, které by postupně a dle možností směřovalo ke vzniku různě zaměřených týmů pastorační podpory zahrnujících jak centrální pracovníky a pracovnice biskupství, tak spolupracovníky a spolupracovnice v „terénu“ (v místních komunitách, farnostech, pastoračních oblastech, vikariátech apod.) a tímto způsobem také podpořit vzájemnou **komunikaci a spolupráci** mezi jednotlivými farnostmi;
- zvážit zřízení **funkce výkonného ředitele či ředitelky kurie** s pověřením k řízení administrativních a technických oddělení biskupství v úzké spolupráci s diecézním biskupem a generálním vikářem;
- zvážit možnost **samostatného řízení podnikatelských a investičních projektů** biskupství a farností (např. zřízení nějaké samostatně řízené organizačně-správní jednotky, která by na základě svého statutu zůstávala pod autoritou diecézního biskupa).

2. CESTA: Doporučujeme provést vyhodnocení účinnosti a funkčnosti procesů, které jsou dnes na biskupství a v celé diecézi aplikovány za účelem vytváření **otevřeného a respektujícího pracovního prostředí**, péče o kvalitu mezilidských vztahů, rozvoje kompetencí zaměstnanců, osobnostního rozvoje, zvládnutelnosti jejich pracovní náplně, spravedlivého ohodnocení, vykazatelnosti práce a podpory jasné organizační struktury a křesťanské identity.

3. CESTA: Doporučujeme **zavedení vzdělávacích příležitostí** pro všechny vedoucí pracovníky a pracovnice v diecézi (včetně diecézního vedení a vedoucích jednotlivých oddělení kurie) v oblasti synodálního stylu služebného vedení a společného rozlišování.

4. CESTA: Doporučujeme zrevidovat **směrnice pro službu pastoračních a ekonomických rad** (farností i diecéze) podle pokynů závěrečného dokumentu synody o synodalitě,[83] role pastoračních a ekonomických rad farností jasně oddělit od role „farních pastoračních týmů“ (samozřejmě s možností personálního překrývání) a iniciovat systém trvalé formace jejich členů. Také pak tímto předkládáme ke zvážení potřebu nastavit pravidla pro **vzájemnou komunikaci** a propojení pastoračních a ekonomických rad farností **s diecézními poradními orgány** (diecézní pastorační rada, ekonomická rada diecéze, kněžská rada), aby byla možná vzájemná výměna a lepší koordinace zkušeností. Současně navrhujeme pro oblast jejich funkčnosti poskytnutí nabídky poradenství či odborného doprovázení.

[83] K tomu přináší velmi podrobné a praktické inspirace přímo závěrečný dokument synody o synodalitě (srov. *SoS, čl.* 107-108). Dále srov. např. příručku Nový způsob služby pastoračních rad (School of Synodality).

3. Podpora rozvoje povolání a služeb

„Žeň je veliká, dělníků málo. Proste Pána žně…“ (*Mt* 9,37-38). Povolání ke službě nejsou samozřejmostí, ale plodem modlitby a péče. Pro jejich zrání a ochranu před zneužitím duchovní autority je v diecézi nutná bdělost: „Dávej si pozor sám na sebe a na učení. V tom setrvávej. Neboť budeš-li to činit, zachráníš jak sám sebe, tak ty, kdo tě poslouchají“ (*1 Tim* 4,16).

Východiska:

Růst počtu a kvality povolání a služeb v diecézi není samozřejmostí, ale ovocem modlitby, péče, odpovědnosti a proměny stylu života církve. Proměna uspořádání v diecézi, případné zavádění nových služeb, a především růst v synodálním stylu života a poslání, který není jen otázkou organizačního přístupu, ale vnitřní proměny každého, nás zavazují k tomu, abychom vytvořili ucelený systém vzdělávání, který bude celý tento proces provázet a k výkonu dané služby zajistí nejen přiměřenou a odpovídající počáteční kompetenci, ale také trvalou a systematickou podporu během jejího vykonávání. Ta by měla zahrnovat cesty kvalitního trvalého vzdělávání, podpory či supervize, prevence před neetickým jednáním a jasné a bezpečné způsoby reakce na takovéto jednání. Tímto chceme směřovat k místní církvi, která by byla církví přijímající, respektující, pomáhající a bezpečnou, ve které je respektována a chráněna důstojnost každého člověka ve všech rozměrech jeho osobnosti, se zvláštním zřetelem k slabým a zranitelným.

Závěrečný dokument synody o synodalitě se klíčovým tématem *podpory, doprovázení a vzdělávání* pastoračních služebníků a služebnic zabývá v páté kapitole. Misijní formace má být „integrální, kontinuální a společná“, jejím cílem není pouze získávání znalostí, ale „podpora dovedností otevřenosti a setkávání, sdílení a spolupráce, společné reflexe a rozlišování, teologického čtení konkrétních zkušeností“ (*SoS, čl. 143*). Synoda o synodalitě navíc velmi silně tematizuje klíčovou roli *etiky pastorační služby* (srov. *SoS, čl. 96*), nezbytnost „praktik transparentnosti, odpovědnosti a hodnocení“, především „v oblasti ochrany nezletilých a zranitelných osob“, kde je zapotřebí trvalého vzdělávání a rozvoje „kultury prevence a ochrany“ (srov. *SoS, čl. 97 a 150*; pro praktické pokyny srov. *SoS, čl. 98 až 102*).[84]

Proto předkládáme následující „cíle“ jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty“ pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.[85]

Cíle:

- V diecézi je konkrétními způsoby dlouhodobě podporováno prostředí, ve kterém mohou lidé v duchu společného povolání ke svatosti zakoušet krásu a hodnotu životní cesty v podobě specifických povolání ke **služebnému kněžství, jáhenství, zasvěcenému životu, manželství** či dalších forem povolání v církvi, umět své povolání rozlišit a získat odvahu se pro svou cestu rozhodnout.
- V diecézi je rozvinut **systém trvalého vzdělávání** potřebného pro výkon nejrůznějších pastoračních služeb.
- V diecézi je rozvinut systém nabízející různé nástroje či příležitosti podpory, jako **duchovního doprovázení**, pastorační **podporu**, pastorační **supervizi** či odborný **mentoring** pro všechny, kdo jsou nějakou službou pověřeni.

[84] Tam, kde již církev v této oblasti selhala, „musí se zvláštní pozorností a citlivostí naslouchat hlasům obětí a pozůstalých po obětech sexuálního, duchovního, ekonomického, institucionálního, mocenského zneužívání a zneužívání svědomí ze strany duchovních nebo osob s církevním pověřením“, protože „rozmanité a tragické podoby krize zneužívání přinesly nevýslovné a dlouhotrvající utrpení obětem těchto útoků, jejich blízkým i celým společenstvím“ (*SoS, čl.* 55).

[85] Návrhy delegátů v rámci II. etapy synody mohly být neseny vědomím, které bylo delegáty vyjádřeno již v rámci I. etapy takto: „Chybí pravidelná péče a forma podpory mladých lidí pro vznik nových kněžských a řeholních povolání. Dále se dostatečně nevyužívá potenciál věřících s teologickým vzděláním. Nejsou nijak systematicky rozvíjené služby duchovního doprovázení či pastoračního poradenství pro pastorační pracovníky“ (*MkB*, čl. 55).

- V diecézi je zajištěno a trvale rozvíjeno **bezpečné prostředí pro každého** s důrazem na ochranu důstojnosti každého člověka ve všech rozměrech jeho života a osobnosti, zvláště s přihlédnutím k dětem a zranitelným dospělým.
- V diecézi je vytvořen systém **prevence před různými podobami zneužívání** (zneužívání duchovní autority, autority nadřízeného, sexuálního zneužívání, nátlaku či obtěžování, manipulace svědomí, zneužívání financí, postavení apod.).
- V diecézi je zavedený funkční **systém ohlašování protiprávního** jednání na pracovišti, rozšířený i na službu a spolupráci na rovině farností a komunit a **systém ohlašování jakékoli formy zneužívání**.
- V diecézi je vytvořen a široce akceptován **etický kodex** založený na principech etického jednání v oblasti komunikace, dodržování práva, sociální odpovědnosti, etického vedení a rozhodování, pastoračních služeb, ochrany životního prostředí, hospodaření s financemi, etického investování apod.[86]

Cesty:

1. CESTA: Napříč diecézí doporučujeme iniciovat systematickou **modlitbu za povolání** ke všem životním stavům a za nalezení způsobu a místa služby pro každého. Zároveň doporučujeme vytvářet příležitosti, jak autenticky představovat specifická povolání, jako jsou povolání k manželství, služebnému kněžství či zasvěcenému životu, a nabízet mladým lidem prostředí pro zdravé **rozlišování životní cesty** (např. duchovní cvičení, osobní doprovázení, semináře o rozlišování apod.). Zároveň doporučujeme **oslovovat** osvědčené muže s nabídkou povolání k trvalému jáhenství a osvědčené muže i ženy s nabídkou povolání ke službě katechisty či katechistky.

2. CESTA: Doporučujeme vytvořit takovou podobu **diecézního vzdělávání**, která by (v návaznosti na dostupné vzdělávací možnosti v jiných diecézích, teologických fakultách apod. v ČR i v zahraničí) umožnila všem pastoračním pracovníkům a pracovnicím (včetně kněží a jáhnů) trvale a systematicky rozvíjet svoji službu synodálním způsobem. Zvláště je třeba umožnit dobrou přípravu zájemců a zájemkyň o službu v rolích potřebných pro misijní rozvoj diecéze.

3. CESTA: Doporučujeme rozšířit nabídku individuálního **duchovního doprovázení** a nabídku individuální **pastorační supervize** pastoračních pracovníků, včetně kněží, také o pravidelné příležitosti k výměně zkušeností a vzájemné podpoře mezi těmi, kteří vykonávají obdobnou službu či kteří svoji službu vykonávají v rámci jednoho týmu (např. členové pastoračních týmů, pastoračních a ekonomických rad, diecézní kurie, jednotlivých oddělení biskupství apod.).

4. CESTA: Doporučujeme **pověřit konkrétního člověka či skupinu** (v komunikaci s jinými diecézemi, řeholemi a organizacemi či odborníky u nás i v zahraniční) vyhodnocením současné praxe v oblasti podpory eticky zodpovědného **rozvíjení** pastoračních služeb v diecézi, **prevence** před jejich zneužitím nejrůznějšího druhu, **péče** o přímé i nepřímé oběti tohoto případného zneužití, **řešení** nespravedlivých obvinění a odborného **doprovázení** pachatelů. V návaznosti na toto vyhodnocení pak:

- doporučujeme vypracování a zavedení komplexního, srozumitelného a prakticky použitelného **etického kodexu diecéze**, který bude zahrnovat principy a pravidla jednání pro pracovníky a dobrovolníky na všech pracovištích a ve všech službách v diecézi s přihlédnutím k jejich specifikám (srov. také témata v 1. a 2. cestě VI. 3.);

[86] Srov. např. Etický kodex: Jak vytvořit živý a funkční dokument?; Bistum Fulda; Bistum Passau; Bistum Trier apod. Návrhy na vznik komplexně pojatého etického kodexu diecéze se v návrzích synodních delegátů vyskytovaly opakovaně. Již vloni pak delegáti konstatovali, že „ekonomická rada diecéze se shodla na tom, že je vhodné výhledově směřovat k vytvoření kodexu etického investování“ a že „v diecézi i ve farnostech chybí pravidla pro etické nakládání s dary“ (*MkB*, čl. 74).

- předkládáme ke zvážení zřízení nezávislého **kontaktního místa** pro hlášení případů vztahového a sexuálního zneužívání, ale také zneužívání moci a svědomí, případně rozšíření nabídky současných možností tak, aby mohly být zavedeny či prohloubeny jasné mechanismy prevence, řešení a podpory obětí zneužívání (v případě sexuálního zneužívání včetně připravenosti k finančnímu odškodnění) a aby tak také mohlo být zajištěno doprovázení a podpora komunit, ve kterých se něco takového stalo, terapeutická péče o pachatele a přiměřená informovanost o jeho situaci;
- předkládáme ke zvážení možnost zřídit v diecézi nezávislé **mechanismy zpětné vazby** a institut k řešení porušení směrnic etického kodexu (např.: ombudsman s jasně definovanou rolí a kompetencemi, který by mohl nezávisle řešit stížnosti a jejich oprávněnost);
- doporučujeme rozšířit systém **ohlašování jednání, které je v rozporu se zamýšleným etickým kodexem diecéze**, i na oblasti práce a spolupráce na rovině farností a komunit.

IV. PROFESIONÁLNÍ CHARITA V DIECÉZI

Samaritán „když ho uviděl, byl pohnut soucitem, přistoupil, obvázal rány polil je olejem a vínem, naložil na svého mezka, dovezl do hostince a postaral se o něj“ (*Lk* 10,33-34). Jakými různými způsoby mohou být v naší diecézi a v kontextu dnešní společnosti a rozvinutých sociálních a zdravotních služeb rozvíjeny mnohotvárné podoby takovéto milosrdné lásky?

V tomto oddíle je tematizována následující oblast k řešení: 3. Místo Charity v diecézi

Čtvrtý oddíl představuje návrhy synodních delegátů, odborných poradců a teologů ke třetí základní oblasti k řešení nazvané „Místo Charity v diecézi“. Obecně diakonickému aspektu misijního poslání církve, diecéze a farností (tedy církevní „solidaritě s lidmi v nouzi“) se věnovala již část prvního oddílu (srov. výše oddíl I. bod 3. část C). V úzké návaznosti na tento základní rozměr misijního poslání církve rozvíjí nyní tento čtvrtý oddíl velmi specifickou otázku: Jaké místo v uspořádání pastorace v naší diecézi mají služby a subjekty profesionální Charity? V tomto oddíle tedy jde o soubor Biskupstvím plzeňským zřízených evidovaných právnických osob s vlastní právní subjektivitou (kterých je v diecézi celkem 14), které na území diecéze působí skrze své sociální služby a skrze dobrovolnické „farní charity“ coby organizační jednotky diecézní či městské (v diecézi jich je také celkem 14).[87]

Konkrétně zde jde také o otázku, jak ve smýšlení lidí, ve vzájemné komunikaci, ale i na rovině strukturální najít cesty, jak překonat historicky vzniklou situaci dobrovolnických „farních charit“, které ve farnostech často suplovaly chybějící služby lidem v nouzi, ale někdy i běžný komunitní život. Dnes ovšem směřujeme k tomu, aby se mohla služba farností rozvíjet v plném slova smyslu, tedy ve všech dimenzích akčního rozměru misijního poslání církve (tedy vedle *liturgie* a *martyrie* také *diakonie*; srov. oddíl I. bod 3.). Proto na základě podnětů delegátů, odborných poradců i teologických reflexí chceme navrhnout, aby **bylo působení profesionální Charity vůči farnostem chápáno striktně subsidiárně** (tedy podpůrně, na základě principu subsidiarity). To znamená, že profesionální Charita (coby jeden z nástrojů celodiecézní kategoriální pastorace

[87] Většina z nich provozuje státem registrované a z veřejných financí dotované sociální služby (Diecézní charita Plzeň, Městská Charita Plzeň, Oblastní charita Klatovy, Oblastní charita Rokycany, Oblastní charita Ostrov, Farní charita Aš, Farní charita Karlovy Vary, Farní charita Stříbro, Farní charita Plzeň – Západ), některé z nich mají akreditované dobrovolnické centrum (Farní charita Cheb), jiné žádné registrované ani akreditované služby neprovozují (Oblastní charita Bor, Farní charita Chodov, Farní charita Kraslice a Farní charita Sokolov). Diecézní charita Plzeň, resp. Městská charita Plzeň, mají navíc v některých farnostech jako své organizační jednotky zřízené dobrovolnické farní charity bez právní subjektivity (Blovice, Dolní Bělá, Horšovský Týn, Mariánské Lázně, Plasy, Přeštice, Staňkov, Zbiroh, Plzeň sv. Bartoloměj, Plzeň Lobzy, Plzeň Slovany, Plzeň Severní Předměstí, Plzeň Litice, Plzeň Bory). Podrobně srov. Příloha 2: Uspořádání a život, Dodatek 2. Diecézní charita Plzeň (online ZDE).

v oblasti služby lidem v nouzi) by měla zřizovat a dále pak řídit pouze takové služby a projekty, které nejsou zvládnutelné na úrovni farností, a farnostem poskytovat metodickou podporu nejrůznějšího druhu, aby mohly ony samy, ve své vlastní zodpovědnosti, dobře a bezpečně naplňovat obecně diakonický rozměr svého misijního poslání.[88]

Papež Benedikt XVI. toto společné poslání celé církve vyjádřil ve své encyklice *Deus caritas est* takto: „Charita není pro církev určitým druhem společensky prospěšné činnosti, kterou by mohla přenechat někomu jinému, protože patří k její vlastní povaze a představuje neodmyslitelný výraz její vlastní esence“ (*DCE, čl.* 25). Přičemž výraz „charita“ je zde chápán jako ekvivalent dnes již běžně používaného výrazu „diakonie“, tedy jako služba milosrdné lásky křesťanů vůči lidem v nouzi.

Protože na tomto poslání celé církve mají svoji obecnou účast farnosti a svoji specifickou účast profesionální Charita, budeme se nejprve (**1.**) zabývat specificky křesťanským charakterem Charity, pak se (**2.**) pokusíme projasnit, v čem specifičnost podílu Charity na tomto společném poslání církve spočívá, a navrhnout cesty, jak vzájemnou spolupráci v této oblasti prohloubit, a nakonec se chceme (**3.**) zamyslet nad tím, jaké strukturální místo v diecézi by farnostem i Charitě pomohlo si tuto svoji specifičnost udržet a dále ji rozvíjet.

1. Křesťanský charakter Charity

Samaritán „byl pohnut soucitem“ (*Lk* 10,33) a Ježíš nám říká: „Jdi a jednej také tak!“ *(Lk* 10,37). Křesťanská profesionální Charita spojuje kompetenci se službou, která je inspirována „zevnitř“, která je „pohnuta soucitem“. Její důvěryhodnost nestojí jen na efektivitě, ale na duchovní věrohodnosti. Motivace ke službě milosrdné lásky je milosrdná láska samotná. A ta je přítomna v srdci každého člověka.

Východiska:

Profesionální Charita (dále také jen „Charita“) se od ostatních sociálních služeb liší tím, že je ve světě sociálních služeb, zdravotnictví a komunitní práce **jedním z projevů milosrdné tváře církve**. Z místní církve Charita čerpá (skrze své klíčové vedoucí pracovníky a zaměstnance, kteří k této místní církvi náleží) životodárnou sílu evangelia a spolu se všemi lidmi dobré vůle vytváří prostor k jeho sdílení v podobě v duchovním smyslu nezištné[89] (i když třeba placené) služby v konkrétních potřebách, které přesahují možnosti diakonických služeb farností a diecézních diakonických projektů. Aby se to, co společně děláme, kvalifikovalo jako církevní charitativní dílo, je třeba jak kvalitní odborné práce, tak milujícího srdce. Jinak řečeno, Charita musí neustále obnovovat *inspiraci v evangeliu*, aby se nestala jen dodavatelem služeb. Zároveň je však volána ke *kompetentnosti*, aby tato praktická láska opravdu pomáhala tam, kam již kapacity farností nedosáhnou.[90]

[88] Již v rámci popisu situace během I. etapy synodní delegáti na jedné straně vnímali zaměstnávání mnoha nevěřících pracovníků v Charitě jako misijní šanci (srov. *MkB*, čl. 61), avšak slabiny v této oblasti zmínili nevyjasněnou otázku křesťanské identity služeb Charity, nedostatečné propojení Charit se životem církve a pocit farností, že diakonii dělá Charita za ně (srov. *MkB*, čl. 22; srov. *MkB*, čl. 52c, 61).

[89] „Dále platí, že charita nesmí být prostředkem k tomu, co se dnes nazývá proselytismus. Láska je nezištná a neuplatňuje se proto, aby sloužila k dosažení nějakých jiných cílů. To však neznamená, že charitativní působení by mělo, abychom tak řekli, ponechávat stranou Boha a Ježíše Krista. Ve hře je stále celý člověk. Tím nejhlubším kořenem utrpení bývá často právě nepřítomnost Boha. Ten, kdo uplatňuje lásku (*caritas*) ve jménu církve, se nebude nikdy snažit o to, aby druhý vnucoval víru církve. Takový člověk totiž ví, že láska ve své čistotě a nezištnosti je tím nejlepším svědectvím vydávaným Bohu, v něhož věříme a jenž nás pohnul k tomu, abychom milovali.“ (Benedikt XVI.: *Deus caritas est*, čl. 31c)

[90] „Imperativ lásky vepsal Stvořitel do samotné lidské přirozenosti… Proto je velmi důležité, aby si charitativní aktivita udržela celý svůj jas a nerozmělnila se do podoby společensky obecně prospěšné organizace, jejíž prostou variantou by se stala… Odborná kompetence je první a základní předpoklad, ale sama o sobě nestačí. (Lidské bytosti) potřebují lidskost. Potřebují pozorné

Z historických studií se zdá, že specifikem charitativních služeb církve je také to, že se církevní charitativní instituce většinou staraly především o ty, které nikdo nechtěl, kteří nikoho nezajímali a kdo byli pro společnost nežádoucí. Ve svých sociálních službách by proto měla Charita vždy bojovat o **zachování lidské důstojnosti i na úkor finančního zisku** a nestát se na státu tak finančně závislou, že by nemohla svobodně rozvíjet základní diakonické poslání celé církve.[91]

V neposlední řadě je Charita křesťansky specifická tím, že je **otevřena všem lidem** (až už jde o klienty, či zaměstnance) bez rozdílu vyznání, ale zároveň má svou „firemní kulturu" a obecně lidskou a profesní kvalitou služeb vytváří takové prostředí, ve kterém se lidé, zvláště chudí, mohou přirozeně **setkávat s bezpodmínečnou Boží láskou**.

Papež František v *Evangelii gaudium* tento důraz na nezištnou službu chudým rozvíjí takto: „Dnes i vždycky jsou chudí přednostními adresáty evangelia a evangelizace, která se nezištně obrací právě k nim, je znamením Království, které přinesl Ježíš… Mezi naší vírou a chudými je nedělitelné pouto…" (*EG, čl.* 48). *Závěrečný dokument synody o synodalitě* pak dodává: „Přednostní volba pro chudé je implicitně obsažena v christologické víře… Církev je povolána být chudá s chudými, kteří často tvoří většinu věřících, naslouchat jim a společně se učit rozpoznávat charismata, která dostávají od Ducha, a považovat je za subjekty evangelizace" (*SoS, čl. 19*).

Proto předkládáme následující „cíle" jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty" pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.

Cíle:

- Charita je v diecézi vnímána jako živý **nástroj sloužící a milosrdné církve** v duchu ekumenické spolupráce.
- Charita je v diecézi vnímána jako **prostor partnerské služby** katolické církve, ostatních církví a dalších složek občanské společnosti lidem v nouzi uprostřed sociálních podmínek dnešní společnosti.
- Charita je v širší společnosti vnímána jako **kvalitní profesní sociální organizace** s jasně rozpoznatelným křesťanským étosem milosrdenství a sociální spravedlnosti.
- Charita vytváří v diecézi **prostředí pro setkání svých zaměstnanců**, spolupracovníků, dobrovolníků a klientů se službou milosrdné lásky k bližnímu vtělenou do profesionální sociální či zdravotní služby.
- Charita má v diecézi **aktivní účast na veřejné debatě** o sociální spravedlnosti.[92]

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme rozvinout **komplexní program doprovázení a vzdělávání pro všechny zaměstnance a dobrovolníky Charity**, který by vedle povinného vzdělávání podle zákona o sociálních službách zahrnoval alespoň u vedoucích či klíčových pracovníků Charity podle možností také pracovní supervizi, vzdělávání se zaměřením na spiritualitu pomáhajících, spiritualitu klientů, církevní charakter služby Charity, spolupráci s farnostmi a sociální nauku církve, možnost individuálního duchovního doprovázení a pro zájemce o práci v Charitě také základní seznámení s východisky a principy křesťansky založené charitní služby. To vše s respektem k osobnímu postoji zaměstnanců ohledně vyznání víry či náboženské příslušnosti.

srdce… Kromě odborné přípravy tito pracovníci potřebují také a především ‚formaci srdce'. Je třeba přivádět tyto pracovníky k onomu setkání s Bohem a Kristem, které by v nich probouzelo lásku a otevíralo jejich duši druhému, takže láska k bližnímu pro ně už nebude přikázání uložené, tak říkajíc zvenku, nýbrž důsledek vyplývající z jejich víry, která se stává činnou v lásce (srov. Gal 5,6)." (Benedikt XVI.: *Deus caritas est*, čl. 31b)

[91] Naopak bílá místa (státem nedotovaná či špatně dotovaná), do kterých by Charita mohla a měla vstupovat, pak někdy vyplňují jiné neziskové organizace a může se tak v některých případech dít na úkor kvality služby.

[92] Papež František: *Evangelii gaudium*, čl. 53; *Laudato si'*, čl. 231.

2. CESTA: Předkládáme ke zvážení zavedení vhodného **nástroje etického řízení** (založeného např. na Kodexu Charity Česká republika), který by vedení Charity usnadnil proces citlivé komunikace základních etických principů služby Charity (např. konkrétní kroky při přijímání nových zaměstnanců, téma pro každoroční hodnotící rozhovory apod.).

3. CESTA: V kontextu charitních zařízení doporučujeme podpořit pro zájemce z řad klientů i zaměstnanců Charity **možnost slavení pravidelných bohoslužeb**, které by jim pomáhaly vnímat Charitu jako součást živé církevní komunity.

2. Spolupráce Charity s farnostmi

Samařan ke zraněnému „přistoupil, obvázal rány polil je olejem a vínem, naložil na svého mezka, dovezl do hostince, postaral se o něj“, zaplatil za péči v hostinci a řekl hostinskému: ‚Postarej se o něj, a co bys vynaložil navíc, to ti zaplatím, až se budu vracet“ (*Lk* 10,33–35). Jak v naší diecézi najít „hostince“, kam mohou být dnešní zranění převezeni, když už na péči o ně dnešní „samaritáni“ v našich farnostech nestačí?

Východiska:

Služby a projekty Charity působící na území diecéze nejsou součástí územní farní pastorace, ale s farnostmi, na jejichž území jakožto jedna z forem kategoriální pastorace Charita působí, musí rozvíjet vzájemný vztah partnerské spolupráce. Charita by proto měla rozvíjet **kvalitní sociální služby utvářené v křesťanském duchu** a angažovat se ve prospěch sociální spravedlnosti v oblastech přesahujících možnosti působení a kapacitu farností. Diakonické služby farností (srov. výše I.3.c.) pak mají spočívat v dobrovolnických, **komunitně zaměřených službách a aktivitách** a ve spolupráci s ostatními skupinami občanské společnosti na území farnosti.

Zatímco **služby Charity** se rozvíjejí formou klasických sociálních a zdravotních služeb organizačně nezávislých na službách farnosti, **diakonické aktivity farností** mohou být tvořeny zdola, na základě schopností a obdarování jednotlivců a nejrůznějších farních skupin, a mohou tak být zcela zasazeny do běžného života a služby farností. Budou tak schopny účinněji reagovat a mohou lépe podchytit ty potřebné, kteří „protečou sítem služeb Charity“, a svým osobním nasazením mohou připomínat, co je vlastním zdrojem a motivem ke službě druhým – setkání s proměňující Boží láskou.[93] Zde je proto na jedné straně klíčový respekt k tomu, co je specifické jak v Charitě, tak ve farnostech, na straně druhé otevřená komunikace a spolupráce tam, kde se oblasti služby farností a Charity překrývají, stejně jako odborná a metodická podpora diakonických služeb farností ze strany Charity (srov. I. 3. c.).

Ohledně povinnosti rozvíjet službu milosrdné lásky vůči lidem v nouzi srov. např. *Kodex kanonického práva*, který v kán. 528 *CIC*, § 1, ukládá faráři za povinnost integraci „evangelia i do oblasti sociální spravedlnosti“. Hned následující kán. 529, § 1, pak stanovuje spektrum cílových skupin farářovy podpory a pozornosti, přičemž „zvláštní pozornost věnuje chudým, utiskovaným, osamělým, vyhnancům a postiženým zvláštními nesnázemi.“ A vzhledem k užívání majetku farnosti je zde kladen důraz na to, že tento majetek má sloužit k „dosahování sobě vlastních cílů“ (kán. 1253 § 1), mezi které patří kromě konání bohoslužeb, apoštolátu a zaopatření církevního personálu také „charitativní činnosti, hlavně mezi chudými“ (kán. 1253 § 2).

[93] Tato Boží láska pak vyvádí z uzavřenosti, otevírá druhým a zbavuje strachu. Díky takovýmto společným, na službu lidem v nouzi zaměřeným aktivitám se ve farnosti rozvíjí duch vzájemnosti, společenství, sdílení vztahů a osobního života s Kristem – život farnosti je tak sám obohacován a získává nový rozměr.

Proto předkládáme následující „cíle“ jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty“ pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.[94]

Cíle:

- Všechny lokální Charity v diecézi mají navázaný vztah s **patronátní farností**, která je doprovází pravidelnou modlitbou a dle možností pomáhá zajišťovat finanční prostředky. Služby a projekty přesahující hranice jedné farnosti mají navázaný podobný patronátní vztah s nějakou komunitou či centrální službou pastorační podpory.
- V diecézi je v oblasti profesionálních charitativních služeb **běžná** také **spolupráce na ekumenické bázi**, ať už mezi jednotlivými službami navzájem (např. mezi službami Charity a Diakonie), nebo mezi některými farnostmi a vybranými profesionálními sociálními či zdravotními službami mimo Charitu rozvíjenými v křesťanském duchu.
- **Dobrovolnické skupiny** rozvíjející nejrůznější služby lidem v nouzi či různé jiné svépomocné skupiny jsou **nedílnou součástí farností** po celé diecézi pod vedením k tomu určeného člena farního pastoračního týmu. Skrze osobní vazby propojují farnosti se službami Charity, svým působením je křesťansky inspirují a případně jim i zprostředkovávají potřebné dobrovolníky.
- V diecézi jsou jasně **vymezené hranice** působení Charity, aby její služby nevytvářely dojem, že farnosti jsou zbaveny své diakonické odpovědnosti.

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme podporovat aktivity a projekty **propojující lokální projekty Charity a službu farností** (např. různé způsoby formace členů pastoračních rad farností s důrazem na potřebu pravidelného vyhodnocování spolupráce farnosti s Charitou, nabídky společných setkání dobrovolníků či pracovníků Charity a zájemců z řad farníků apod.).[95]

2. CESTA: Doporučujeme hledat příležitosti k **ekumenické spolupráci** s charitativními službami jiných církví či organizací a ke vzájemnému obohacování se a sdílení zkušeností v oblasti diakonických a charitativních služeb církve.

3. CESTA: Doporučujeme ve farnostech podpořit **rozvoj finanční účasti na diakonickém poslání** církve,[96] např. formou pravidelné kostelní sbírky na potřeby vlastní služby dané farnosti pro lidi v nouzi, či na podporu nějakého místního projektu Charity či jiné podobné charitativní organizace (např. již fungující Postní almužna, Tříkrálová sbírka apod.).

3. Strukturální začlenění Charity

„Není správné, abychom my zanechali Božího slova a sloužili při stolech. Vyberte si tedy, bratři, mezi sebou sedm osvědčených mužů, plných Ducha svatého a moudrosti, které ustanovíme pro tento úkol“ (*Sk* 6,2-3). Díky nalezení tohoto nového uspořádání se pak „Slovo Boží se šířilo a počet učedníků v Jeruzalémě velmi rostl“ (*Sk* 6,7). Co to znamená pro naši diecézi dnes?

[94] Synodní delegáti kromě návrhů vedoucích k prohloubení spolupráce mezi Charitou a farnostmi již ve svém závěrečném dokumentu I. etapy konstatovali, že na jedné straně „diecézní charita poskytuje kvalitní sociální služby, a to často skrze nevěřící pracovníky“, avšak na straně druhé že se „opakovaně vracela otázka po vztahu mezi farností, poslanou jakožto komunita věřících rozvíjet diakonický rozměr pastorace, a těmito profesionálními charitními službami“ (*MkB*, čl. 61).

[95] Jako např. Tříkrálová sbírka, Postní almužna, Juniorfest, Seniorfest, Charitní ples, Komunitní centrum pro lidi bez domova apod.

[96] Podle Michala Opatrného „v historii platil princip patrimonium pauperum – církevní majetek je majetkem chudých. Bylo tím myšleno, že vše, co má církev nad své ‚provozní‘ potřeby a nad platy duchovních, musí použít k péči o potřebné. Pokud se však prostředků nedostávalo, dělily se na třetiny: třetina na ‚provoz‘, třetina pro duchovní, třetina pro potřebné.“ *Charita jako místo evangelizace* (Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, Scientia 07, 2010, ZDE.

Východiska:

Charita rozvíjí v diecézi registrované zdravotní a sociální služby jako součást *Charity Česká republika* (www.charita.cz) a *Caritas Internationalis* (www.caritas.org), celosvětové konfederace národních charitativních organizací katolické církve, skrze něž církev *organizovaně* koná službu lásky. Právě skrze Charitu se viditelně realizuje diakonický rozměr církve v oblastech, na které již (dle zásady subsidiarity) nestačí služby rozvíjené na úrovni farností či diecézí. Charita proto musí mít i své jasně dané místo v rámci pastorační služby církve. Hranice mezi profesionální službou Charity a diakonickými službami farností lidem v nouzi ovšem nemůže být nepřekročitelnou zdí, ale spíše napětím, které je třeba žít tvůrčím způsobem.

Charita by proto měla ve své současné struktuře Diecézní charity Plzeň i nadále v diecézi rozvíjet registrované sociální i zdravotní služby, a to **i takové, které ve většinové společnosti nejsou zcela populární**. Charita by neměla nahrazovat to, co má dnes ve své zodpovědnosti stát, kraj či obec, a stávat se tak skrze dotace pouhým nástrojem státního systému sociálního zabezpečení. I nadále by měla Charita spolupracovat s charitativními a humanitárními projekty v zahraničí, avšak opět **i tam, kam se ostatním nechce**.

Aby byla podpořena tato „křesťanská profesionalita" služeb Charity a zároveň lépe umožněn a podpořen další rozvoj obecně diakonických aktivit farností pro lidi v nouzi, budeme níže navrhovat tři strukturální změny:

1. Začlenění Diecézní charity Plzeň pod biskupství (srov. 2. cesta)**:** Aby bylo jasně vyjádřeno, že i Charita je službou místní církve, měla by být Diecézní charita Plzeň organizačně chápána jako jedna z klíčových oblastí kategoriální pastorace svého zřizovatele, Biskupství plzeňského, za kterou je zodpovědný diecézní biskup, který tuto svoji zodpovědnost může naplňovat např. skrze jím ustanoveného biskupského delegáta či biskupskou delegátku pro diakonické služby a Charitu apod. (samozřejmě v oblastech jako strategický rozvoj, mezinárodní spolupráce, fundraising apod. stále v koordinaci s Charitou ČR, jejíž je Diecézní charita Plzeň členem).

2. Začlenění dobrovolnických „farních charit" do struktury farností (srov. 3. cesta)**:** Aby byl podpořen další rozvoj diakonických aktivit farností, aby se tyto aktivity mohly postupně stávat plnohodnotným rozměrem misijního poslání všech farností, měly by se všechny současné dobrovolnické „farní charity" postupně stát součástí organizační struktury farností a být vyčleněny z organizační struktury Diecézní charity Plzeň, případně být přejmenovány a transformovány např. na akreditovaná dobrovolnická centra nějaké místní Charity.

3. Přejmenování „farních charit" s registrovanými službami (srov. 4. cesta)**:** Aby současné „farní charity" s registrovanými profesionálními sociálními či zdravotními službami nevyvolávaly dojem, že jde o služby místních farností, měly by tyto Charity být postupně přejmenovány tak, aby jejich název neobsahoval slovo „farní" (např. „oblastní charita", „městská charita" nebo prostě „Charita Karlovy Vary, „Charita Stříbro", „Charita Tachov" apod.).

Tuto potřebu hluboké integrace „farních charit" do služby farností vyjádřil papež Benedikt XVI. ve svém motu proprio *Intima ecclesiae natura*[97] o charitativní službě takto (*IEN*, čl. 9 § 1): „V každé farnosti svého území napomáhá biskup založení služby farní *Caritas* nebo její obdoby, která v rámci celého společenství přispívá i k pedagogické činnosti s cílem výchovy k duchu sdílení a autentické lásky. Pokud se to ukáže jako vhodné, může být taková služba založena společně pro různé farnosti téhož teritoria."[98] A dále (*IEN*, čl. 9 § 2): „Biskupovi a příslušnému faráři náleží, aby zajistil,

[97] V českém překladu je tento list k dispozici ke stažení zde: Apoštolský list Benedikta XVI. o charitativní službě – Cirkev.cz

[98] Jakub Doležel to komentuje takto: „Podobně jako církev v žádné z úrovní své struktury, od malých místních společenství až po univerzální společenství církve, nemůže opomíjet hlásání evangelia a službu slavení svátostí, nesmí opomíjet ani službu bratrské lásky zejména chudým a trpícím. A podobně jako se žádná farnost nemůže nechat zastupovat ve svém poslání slavit a poskytovat

že v rámci farnosti budou společně s *Caritas* moci koexistovat a rozvíjet se i jiné charitativní iniciativy pod všeobecnou koordinací faráře, přičemž se však bere v úvahu to, co stanovuje čl. 2 § 4."[99] V těchto ustanoveních tedy Benedikt XVI. ponechává otevřené, zda a jak takové „farní charity" budou přičleněny ke strukturám Charity či ke strukturám farností. Z výše uvedených důvodů se v našem případě přikláníme k jejich přičlenění ke strukturám farností.[100]

Proto předkládáme následující „cíle" jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty" pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.

Cíle:

- **Strukturu Charity** v diecézi tvoří síť služeb řízených přímo Diecézní charitou Plzeň nebo za tímto účelem zřizovanými lokálními Charitami s vlastní právní subjektivitou (nazvanými např. „Charita Stříbro", „Charita Tachov" apod.).
- Diecézní charita Plzeň je jako jedna z oblastí kategoriální pastorace strukturálně začleněna **pod diecézního biskupa a jím určeného delegáta či delegátku**, s jasně nastavenými kompetencemi a oblastmi zodpovědnosti jejího ředitele.
- V diecézi jsou v **každé (větší) farnosti aktivní dobrovolnické skupiny** věnující se rozvoji solidarity s lidmi v nouzi uvnitř dané farnosti, které jsou součástí struktury farnosti (srov. I. 3. c.).[101]
- Diecézní charita Plzeň **průběžně vyhodnocuje** zvládnutelnost svých služeb v dostatečné kvalitě s křesťanským charakterem a **dává přednost kvalitě před kvantitou**, a to také vzhledem k finanční zvládnutelnosti těchto služeb.

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme ještě před třetí etapou diecézní synody **ustavit pracovní tým** zahrnující vedení Charity, který bude mít na starosti reflexi současných **struktur profesionální Charity** v diecézi se zaměřením na její křesťanský charakter, nadstandardní kvalitu služeb, včetně orientace na „nepopulární" oblasti služeb („kam se nikomu nechce") a spolupráci s farnostmi tak, aby mohly být výstupy společného jednání zohledněny v dokumentu třetí etapy diecézní synody.

2. CESTA: Předkládáme ke zvážení ustanovit **biskupského delegáta či biskupskou delegátku pro diakonické služby a Charitu** (včetně zvážení, zda tuto roli spojit se službou prezidenta Charity v jedné osobě), a to s těmito úkoly v náplni jejich práce: ve spolupráci s ředitelem Diecézní charity Plzeň podporovat a supervidovat křesťanský charakter služeb Charity působících na území diecéze; zajišťovat doprovázení farníků pověřených rozvojem solidarity s lidmi v nouzi ve

---

svátosti někým druhým, např. klášterní komunitou v sousedství, nemůže ani delegovat na jiný subjekt, byť rovněž církevní, své principiální poslání dosvědčovat víru praktickými skutky pomáhající lásky (*caritas*) na svém vlastním území." (článek „Farní charity: dozvuky encykliky *Deus caritas est* a pravděpodobný stav moravských farností"; *Studia theologica* 18, č. 3, podzim 2016; online ZDE)

[99] V tomto článku míněný čl. 2 § 4 zní takto: „Církevní autorita má zároveň mít na paměti povinnost upravit výkon práv věřících podle kán. 223 § 2 *CIC* (…), aby se u charitativních služeb zabránilo množení iniciativ na úkor účinnosti a efektivnosti vzhledem ke stanoveným cílům.

[100] Podle Jakub Doležel: Farní charity, str. 149–151. Srov. také již dříve v bodě IV. 2. citované kánony kodexu kanonického práva: kán. 528 *CIC*, § 1 o povinnosti faráře integrovat evangelium i do „oblasti sociální spravedlnosti"; kán. 529 § 1 s výzvou vůči faráři věnovat zvláštní pozornost „chudým, utiskovaným, osamělým, vyhnancům a postiženým zvláštními nesnázemi; kán. 1253 o církevním majetku, který má sloužit k „dosahování sobě vlastních cílů" (§ 1), mezi něž patří také „charitativní činnost, hlavně mezi chudými" (§ 2).

[101] Při službách Charity jsou v diecézi dle potřeby zřizována pod Ministerstvem vnitra ČR akreditovaná charitní dobrovolnická centra (srov. https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198), případně mají lokální Charity vlastní akreditované dobrovolnické projekty. Akreditovaná dobrovolnická centra mohou být ovšem jakožto farní dobrovolnická centra zřizována také farnostmi. V tom případě pak mohou být zaměřená nejen na podporu diakonických služeb farnosti, ale i na další oblasti života a služby farnosti (komunitní práce, ochrana památek, ochrana stvoření, kulturní akce apod. Srov. Dobrovolnická služba na webu ministerstva vnitra a web centrálního dobrovolnického centra HESTIA.

farnostech (srov. I.3.c. 2. cesta); podporovat v diecézi další formální i neformální diakonicky zaměřené aktivity jednotlivců, skupin či sdružení; podporovat v diakonické a charitativní oblasti rozvoj ekumenické spolupráce; zajišťovat průběžné mapování sociální situace v diecézi; koordinovat praktické kroky související s dále uvedenými doporučeními v cestách č. 3 a 4.

3. CESTA: Doporučujeme stanovit, že každá z lokálních Charit má dle možností určeného **jednoho ze svých vedoucích či zaměstnanců** coby osobu zodpovědnou za rozvoj **komunikace a spolupráce s farnostmi**, na jejichž území tato lokální Charita své služby poskytuje.

4. CESTA: Doporučujeme iniciovat proces, v jehož rámci budou **„farní charity" s vlastní právní subjektivitou**, které provozují registrované sociální či zdravotní služby, **přejmenovány** tak, aby jejich název nezahrnoval slovo „farní" (např. Charita Stříbro, Charita Tachov apod.), a **dobrovolnické „farní charity"**, které jsou doposud organizačními složkami Diecézní charity Plzeň, budou postupně organizačně **integrovány do pastoračních struktur farností** nebo budou zrušeny. V případě, že by tyto skupiny z nějakých důvodů měly zůstat součástí struktury Diecézní charity Plzeň, nebudou v názvu používat slovo „farní" (nabízí se zde např. transformace na dobrovolnická centra[102] některé z lokálních profesionálních Charit apod.).

[102] Která lze případně akreditovat u Ministerstva vnitra České republiky podle zákona o dobrovolnické službě (srov. www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198).

Synodní otázka C: HOSPODAŘENÍ

Jak v příštích deseti letech, s omezenými prostředky,
které budeme mít k dispozici, hmotně zajistíme život a službu naší diecéze?

Preambule

Poznání Krista při lámání chleba vede emauzské učedníky zpět do společenství a k novému pohledu na to, co máme a sdílíme (srov. *Lk* 24,13-35). Učedníci Pána poznali „při lámání chleba" – ve chvíli, kdy byl dar sdílen. V úzké souvislosti s lámáním chleba pak Lukáš vidí jako jednu ze známek rostoucí církve také štědré sdílení majetku mezi křesťany (srov. *Sk* 2,44-47; 4,34-37).

V příštích deseti letech je pro nás hospodaření výzvou, jak spojit spiritualitu, odpovědnost a profesionalitu. Své dary a majetek chceme spravedlivě sdílet, dobře spravovat a používat k tomu, abychom druhým sloužili a vnášeli naději do jejich života a zároveň svým celkovým životním stylem, včetně prostého a štědrého stylu života církevních představitelů[103] a způsobu zacházení s církevním majetkem, vytvářeli prostředí, kde se i chudí lidé dnešních dnů mohou cítit doma.

Naše rozhodování o správě majetku, jeho využití i o hledání nových zdrojů musí vždy vycházet z modlitby a důvěry v Boží pomoc. Věříme, že Bůh nás provází a žehná nám tam, kde to, co děláme, děláme poctivě a s čistým úmyslem. Uvědomujeme si, že všechno, co máme, je dar, za který neseme odpovědnost, a že jsme povoláni k tomu, abychom s úctou sloužili lidem i celému stvoření.

Chceme, aby způsob, jakým pečujeme o svěřený majetek, vycházel z evangelia a pomáhal budovat živá společenství. Každý člověk má mít za svou práci spravedlivou a důstojnou odměnu: *„Dělník má právo na svou mzdu"* (Lk 10,7; 1 Tim 5,18). Ve všem, co činíme, chceme jednat otevřeně a poctivě, aby naše církev byla věrohodná a důvěryhodná. Komunikace mezi biskupstvím a farnostmi má být partnerská, nesená respektem k vhledu farností do místní pastorační situace i k zodpovědnosti vedení diecéze za celou místní církev. Svěřený majetek chceme spravovat tak, aby jeho využití odpovídalo poslání církve, která chce být znamením naděje pro druhé.

Na otázku, jak by měla v diecézi vypadat správa majetku, která odpovídá jejímu misijnímu poslání, vychází z něj a podporuje jej, budeme hledat odpověď nejprve v **pátém oddíle** tohoto dokumentu. Budeme zde při tom vycházet z návrhů synodních delegátů, odborníků a teologů, které se týkají správy majetku farností a odpovědného, společensky i ekologicky citlivého hospodaření. Otázce spravedlivých mezd a možnostem, jak pro ně eticky zodpovědným způsobem zajistit finanční prostředky, se pak podrobněji věnuje **šestý oddíl** dokumentu.

Pro další podrobnosti srov. studijní text Prakticko-teologické reflexe tématu HOSPODAŘENÍ.

V. MISIJNĚ ORIENTOVANÁ SPRÁVA MAJETKU

„Kde je tvůj poklad, tam bude i tvé srdce" (*Mt* 6,21). Správa majetku je projevem duchovní zralosti. Majetek je nám svěřen jako správcům stvoření a zacházení s ním je znamením stavu našeho srdce, které je pro mnohé někdy srozumitelnější než sebelepší kázání.

[103] O „duchovních" je v kodexu církevního práva např. řečeno, že „vedou prostý život a varují se všeho, co zavání marnivostí", přičemž „majetek, který získali výkonem církevních úřadů a který jim zbyl po přiměřené úhradě životních potřeb a výloh spojených s plněním povinností svého stavu, vynaloží ve prospěch církve a charitativních činností" (kán. 282)

V tomto oddíle jsou tematizovány následující oblasti k řešení:
6. Správa majetku farností / F. Péče o společnost a Zemi

V současném rozložení struktury správy majetku v diecézi je někdy velmi obtížné vybalancovat potřebu autonomie farností, které mohou nejlépe vnímat místní potřeby a šance i v oblasti správy jimi vlastněného majetku, a potřebu konkrétními způsoby naplňovat zodpovědnost biskupství za celek diecéze jako jedné místní církve. Zároveň se toto téma úzce prolíná s potřebou nespravovat církevní majetek jen jako nástroj pro financování našeho společného misijního poslání, ale zároveň naši zodpovědnost za něj vnímat i jako šanci ke spolupráci se všemi lidmi dobré vůle při společné službě obecnému dobru.

V *Evangelii gaudium* papež píše: „Ekonomie, jak to naznačuje samo slovo, by měla být uměním, jak dosáhnout náležité správy společného domu, kterým je celý svět“ (*EG, čl. 206*). V tiskovém prohlášení k vydání motu proprio papeže Františka *Fidelis dispensator et prudens*,[104] zaznělo: „Změny umožní výraznější zapojení expertů na vysoké profesní úrovni do finanční administrativy, plánování a hlášení. Budou zaručovat lepší využívání zdrojů, zlepší podporu pro různé programy, především pro ty, které jsou určené pro práci s chudými a lidmi na okraji.“

Proto je tento pátý oddíl rozčleněný do tří bodů rozvíjejících téma správy majetku z různé perspektivy:

Nejprve se budeme věnovat tématu (**1.**) hledání nástrojů, jak nově uspořádat vztah zodpovědností mezi farnostmi a biskupstvím za správu jak „malého“ (provozního), tak „velkého“ (investičního) majetku farností, dále se budeme snažit zabývat (**2.**) dlouho již v naší diecézi řešenou otázku zacházení se sakrálními stavbami, které kvůli klesajícímu počtu věřících v daném regionu ztrácejí své původní bohoslužebné využití a nakonec se (**3.**) zaměříme na otázku, jak spravovat majetek farností způsobem, který respektuje odpovědnost biskupství za diecézi jako celek a jak lze církevní majetek v diecézi chápat jako příležitost k posílení a prohloubení misijního poslání diecéze vůči společnosti a stvoření.

1. Správa majetku farností ve spolupráci s biskupstvím

„Kristus byl bohatý, ale pro nás se stal chudým, abychom my jeho chudobou zbohatli“ (*2 Kor* 8,9). I správa časných záležitostí, včetně správy majetku, má být v církvi výsledkem rozlišování, modlitby a naslouchání. Spolupráce mezi biskupstvím a farnostmi není jen otázkou technickou a praktickou, ale hluboce duchovní a synodální.

Východiska:

Základním východiskem pro naše další úvahy je potřeba v diecézi zajistit udržitelnou, účelnou a odpovědnou správu církevního majetku, která bude podporovat život a misijní poslání farností, komunit i celé diecéze a zároveň nebude zátěží pro duchovní správce. Mnohé farnosti a jejich duchovní správci nemají kapacity ani odborné zázemí pro správu majetku, což vede k jeho zanedbání nebo neefektivnímu využívání.[105] Církevní majetek má ekonomický, kulturní i duchovní význam. Odpovědné hospodaření může přispět k tomu, aby církev byla vnímána jako spolehlivý a otevřený partner společnosti. Analogicky k tématu správy majetku farností je třeba vyjasnit také pravidla správy majetku farností spravovaných různými komunitami (řeholními i novými) působícími v diecézi.

Synodní delegáti navrhují různá řešení*:* správa farního majetku plně zajištěná biskupstvím, zachování současného stavu, převod nebo prodej nevyužitého farního majetku třetím osobám.

[104] Tímto dokumentem z roku 2014 papež František ustavil novou ekonomickou strukturu Svatého stolce a Městského státu Vatikán.

[105] K rozmanitosti druhů a množství farnostmi spravovaného církevního majetku srov. *MkB*, čl. 76.

Delegáti zdůrazňují nutnost *dodržovat etické zásady* při nakládání s majetkem a vedení věřících ke spoluzodpovědnosti za něj. Často se objevuje i požadavek na *reformu ekonomických rad*, a to zejména na větší *zapojení odborníků* a na větší *nezávislost ekonomických rad na farářích*. Veškeré hospodaření farností má být *srozumitelně a otevřeně komunikováno* s věřícími.

U každého typu majetku je možné položit důraz buď na rovinu pastorační (tzv. provozní majetek), nebo na rovinu ekonomickou (tzv. investiční majetek), ale v realitě se tyto dvě roviny nacházejí spíše na nějakém kontinuu. I sociální bydlení může vydělávat či kostel může přinášet výnosy ze vstupného, les či pole naopak mohou sloužit farnímu společenství, širší společnosti či dokonce všem, včetně němých tváří. Na to je třeba pamatovat při organizačně nutném rozdělení majetku na „provozní" a „investiční".

Závěrečný dokument synody o synodalitě rozvíjí téma transparentnosti v oblasti hospodaření s majetkem, když mluví o potřebě „vykazatelnosti na všech úrovních", a to včetně „vykazatelnosti, kterou je autorita povolána poskytovat společenství" (*SoS, čl. 99*; srov. *SoS, čl. 98*). K tomu „jsou nezbytné struktury a formy pravidelné evaluace způsobu, jakým jsou vykonávány všechny druhy služebních povinností" (*SoS, čl. 100*), tedy včetně správy majetku (srov. také *SoS, čl. 101*).[106]

Proto předkládáme následující „cíle" jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty" pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.[107]

Cíle:

- Diecéze má u veřejnosti i věřících **pověst dobrého a zodpovědného správce**. Hospodaří se svým majetkem tak, že tím slouží obecnému dobru všech. Vyhýbá se pohoršení z pouhé ekonomické efektivity a nebojí se „tratit pro dobré věci", jako jsou komunitní či sociální projekty, dobré vztahy s obcemi, vzdělávání nebo ochrana krajiny apod.[108]
- Na úrovni farností se **průběžně posuzuje**, který majetek slouží přímo k zajištění misijního poslání farnosti (např. kostel, komunitní centrum), který slouží nepřímo (například pro zisk z pronájmu) a který neslouží vůbec **(praxe strategického rozlišování).**
- V diecézi existuje **několik vzájemně kombinovatelných modelů správy majetku farností**. Farnosti po dohodě s biskupstvím mohou zvolit podle místních podmínek a potřeb, jaký způsob zvolí. Ve všech případech je klíčová **spoluúčast věřících**, **přehlednost**

[106] Konkrétně pro správu majetku to znamená „zajistit, aby ve formách odpovídajících různým kontextům bylo zajištěno přinejmenším (a) účinné fungování ekonomických rad; (b) účinné zapojení Božího lidu, zejména nejkompetentnějších členů, do pastoračního a ekonomického plánování; (c) příprava a zveřejnění (přiměřeně místním podmínkám a s účinnou dostupností) roční účetní závěrky, pokud možno ověřené externími auditory, která zajistí transparentnost správy majetku a finančních zdrojů církve a jejích institucí" (*SoS, čl.* 102; srov. *SoS, čl.* 108).

[107] Množství návrhů vedoucích k odlehčení farářů a farností od nároků, které s sebou přináší komplexní správa majetku farností, vycházelo z vědomí o negativních dopadech zátěže správou majetku na hlavní poslání farnosti, které synodní delegáti konstatovali již v závěrečném dokumentu I. etapy (srov. např. *MkB*, čl. 82). Dalším velkým tématem vyplývajícím již z popisu situace v I. etapě byla transparentnost, která byla opakovaně deklarována jako nezbytná součást efektivního hospodaření (srov. např. *MkB*, čl. 83 a 99). Míra transparentnosti je přitom v diecézi v různých farnostech velmi různá, někde až „nulová" (srov. *MkB*, čl. 101a). K transparentnosti ve finančním hospodaření farností navíc nepřispívá, že v diecézi není jednotná praxe pro počítání a evidenci sbírek a darů (srov. *MkB*, čl. 89) a pro zacházení s příspěvky kněžím v souvislosti s liturgií a svátostmi (srov. *MkB*, čl. 92).

[108] Synodní delegáti již v rámci I. etapy popisovali „napětí mezi potřebou citlivého vnímání místní pastorační situace a tlakem biskupství na efektivní, tržně laděné využívání svěřeného majetku a financí" (*MkB*, čl. 97). A vyslovili domněnku, že „k tomu může přispívat převažující vnímání majetku jako zátěže, které zas může být ovlivněné výzvami danými probíhajícím post-restitučním procesem finančního vyrovnání se se státem a směřováním k finanční nezávislosti na státu" a „extrémní tlak na efektivitu výnosů z vlastněného majetku", což pak přispívá „k oddělení správy majetku od života běžných lidí, neprůhlednosti a nesrozumitelnosti hospodaření a v důsledku pak také k menší ochotě běžných farníků finančně se spolupodílet na poslání církve" (*MkB*, čl. 97; srov. *MkB*, čl. 101e).

procesů (s cílem prohloubení důvěry a informovanosti o tom, co se děje) a jasné **vymezení kompetencí** mezi farnostmi a diecézí.

- V každé farnosti působí **ekonomická rada**, která pomáhá zapojit věřící do rozhodování o majetku. Členové těchto rad se vzdělávají, aby mohli zodpovědně vykonávat svou službu. Ekonomické záležitosti, zvláště v oblasti správy investičního majetku, mají na starosti **odborníci**. V závislosti na zvolené variantě správy majetku je ve farnostech/správních celcích zavedená role **správce majetku**.[109]
- **Majetek farností v diecézi je rozdělen na tři části** (jsou vytvořena pravidla, která zohledňují toto rozdělení, určují, do jakých projektů a v jakém rozsahu mohou farnosti investovat a definují kompetence odborných správců majetku):[110]
    - **(A) Majetek určený k životu a službě farnosti – provozní majetek**: například pro bohoslužby používané kostely, fary a farní zahrady apod. O tento majetek se starají farnosti většinou samy (s metodickou podporou biskupství).
    - **(B) Majetek určený výlučně k výnosu – investiční majetek**: například nejspíše většina lesů a polí, některé byty a jiné prostory, které farnost vlastní prioritně za účelem finančního zisku (kterým pak podporuje své vlastní poslání). O tento majetek pod vedením farnosti či biskupství a za jasně stanovených kompetencí pečují převážně správci majetku.
    - **(C) Majetek kombinující přímé využití pro pastoraci s finančním přínosem pro jiné projekty – smíšený majetek:** například sociální bydlení, které zároveň vydělává, k bohoslužbám používaný kostel, který zároveň přináší výdělek z jeho zpřístupnění turistům apod.
- **Rozdělení odpovědností a kompetencí mezi farnostmi a biskupstvím** je jasně stanoveno. Biskupství nad správou majetku dohlíží a zároveň farnostem s touto správou pomáhá a poskytuje jim odbornou podporu tam, kde farnosti nemají dostatek sil nebo znalostí.
- Existují pravidla pro správu majetku a případnou finanční podporu **řeholních i nových komunit působících v diecézi**.

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme **prověřit a vyhodnotit**, jak farnosti využívají svůj majetek pro pastorační a investiční účely. Z věcného hlediska vymezit rozdíl mezi **provozním** majetkem, který slouží přímo pro život farnosti (kostely, fary apod.), **investičním** majetkem, který je určen k získávání příjmů (pole, lesy, nemovitosti), a majetkem, kde se obě tyto funkce spojují či **prolínají**, a stanovit, co to znamená z účetního hlediska.

2. CESTA: Doporučujeme pověřit **synodní pracovní skupinu pro ekonomiku** vypracováním několika **modelů správy majetku farností** (například: farnost jako samostatný správce; farnost deleguje správu biskupství; sdružený majetkový fond apod.),[111] zpracováním **odhadu výše**

---

[109] V této souvislosti někteří doporučují zvážit možnost zavedení „duální" zodpovědnosti za diecézi i farnosti, kdy na základě vnitřních pravidel partikulárního práva je část statutárních pravomocí (na základě plné moci) sdílena se zástupcem (delegátem) biskupa či faráře, mužem či ženou, kteří by byli (v případě větších farností v rámci místních komunit) voleni na dobu určitou a synodálně by v oblasti správy majetku doplňovali hierarchický princip vedení.

[110] K tomu již v I. etapě synodní delegáti poznamenali, že „jen několik málo farností se snaží investovat do majetku (investiční byty, penziony, pronájmy, fondy), který generuje další finanční prostředky" (*MkB*, čl. 81) a že se „mnoho farností potýká s finančními obtížemi při údržbě kostelů a dalších budov, které se často zhoršují v důsledku stárnutí budov a potřeby nákladných oprav přesahujících možnosti farností" (*MkB*, čl. 101d).

[111] Různé možnosti k úvaze ekonomické skupiny: *Farnost jako samostatný správce* (autonomní model), kdy si farnost spravuje majetek plně sama (správce / ekonomická rada farnosti + farář). Biskupství vykonává poskytuje odborné zázemí a vykonává

budoucích zdrojů a nákladů souvisejících s navrhovanými změnami pastoračních struktur a jejich předložením ke zvážení ve III. etapě diecézní synody.

3. CESTA: Doporučujeme v závislosti na nově zvoleném ekonomickém modelu fungování diecéze provést zásadní **revizi pravidel solidárního fondu**, zvláště v případě změny systému odměňování ve farnosti. Zároveň doporučujeme vyjasnit, zda a jak se tento nástroj bude týkat také řeholních a nových komunit, případně dalších církevních subjektů působících v diecézi.

4. CESTA: Doporučujeme poskytnout farnostem **nástroje pro efektivní správu majetku**, např.:

- praktické pomůcky a odborné poradenství pro výkon služby pastoračních a ekonomických rad farností při rozhodování o správě majetku a financí, aby tyto rady dohlížely na to, že majetek i finance slouží skutečně k pastoračnímu a misijnímu poslání farnosti, a aby byla umožněna spolupráce místního společenství na jejich správě;
- (digitální) nástroje pro evidenci majetku, finanční plánování a vykazování, propojení s centrálním ekonomickým a evidenčním systémem biskupství apod.;
- společnou diecézní virtuální platformu (např. webové stránky apod.) pro sdílení dobré praxe a příkladů dobrého hospodaření z diecéze i mimo ni;
- nástroje pro efektivní tvorbu každoročních zpráv o životě a službě a hospodaření, které farnostem umožní přístup ke sponzorům, dárcům a správcům veřejných financí apod.;
- dostatečnou kapacitu stavebního a projektového oddělení biskupství za účelem efektivně pomáhat farnostem při získávání finančních prostředků na péči o movité a nemovité kulturní dědictví a zároveň jim pomáhalo při realizaci této péče.

2. Správa a využití sakrálních staveb

„Nedělejte z domu mého Otce tržnici… On však mluvil o chrámu svého těla“ (*Jan* 2,16.21). Kostely a kaple v diecézi nejsou jen kulturním dědictvím, ale znamením Boží přítomnosti uprostřed lidí. Jejich využití má odpovídat jejich účelu, ke kterému byly posvěceny – vést ke chvále, spočinutí a naději. Hledání nových forem této chvály, spočinutí a naděje uprostřed dnešní společnosti je velkou výzvou.

Východiska:

Téma využití kostelů a dalších sakrálních staveb na území diecéze je velmi aktuální a komplexní.[112] Nejde jen o to, jak tyto stavby slouží nebo neslouží ke slavení liturgie a setkávání křesťanů (misijní a komunitní život farností), ale také o jejich správu, péči o kulturní a historické dědictví a citlivý přístup k jejich posvátnému významu (pastorační citlivost). Je důležité hledat a rozvíjet otevřený a vstřícný přístup k využívání sakrálních staveb. Tento přístup musí respektovat posvátný charakter staveb a zároveň má pružně umožnit, aby tyto prostory mohly sloužit i k misijním, kulturním a komunitním aktivitám. Spolupráce s dalšími partnery, jako jsou místní samosprávy, spolky, neziskové organizace nebo jednotlivci, může přinést nové možnosti využití těchto staveb nejen pro samotné farnosti, ale i pro širší veřejnost.

dohled nebo schvalování u větších transakcí. *Farnost deleguje správu biskupství* (centralizovaný model), kdy biskupství (za smluvní poplatek) přebírá správu farností mu svěřeného majetku (např. nájemní objekty, lesy…). Příjmy a náklady jsou evidovány odděleně, ale spravují se centrálně. *Sdružený majetkový fond*, do kterého farnosti vkládají majetek nebo výnosy. Výnosy se pak rozdělují podle daného klíče mj. také podle modelu solidarity. Centrální správa investic zajišťuje vyšší výnosy a efektivitu.

[112] K tématu důležitosti otevřené a transparentní komunikace v této oblasti srov. např. reportáž z 13. 7. 2025 Církev se zbavuje desítek kostelů. Nemá na opravy — ČT24 — Česká televize.

V diecézi lze navázat na dobré zkušenosti, které mnohé farnosti se společným využíváním či převodem kostela především na obce udělaly, a dále je rozvinout.[113] Lze zvažovat čtyři modely:

(a) multifunkční využití kostelů a kaplí pod správou farností či komunit (otevřenost širokému okruhu obyvatel, koncerty, kulturní akce, výstavy, přednášky, workshopy apod., spolupráce s místními organizacemi – navázání partnerství s církvemi, spolky, obcemi či organizacemi, které mohou tyto prostory využívat a spolupodílet se na nákladech na jejich provoz; pořádání vlastní akcí jako poutí, duchovních cest a prohlídek kostelů s misijním přesahem, zaměřených na evangelizaci skrze umění, architekturu a místní historii; pravidelné akce pro veřejnost, které umožňují lidem vstup a seznámení se s duchovní atmosférou a historií míst jako např. „Dny otevřených dveří" a „Noc kostelů" apod.; otevření prostoru pro individuální modlitbu, tichou meditaci, rozhovory o víře a životě a duchovní doprovázení atd.);

(b) dlouhodobá výpůjčka či pronájem s podmínkou zachování duchovního účelu (např. obcím, spolkům, kulturním institucím); smlouva určující podmínky, které zajistí zachování duchovní hodnoty místa – například povinnost informovat veřejnost o historii kostela nebo umožnit konání duchovních akcí; využití podobné jako v bodě A, i když více limitované;

(c) předání do vlastnictví třetích subjektů se smluvní dohodou o společném užívání (např. církvím, obcím, spolkům, kulturním institucím, jiným organizacím nebo fyzickým osobám za předpokladu, že převezmou odpovědnost za údržbu a provoz a budou respektovat důstojnost místa); využití podobné jako v bodě A či B, i když více limitované;

(d) předání do vlastnictví třetích subjektů do jejich výlučného užívání (např. církvím, obcím, spolkům, kulturním institucím, jiným organizacím nebo fyzickým osobám); výsledkem pak může být např. přeměna na nejrůznější centra pomoci, kulturní či komunitní centra, nebo prostory pro sociální či charitativní projekty (např. noclehárny, denní centra pro mládež či seniory apod.).

Papež František nám tyto naše úvahy pomáhá zasadit do širšího společenského kontextu, když ve své encyklice *Laudato si'* (čl. 143) říká, že „historické, umělecké a kulturní dědictví" (kam můžeme počítat i kostely a ostatní sakrální stavby v diecézi) má být chráněno ve spolupráci s místními komunitami, což může znamenat např. sdílení prostor pro kulturní akce v duchu společného dobra.[114] Toto pak potvrzuje i směrnice Papežské rady: „Vzhledem k tomu, že sociální začleňování a ochrana stvoření (ekologie) jsou dvě základní výzvy dnešní doby (srov. *Laudato si'*, čl. 109, 92, 75) – obě souvisejí s širší výzvou ‚humanizace' měst i venkova –, mohlo by funkční opětovné využití vyřazených kostelů představovat příležitost, pokud se na něj pohlíží optikou cirkulární ekonomiky inspirované přírodou a založené na opětovném využití, obnově, regeneraci a recyklaci." (*Guidelines*, čl. 11)[115]

Proto předkládáme následující „cíle" jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty" pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.[116]

---

[113] V roce 2024 bylo na území diecéze evidováno 465 kostelů a 360 kaplí, z toho ve vlastnictví farností 261 kostelů a 36 kaplí. Za dobu existence diecéze bylo tedy do vlastnictví jiných subjektů do roku 2024 převedeno 179 kostelů a kaplí, z toho 22 na jiné církevní subjekty (srov. *MkB*, čl. 77; podrobný přehled je k dispozici v příloze dokumentu *Mistře, kde bydlíš* P2 III. A str. 10–12).

[114] Podobně se papež František tohoto tématu dotýká v encyklice *Laudato si'* také zde: „Kromě přírodního dědictví existuje též historické, umělecké a kulturní dědictví, které je rovněž ohroženo. Je součástí společné místní identity a základem pro vytváření města, kde se dá skutečně bydlet… Když se přehodnocuje vztah mezi lidskou bytostí a životním prostředím, nelze vynechat kulturu pojímanou nejenom jako souhrn památníků minulosti, ale zejména v jejím živém, dynamickém a participativním smyslu." (LS 143; srov. LS 232 o úloze místních sdružení při péči o památky)

[115] Směrnice Papežské rady pro kulturu *Vyřazení kostelů z liturgického užívání a jejich nové církevní využití* (Decommissioning and ecclesial reuse of churches: Guidelines) z roku 2018, čl. 11.

[116] Evangelizační rozměr otevřenosti farností pro spolupráci s lokálními obcemi a naopak negativní vnímání uzavřenosti kostelů konstatovali synodní delegáti již v závěrečném dokumentu I. etapy (srov. *MkB*, čl. 10). Srov. také poznámku pod čarou č. 36 z dokumentu *Mistře, kde bydlíš*, kde je řečeno, že „právní oddělení biskupství již nějakou dobu postupně mapuje situaci na jiné subjekty převedených kostelů a z dosavadního zjištění zatím vychází poměrně potěšující obrázek zodpovědné následné péče a dobré spolupráce s farností i na takto ‚opuštěných' místech".

Cíle:

Vzhledem k měnícím se potřebám života církve a společnosti diecéze:

- Diecéze pokračuje v postupném **převádění správy či vlastnických práv kostelů a kaplí**, které již neslouží nebo jen velmi omezeně slouží pastoračním / liturgickým účelům a místní komunita / farnost / diecéze či jiný církevní subjekt pro ně nenašly smysluplné pastoračně-misijní využití. Tyto stavby jsou **předávány především obcím**, případně místním iniciativám, jako jsou spolky, nadační fondy či jiné vhodné organizace, a v případech, kdy se nenajdou jiní zájemci, pak také pečlivě vybraným fyzickým („mecenášům" / „patronům"), kteří se zaváží k odpovědnému a smysluplnému využívání těchto staveb.
- Při rozhodování o případném převodu kostela k jinému využití je vždy zajištěno **zapojení místní církevní i občanské komunity**.
- V diecézi jsou stanovena jasná **pravidla po využívání či předávání sakrálních staveb** i k jiným než liturgickým účelům. Tato pravidla se vztahují rovněž na související liturgické obřady či právní úkony, pronájem, výpůjčku či předání do vlastnictví třetím subjektům.
- Pro případy, kdy je kostel převáděn do vlastnictví obce nebo jiného subjektu, mohou být podle nově a přehledně **stanovených pravidel** diecéze darovány také některé **přilehlé pozemky**. Ty mají sloužit jako jistý základní majetek („věno") pro zajištění financování převedené stavby.
- V diecézi jsou zavedeny a osvědčeny různé **modely spolupráce** s dalšími subjekty při správě sakrálních staveb. Tyto modely umožňují **sdílet náklady** na jejich údržbu výměnou za možnost využití prostor k veřejným kulturním, společenským a benefičním účelům (např. koncerty, výstavy, přednášky, firemní akce apod.).

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme **pověřit člověka**, kterému budou v rámci náplně jeho práce ve spolupráci s dalšími spolupracovníky a na základě reflexe dosavadní praxe, pracovních postupů a zkušeností svěřeny především tyto úkoly:[117]

- příprava **dlouhodobé koncepce** zacházení se sakrálními budovami v diecézi zohledňující liturgické, pastorační, společenské, ekonomické a právní perspektivy;
- revize **pravidel** (která bude předložena ke konzultacím v diecézních grémiích) **týkajících se převodů kostelů a kaplí na třetí strany** (církve, obce, spolky, soukromé osoby, „mecenáši" apod.), případně zřeknutí se vlastnictví kostela ve prospěch státu;[118]
- příprava **pravidel** (která budou předložena ke konzultacím v diecézních grémiích) pro situace, kdy některé obce požadují, aby spolu s kostelem přešly do jejich vlastnictví i některé **pozemky coby „věno"**, z jejichž výnosů by bylo možné v budoucnu hradit část souvisejících nákladů.

2. CESTA: Doporučujeme iniciovat právní a liturgickou reflexi ohledně **právního a liturgického statusu** kostela, ať už v majetku církevního, či necírkevního subjektu, který zůstává částečně

[117] Právně-pastorační orientací pro práci této skupiny mohou být dokumenty jako např. směrnice Německé biskupské konference *Změna v užívání kostelů (2003);* oběžník Kongregace pro klérus: *Směrnice pro modifikaci farností, pro uzavírání kostelů nebo jejich odevzdání k profánnímu, nikoliv nedůstojnému používání a pro jejich zcizování*; online v Acta ČBK 9 (2014) str. *57–61; Směrnice Papežské rady pro kulturu Vyřazení kostelů z liturgického užívání a jejich nové církevní využití* (2018) apod.

[118] Srov. opět poznámku pod čarou č. 36 z dokumentu *Místře, kde bydlíš*, podle které „v roce 2023 byla doplněna škála prvků kostelní politiky o tzv. *derelikci* jakožto krajní prostředek pro případ, že všechno předtím se v konkrétním případě neuplatní (zájemce o kostel se nenajde) a případ kostela je pro takové jednání vhodný (zejména nulové pastorační využití, souhlas farnosti)" a kde je konstatováno: „S ohledem na pozitivní zkušenosti v některých jednotlivých případech se letos (pozn.: tedy v r. 2024) rozšířily výše popsané stávající pilíře tzv. kostelní politiky Biskupství plzeňského o prvek hledání potenciálních mecenášů z řad fyzických, popř. právnických osob neveřejného charakteru (srov. P3 V. B)". Více opět v příloze P2 III. A str. 10–12.

využíván k liturgickým účelům, ale zároveň slouží i ke kulturním, společenským, komunitním či charitativním akcím. Zároveň předkládáme ke zvážení, zda navrhnout konkrétní podobu **liturgických obřadů** pro různé situace spojené s přechodem správy či vlastnictví na jiné než diecézní subjekty.

3. CESTA: Doporučujeme zavést **komplexní přehled o využívání sakrálních staveb** i dalších staveb v majetku či správě farností a komunit, který bude na odůvodněnou žádost při zvážení ochrany informací týkajících se našich partnerů žadateli poskytnut.

3. Správa majetku a společenská zodpovědnost

Máme před očima Ježíše, který navazuje na moudrost příběhů stvoření, které je „velmi dobré" (*Gn* 1,31), příběhu člověka, který byl stvořen k Božímu obrazu a podobě (srov. *Gn* 1,26), a příběhu Boží otcovské i mateřské lásky k člověku (srov. *Mt* 11,25). V podobenství o hřivnách (srov. *Mt* 25,14-30) se pak předpokládá, že majetek není statický dar, ale svěřený úkol.

Východiska:

Papež František vyzývá církev k péči o člověka a péči o Zemi jako jeho „společného domova". Odpovědná správa majetku je chápána nejen ekonomicky, ale také ekologicky, sociálně a spirituálně, v souladu s katolickou sociální naukou. To předpokládá integrální ekologii, která propojuje péči o přírodu s péčí o člověka, zvláště nejpotřebnějšího. Navržené cesty mají nejen přispět k ekologické a sociální udržitelnosti, ale zároveň otevírají široké pole spolupráce s lidmi dobré vůle mimo struktury církve. Církev spravuje rozsáhlý majetek (zejména půdu a lesy), který má potenciál přispět k udržitelnému rozvoji a sociálnímu prospěchu. Tato strategie posiluje roli církve jako partnera v budování společného dobra a v duchu papeže Františka odpovídá na „nářek Země i chudých" (srov. výše oddíl I. 3. c.).[119] Pokud chce být církev věrohodným svědkem evangelia, musí veškeré hospodaření odrážet její etické a duchovní principy, jejichž je společenská, ekologická a klimatická zodpovědnost nezbytnou součástí.[120] Tato trojí odpovědnost vytváří mosty mezi církví a světem – je příležitostí k misii, ekumenismu, propojení s mladými lidmi a k obnově vztahů.

Společná péče o svět je jednou z možných misijních aktivit církve, která odráží náš vztah k Božímu stvořitelskému dílu. Jakékoli úvahy o hospodaření církve tedy nelze vést, aniž bychom zohledňovali společenský a ekologický dopad své činnosti. Synodní delegáti proto požadují, aby církev byla při veškerém svém konání aktivní a odpovědná ke světu a společnosti, jejímiž jsme členy.

Papež František v encyklice *Laudato si'* oceňuje činnost nejrůznějších místních sdružení a konstatuje, že kolem těchto společných aktivit „se rozvíjejí nebo obnovují vztahy a utváří se nové lokální sociální předivo" a tímto se také realizuje „péče o svět a o kvalitu života těch nejchudších, se smyslem pro solidaritu a zároveň s vědomím, že obýváme společný domov, který nám svěřil Bůh" (LS 232).[121] A poté v *Laudate Deum* (2023): „Klimatická změna je jednou z hlavních výzev,

[119] Srov. papež František v *Evangelii gaudium*: „Proto si přeji církev chudou a pro chudé" (*EG*, čl. 198). Tento pohled i výraz „chudá církev pro chudé" pak přejímá a dále rozvíjí i závěrečný dokument synody o synodalitě (srov. *SoS, čl.* 19, 46, 56, 63, 121).

[120] Posun od pouhé „ekologické" odpovědnosti k odpovědnosti „klimatické" vyjádřil ve své apoštolské exhortaci *Laudate Deum* (2023) papež František takto: „Uplynulo již osm let od vydání encykliky *Laudato si',* v níž jsem se s vámi všemi, sestrami a bratry naší trpící planety, chtěl podělit o upřímné obavy související s péčí o náš společný domov. S odstupem času si však uvědomuji, že naše odpověď není dostatečná, protože svět, ve kterém žijeme, se hroutí a možná se blíží k bodu zlomu. Bez ohledu na tuto hrozbu není navíc pochyb, že dopady klimatické změny budou stále více ohrožovat životy mnoha lidí a rodin. Důsledky pocítíme v oblasti zdravotnictví, zaměstnanosti, přístupu ke zdrojům, bydlení, nucené migrace i jinde." (*LD*, čl. 2)

[121] Pro jeho inspirativnost si aspoň zde v poznámce dopřejme tento citát v jeho celé šířce: „V lůně společnosti vzkvétají nesčetná rozmanitá sdružení, která se nasazuje ve prospěch společného dobra a chrání přírodní i městské životní prostředí. Starají se například o nějaké veřejné místo (budovu, fontánu, opuštěnou památku, krajinu, náměstí), aby chránila, opravovala,

kterým společnost a světové společenství čelí. Důsledky klimatické změny nesou v naší zemi i ve světě ti nejzranitelnější. Klimatická změna poukazuje na tragický a do očí bijící příklad strukturálního hříchu." (LD 3)[122] V *závěrečném dokumentu synody o synodalitě* je pak církev povzbuzována, aby podporovala „ekonomiku, která pečuje o lidi i planetu" (*SoS*, čl. 56), aby jako součást svého „evangelizačního poslání, které je povolána žít a ztělesňovat v dějinách" vzala na sebe „závazek ke spravedlivému a solidárnímu hospodářství a k integrální ekologii" (*SoS*, čl. 151; srov. *SoS*, čl. 153).

Proto předkládáme následující „cíle" jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty" pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.[123]

Cíle:

- Církev v plzeňské diecézi je vnímána širší společností jako **církev, kde se díky jejímu celkovému prostému životnímu stylu cítí doma i chudí lidé dnešních dní**.[124] Spravuje svůj majetek s respektem k ochraně přírody, sociální spravedlnosti, etickému získávání zdrojů a duchovnímu ukotvení.
- V diecézi je vytvořeno **podpůrné prostředí pro sdílení dobré praxe**, **propojování iniciativ** napříč farnostmi a systematické budování kultury spoluodpovědnosti.
- Ti, kdo v diecézi spravují majetek, vnímají svou roli jako **službu druhým**. Uvědomují si, že majetek není jejich vlastnictvím, ale nástrojem k pomoci, podpoře misie a spolupráci se společností při péči o náš společný domov.
- Prakticky se v diecézi prosazuje odpovědné, udržitelné a etické hospodaření s pozemky i ostatním majetkem, které respektuje **ochranu přírody v její rozmanitosti** (krajiny, půdy, rostlin, zvířat)**, klimatickou odpovědnost a sociální spravedlnost**.
- Farnosti, komunity i biskupství v diecézi využívají **vhodné pozemky k ekologickým a komunitním účelům**, například k zakládání komunitních zahrad, zadržování dešťové vody nebo péči o rozmanitost přírody (biodiverzitu) apod.
- V diecézi je trvale k dispozici nabídka **vzdělávání v oblastech správy majetku, eticky zodpovědného investování a** šetrného **přístupu k přírodě**.

---

zlepšovala a zkrášlovala něco, co patří všem. Kolem nich se rozvíjejí nebo obnovují vztahy a utváří se nové lokální sociální předivo... Takovým způsobem se pečuje o svět a o kvalitu života těch nejchudších, se smyslem pro solidaritu a zároveň s vědomím, že obýváme společný domov, který nám svěřil Bůh. Když tyto společenské aktivity vyjadřují lásku, která se rozdává, mohou se stát hlubokými duchovními zkušenostmi." (LS 232)

[122] *Apoštolská exhortace papeže Františka Laudate Deum: Všem lidem dobré vůle o klimatické krizi (4. 10. 2023):* „Jedná se o globální společenský problém, který úzce souvisí s důstojností lidského života. Tento společenský význam našeho zájmu o klimatickou změnu, který přesahuje čistě ekologický přístup, velice příhodně shrnuli američtí biskupové, když napsali, že ‚naše péče o sebe navzájem a naše péče o Zemi spolu úzce souvisejí. Klimatická změna je jednou z hlavních výzev, kterým společnost a světové společenství čelí. Důsledky klimatické změny nesou v naší zemi i ve světě ti nejzranitelnější.' Biskupové shromáždění na synodě o Amazonii shrnuli v několika slovech totéž: ‚Útoky na přírodu mají dopady na lidské životy.' A američtí biskupové ve snaze zdůraznit, že se již nejedná o druhořadou nebo ideologickou otázku, ale o drama, které škodí nám všem, prohlásili, že klimatická změna poukazuje na ‚tragický a do očí bijící příklad strukturálního hříchu'." (LD 3) (online ZDE)

[123] I návrhy synodních delegátů v této oblasti v rámci II. etapy potvrzují, co synodní delegáti konstatovali již v závěrečném dokumentu I. etapy, že zkušenost spolupráce s širší společností v oblasti ochrany stvoření je v diecézi přítomna, i když zatím spíše sporadicky, v závislosti na osobních aktivitách jednotlivců (srov. *MkB*, čl. 16). Konkrétně k tomuto rozměru správy majetku synodní delegáti v dokumentu I. etapy konstatovali: „Velmi málo bylo zmínek o tom, … že svěřený majetek a jeho zodpovědnou správu je možné vnímat také jako misijní příležitost (např. ve spolupráci v péči o krajinu a ochranu stvoření či o kulturní dědictví našich předků). Tento rozměr hospodaření jsme při mapování diecéze mohli intenzivněji vnímat u nejrůznějších obcí, aktivit, spolků, sdružení, uskupení či iniciativ na okraji církve než u farností samotných" (*MkB*, čl. 96).

[124] Srov. papež František v *Evangelii gaudium*: „Proto si přeji církev chudou a pro chudé" (*EG*, čl. 198; srov. *SoS, čl.* 19, 46, 56, 63, 121).

- Diecéze rozvíjí **spolupráci s různými organizacemi** v regionu, v ČR i ve světě, abychom společně pečovali o církevní majetek, sociální odpovědnost a ochranu stvoření.[125]
- V diecézi se pravidelně pořádají **odborné konzultace** s ekology, specialisty na etické investování, sociology a teology, kteří pomáhají plánovat a hodnotit aktivity diecéze.

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme ustanovit **diecézního koordinátora pro iniciativy rozvíjející podněty z encykliky *Laudato si'***, který bude mít v rámci náplně své práce a ve spolupráci s dalšími na starosti také podporu, komunikaci a koordinaci těchto iniciativ v diecézi a komunikaci s podobnými iniciativami vně diecéze a na celocírkevní rovině. To vše např. skrze vytvoření a správu online prostoru pro vzájemnou komunikaci a inspiraci, skrze nabídku, zprostředkování či podporu vlastních vzdělávacích programů zaměřených na sociální nauku církve, integrální ekologii, ochranu klimatu a odpovědnou správu majetku, skrze podporu slavení každoroční Doby stvoření (1. září až 4. října) v celé diecézi[126] apod.

2. CESTA: Doporučujeme **vyhodnotit a případně rozšířit již iniciované projekty** biskupství týkající se integrální ekologie, případně iniciovat nové, a to zvláště v oblastech sociální zodpovědnosti, udržitelného hospodaření s pozemky a ochrany přírody a klimatu či ochrany estetických hodnot krajiny.[127] Zároveň doporučujeme podporovat různé **iniciativy farností, komunit a dalších církevních subjektů**, které propojí správu majetku diecéze se společenskou odpovědností a misijním posláním církve (např. konkrétními praktickými pomůckami informovat farnosti o možnostech třeba i malých krůčků směrem k hospodaření s majetkem farností v duchu *Laudato si'* apod.).[128]

3. CESTA: Doporučujeme rozvíjet konkrétní **aktivity zvoucí další církevní, ekumenické i necírkevní subjekty k dialogu, potažmo ke spolupráci** v oblasti integrální ekologie (např. zvážit možnost umístit na webu diecéze informace o tom, co v této oblasti společenské zodpovědnosti

[125] Např. s jinými církvemi a církevními organizacemi, Charitou či Diakonií, řeholními komunitami, obcemi, kraji, neziskovými organizacemi (např. Ukliďme Česko, Karavana, Take Care), školami a dalšími institucemi na péči o kulturní a přírodní dědictví regionu, ale také s projekty s celorepublikovou či celosvětovou působností (např. Živá půda, Pro Silva Bohemica, Nadace Partnerství, Víc než jen bydlení, Ekologická sekce ČKA, Žít Laudato si' Česká republika, Ekologická konverze, Františkova ekonomika, Česká křesťanská enviromentální síť, Ekumenická síť Společný domov, Laudato si' Movement, FaithInvest apod.), ale také přímo s majiteli či nájemci pozemků (srov. Udržitelné hospodaření).

[126] V roce 2015, v roce vydání encykliky Laudato si', vyhlásil papež František Světový den modliteb za péči o stvoření (1. září) jako závazný pro celou římskokatolickou církev a v roce 2019 se ve svém poselství k tomuto dni výslovně přihlásil k slavení Doby stvoření (*Season of Creation*) jako období od 1. září do 4. října. Ve čtvrtek 3. 7. 2025 byl ve Vatikánu představen nový mešní formulář pro custodia creationis (pracovní překlad: mše za péči o stvoření). Ve středu 9. července 2025 pak papež Lev XIV. slavil první mši svatou za péči o stvoření, podle tohoto nového mešního formuláře v Římském misálu. Ve své promluvě křesťany vyzval, aby se ujali svého poslání přinášet světu i celému stvoření mír a smíření. Srov. také iniciativu „Obnovený pakt z katakomb", kdy původní „Pakt z katakomb" byl podepsán 16. listopadu 1965. Při jeho 50. výročí, 16. listopadu 2015 byl v rámci studijní konference skupinou věřících a kněží obnoven a aktualizován o důrazy papeže Františka. V roce 2019 se k tomuto paktu přihlásili účastníci Pan-amazonské synody („Pakt z katakomb za společný dům: Za církev s amazonskou tváří, chudou a sloužící, prorockou a samaritánskou"). Poslední veřejná připomínka tohoto paktu se pak konala během prvního generálního shromáždění synody o synodalitě 12. října 2023. V době konání našeho generálního shromáždění II. etapy, 16. listopadu 2025, si připomeneme jeho 60. výročí. Další informace jsou k dispozici např. ZDE

[127] Jde např. o projekty *Pomoci bydlet a Udržitelné hospodaření* (Udržitelné hospodaření) či členství diecéze v *Laudato si' Movement*.

[128] Srov. např. možnost získání Certifikace nebo zapojení se do projektu Zelená zrnka České křesťanské enviromentální sítě, případně možnost vyvinout svůj vlastní přístup např. na základě Eco-Parish-Guide, Ekokonverze apod. Tyto pomůcky či aplikace se zaměřují např. na takové cíle, jako je zadržovat vodu v krajině, zvyšovat biodiverzitu, omezovat erozi, zastavovat degradaci půdy, snížit světelný smog, maximálně omezit spotřebu fosilních paliv a energie, zvyšovat podíl šetrné dopravy, zvyšovat produkci z obnovitelných zdrojů, omezit spotřebu masa zvláště z neetických chovů, zvýšit podíl lokální produkce ve spotřebním koši, maximálně omezit nákupy eticky problematických produktů včetně květin apod.

za hospodaření s naším majetkem nabízíme a o jakou formu spolupráce stojíme, na koho se zájemci o případnou spolupráci mají obracet atp.).[129]

VI. SPRAVEDLIVÉ MZDY A FINANČNÍ ZDROJE

Křesťané v prvotní církvi vnímali velmi úzkou souvislost mezi službou evangeliu a finančními zdroji: „Nevíte, že ti, kdo pracují ve svatyni, ze svatyně jsou vydržováni? Tak i Pán nařídil, aby ti, kdo hlásají evangelium, z evangelia měli svou obživu“ (*1 Kor* 9,13–14). Finanční zdroje pak byly rozvíjeny sdílením majetku a dobrovolným dárcovstvím (srov. *Sk* 4,32–35; *2 Kor* 9,7–8).

V tomto oddíle je tematizována následující oblast k řešení: 5. Odpovídající mzdy a zdroje

Specifickým tématem zodpovědné správy majetku je nakonec otázka, co jsou odpovídající spravedlivé mzdy a jaké finanční zdroje lze pro jejich pokrytí v diecézi hledat a rozvíjet.

Téma spravedlivé mzdy a jejího vztahu ke zdrojům, které jsou k dispozici, zdůraznil již papež Jan XXIII. ve své encyklice *Mater et Magistra*: „Proto výše mzdy jakožto odměny za práci nesmí být ponechána hře zákonů trhu, ale spíše musí být stanovena podle požadavků spravedlnosti a slušnosti. Jinak by při uzavírání pracovní smlouvy byla spravedlnost zcela porušena, i kdyby tato smlouva byla uzavřena svobodně z obou stran.“ (*MeM*, čl. 18). K tomu ale ohledně dostupných zdrojů dodává: „Spravedlnost žádá, aby bylo při stanovení výše mzdy dbáno nejen potřeb dělníků a jejich rodin, nýbrž také postavení podniku, v kterém pracují, a konečně i požadavků ‚obecného blaha‘.“ (*MeM*, čl. 33)[130]

Návrhy související s touto otázkou, které čerpají z návrhů synodních delegátů i odborníků, jsou rozčleněny do tří bodů:

Nejprve se zaměříme na to, (**1.**) co znamená spravedlivá mzda a jak určit, co je přiměřené ohodnocení, aby církevní zaměstnanci mohli důstojně žít a postarat se o své blízké, dále se budeme ptát, (**2.**) kde na to vzít, tedy jak zajistit potřebné finance, aniž by církev musela obětovat svou věrohodnost nebo se vysilovat honbou za ziskem na úkor svého poslání, a nakonec se soustředíme na otázku, (**3.**) jak s finančními zdroji zacházet rozumně a efektivně, ale zároveň eticky zodpovědně a v souladu se sociální naukou církve, aby i finanční hospodaření sloužilo misijnímu poslání církve.

1. Odpovídající odměna pracovníků diecéze

„Dělník je hoden své mzdy“ (*Lk* 10,7; srov. *Jak* 1,5 a *1 Tim* 5,18). Spravedlivá odměna vyjadřuje, že služba je vnímána jako plnohodnotná. V podobenství o dělnících na vinici (srov. *Mt* 20,1-16) je navíc naznačeno, že Boží spravedlnost není mechanickým přepočtem, ale uznáním důstojnosti každého. V církvi nemá místo pohrdání těmi, kdo nesou každodenní tíži služby.

Východiska:

Spravedlivá odměna je nedílnou součástí života církve, která odráží její duchovní, etickou i praktickou stránku. Rozvíjení této oblasti by mělo vycházet z hluboké spirituality a evangelijních hodnot, jako je důvěra, štědrost, solidarita a služebnost. Podle kodexu církevní práva je třeba „těm, kdo vykonali práce na základě smlouvy“, poskytnout „spravedlivou a přiměřenou odměnu tak, aby mohli náležitě uspokojit potřeby své i jim blízkých osob“ (kán. 1286 *CIC*; srov. kán. 231 § 2

[129] Některé příklady dobré praxe lze najít v dokumentu Výstava projektů prezentovaném 7. 5. 2025 na konferenci Hřivny a odpovědnost v Olomouci organizované iniciativou Františkova ekonomika.

[130] A později papež Jan XXIII. dodává: „Proto považujeme za svou povinnost znovu důrazně upozornit, že jako výška mzdy jakožto odměny za práci nesmí být ponechána pouze zákonitostem volné soutěže, tak nemůže ani být diktována hospodářsky silnějšími jedinci. Musí se naopak bezpodmínečně řídit zásadami spravedlnosti a slušnosti. To znamená, že dělník musí dostat mzdu, aby mohl vést život důstojný člověka a slušně se postarat o svoji rodinu.“ (*MeM*, čl. 71) Encyklika papeže Jana XXIII. *Mater et Magistra* z roku 1961 je online k dispozici zde: Mater-et-magistra.pdf

CIC).[131] Odpovídající odměňování má pak také diecézi pomoci získat a udržet odborné a kvalitní zaměstnance.[132]

Opakovaně zaznívá potřeba zbavit kněze nadměrné zátěže (administrativní, manažerské, stavařské, dotační) a tyto profese vyhradit odborníkům. Je třeba zachovat respekt k profesní hodnotě a náročnosti práce, kdy práce v pastoraci a práce kněze či jáhna (jakožto služba) nesmí být brána jako samozřejmost.[133]

Je třeba brát v úvahu zákonná kritéria (např. že práce má být odměňována podle stanovené náplně práce, kvalifikace zaměstnanců a jejich výkonu), ale i specifickou povahu osobních důvodů pro angažovanost v církvi (což není vždy měřitelné penězi). Navíc je třeba respektovat a zohlednit určitá specifika církevního služebního poměru biskupů, kněží a jáhnů plynoucí z jejich hierarchického vztahu. Vycházíme tedy z toho, že služba církvi má být důstojně oceněna, aniž by popírala duchovní motivaci. Chceme však v naší diecézi odmítnout praxi vykonávání podřadně placené práce pod záminkou služby. Dále má být systém odměn také podnětem k růstu – odbornému i lidskému. A v neposlední řadě jsou pro diecézi personální náklady prioritou – ne „utrácením" či „projídáním", ale investicemi do lidí, o kterých důvěřujeme, že se mnohonásobně vrátí. Je také důležité si položit otázku, které pracovní pozice jsou pro diecézi vhodné a přínosné, pokud je vykonávají profesionálové, a které je naopak vhodnější obsazovat dobrovolníky.

Téma spravedlivé mzdy najdeme např. v *Katechismu katolické církve:* „Spravedlivá mzda je oprávněný plod práce. Upírat ji anebo zadržovat může představovat velkou nespravedlnost. Při stanovení přiměřené odměny se mají brát v úvahu jak potřeby, tak výkon každého jednotlivce. ‚Práce má být odměňována tak, aby se jednotlivci a jeho rodině dala možnost vést slušný život po stránce hmotné, společenské, kulturní a duchovní, s přihlédnutím k úkolům a k výkonnosti každého pracujícího i ke stavu podniku a k obecnému dobru.' (II. vatikánský koncil, *Gaudium et spes*, čl. 67) K mravnímu ospravedlnění výše mzdy nestačí pouhá dohoda stran." (*KKC*, *§* 2434; srov. také Jan XXIII.: *Mater et magistra*, čl. 18, 33, 71) *Závěrečný dokument synody o synodalitě* na více místech mluví o respektování práv církevních zaměstnanců, o důstojnosti lidské práce a nutnosti spravedlivého hospodaření (srov. *SoS*, čl. 77 a 151).[134]

Proto předkládáme následující „cíle" jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty" pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.[135]

---

[131] Jinde je pak v kodexu církevního práva řečeno, že ti, kteří jsou „trvale nebo dočasně pověřeni zvláštní službou v církvi", „mají právo na přiměřenou odměnu podle jejich postavení, z níž mohou, i při dodržení předpisů světského práva, slušně uspokojit potřeby vlastní i rodiny; mají také právo na sociální, zdravotní a důchodové pojištění" (kán. 231 § 2 *CIC*).

[132] K průměrným mzdám různých skupin zaměstnanců biskupství srov. závěrečný dokument I. etapy diecézní synody v článku *MkB*, čl. 71, kde je konstatováno: „I přes každoroční růst osobních nákladů jsou mzdy ve všech sledovaných skupinách zaměstnanců biskupství významně nižší než mzdy za srovnatelnou práci ve veřejném či soukromém sektoru v ČR. Zejména mzdy kněží neodpovídají dosaženému vysokoškolskému vzdělání a náročnosti práce. Chybí analýza, zda příjmy diecéze a farností neumožňují odpovídající zlepšení materiálního zabezpečení." (*MkB*, čl. 71; srov. také P3 III. A a P3 DODATEK 1)

[133] O „duchovních", kteří se „věnují církevní službě" církevní právo stanoví, že si „zasluhují odměnu, která je přiměřená jejich postavení se zřetelem na povahu úkolů i na okolnosti místa a času, aby z ní mohli uspokojit své životní potřeby a odměnit osoby, jejichž služby potřebují" (kán. 281 § 1). Je také třeba se „postarat o vhodné sociální pojištění pro případ nemoci, invalidity a stáří" (kán. 281 § 2 *CIC*). O „ženatých jáhnech, kteří se zcela věnují církevní službě" je pak stanoveno, že „zasluhují odměnu, z níž mohou uspokojit potřeby své i své rodiny", přičemž „ti, kteří pobírají odměnu ze světského zaměstnání, které vykonávají nebo vykonávali, hradí své životní náklady z těchto příjmů" (kán. 281 § 3 *CIC*).

[134] V dokumentu je pak také zmiňována nutnost ochrany před „zneužíváním financí" a potřeba nastavený spravedlivých „pracovních podmínek v církevních institucích" (srov. *SoS, čl.* 98). To pak podle tohoto dokumentu pomůže s „překonáním klerikalismu", který se projevuje kromě jiného i v „ekonomickém zneužívání ze strany církevních služebníků" (*SoS, čl.* 74).

[135] K tomuto tématu se synodní delegáti vyjadřovali již v rámci popisu situace v diecézi při I. etapě naší synody, když konstatovali, že úroveň finančního odměňování především pastoračních pracovníků (pastoračních asistentů, jáhnů, kněží) v diecézi je „znepokojivá" a neodpovídá ani jejich kvalifikaci, ani různým „konkurenčním" nabídkám např. ze světa neziskových organizací či Charity (srov. *MkB*, čl. 91). Mzdy kněží jsou často, ale ne vždy, vnímány jako podhodnocené (srov. *MkB*, čl. 91). Někteří kněží uvedli, že se svým finančním ohodnocením jsou spokojeni, více z nich však konstatovalo, že jinde by za stejnou práci mohli dostávat více. U jáhnů a pastoračních asistentů podhodnocenost jejich mezd pak vnímali téměř všichni, kdo se k nim

Cíle:

- V diecézi je všem **církevním zaměstnancům** včetně jáhnů, kněží a biskupa zajištěna spravedlivá a přiměřená odměna.
- V diecézi je zaveden systém finančního odměňování pracovníků, který stojí na jasně definovaných principech: **spravedlnosti** (odměna odpovídá přínosu, nikoli známostem či nahodilosti), **transparentnosti** (mzdové podmínky jsou jasně stanoveny a dostupné), **flexibilitě** (pravidelné hodnocení a úpravy systému dle aktuální situace) a **férovosti** (srovnatelné mzdy za obdobnou práci napříč farnostmi, komunitami i biskupstvím). Zajištěna je také **nezávislost** – mzdy jsou kryty stabilními a diverzifikovanými fondy, nejsou závislé na aktuální štědrosti věřících. Zaměstnanci jsou motivováni nejen finančně, ale i prostřednictvím různých dalších forem **uznání jejich práce** (povzbuzení, poděkování, příležitosti k osobním vzdělávání, setkávání dobrovolníků apod.), přátelského a respektujícího **pracovního prostředí**, které přirozeně zahrnuje i křesťanskou spiritualitu, a **podpory odborného a osobního rozvoje**. Důraz je kladen rovněž na **důstojnost práce** – nasazení zaměstnanců nevede k jejich vyhoření.
- Směřujeme k tomu, aby v průběhu deseti let bylo **mzdové ohodnocení pracovníků v pastoraci srovnatelné s pracovníky v administrativě** při stejném zařazení (docenění pastorační služby). Zároveň je třeba systémově řešit pojetí role biskupů, kněží a jáhnů, aby jejich odměňování bylo s tímto systémem spravedlivě a transparentně propojeno a odpovídalo církevnímu právu. Systém vychází z reálných finančních možností diecéze.
- Systém odměňování má zohledňovat náročnost vykonávané práce, práci o víkendu a svátcích (s přihlédnutím ke specifikám víkendové služby kněží, jáhnů apod.), potřebnou kvalifikaci a situaci na trhu práce. V nastaveném systému se dbá na zákonné požadavky na pravidelný **odpočinek** a řádné **čerpání dovolené** na zotavenou u všech skupin pracovníků v diecézi. **Zdroje pro tento systém** vychází především ze **společné odpovědnosti a podpory věřících**. Je vhodné umožnit přihlížení ke zpětné vazbě od těch, pro které je práce vykonávána.
- Mzdové rozpětí v rámci skupin (mzdových tříd/hladin) umožní **zohlednit praxi, odbornost a kvalitu práce** – má motivovat k profesnímu růstu. Rozdíly při odměňování jsou zdůvodnitelné.
- Jsou zohledněny a maximálně využity zákonné možnosti daňově výhodných **nepeněžních plnění** včetně příspěvků na **produkty na stáří**. V diecézi je dále rozvíjen systém finančních i nefinančních benefitů, který se stává důležitou, motivační, srozumitelnou a transparentní složkou odměňování zaměstnanců.[136]
- V diecézi je transparentně stanoveno, zda vůbec a jaká část **příspěvků věřících v souvislosti se slavením eucharistie** („mešní stipendia“) **a dalšími bohoslužebnými úkony** („štolové příspěvky“) tvoří součást platů kněží (příp. jáhnů), jaká část a za jakých podmínek je na „související náklady“ a jaká část je příjmem subjektů, pro které pracují.[137]
- V diecézi jsou nastavená **pravidla pro oblast dobrovolnictví** a pro různé způsoby dobrovolné spolupráce v nejrůznějších oblastech.[138]

vyjadřovali, a to zvlášť k jejich potřebě zabezpečení rodin. Zmiňován je také vliv nízkých mezd na možnost dlouhodobého udržení daného pracovníka či souvislost nižších mezd s postojem služby.

[136] Je možné např. zvážit model, kdy bude systém odměňování založen na určitém finančním základu zajištěném centrálně z diecézních zdrojů a pohyblivé složce ovlivnitelné také výší osobních finančních příspěvků ze strany těch, pro které je příslušná práce vykonávána (v případě mezd pastoračních pracovníků farnosti členy této farní obce).

[137] To, že v diecézi není v této oblasti jednotná praxe, konstatovali také synodní delegáti již v I. etapě synody (srov. *MkB*, čl. 92).

[138] Srov. např. Dobrovolnictví v kontextu církve otevřených dveří | Knihy Grada.

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme **pověřit pracovní skupinu** zpracováním návrhu vhodného modelu určování výše mezd podle předložených principů a kritérií a přípravou realistického plánu pro jeho konzultace v příslušných grémiích a následné postupné zavedení v diecézi během následujících pěti let. Tato pracovní skupina by měla kromě jiného:

- analyzovat současný způsob **zařazení jáhnů, kněží, biskupů** a dalších nositelů církevního úřadu či církevní služby **do mzdového systému** vzhledem ke specifikům církevního práva a navrhnout jeho případné úpravy a kritéria odměňování;
- navrhnout transparentní nastavení pravidel pro získávání a využívání finančních příspěvků věřících v souvislosti se slavením mší svatých na určitý úmysl a dalšími bohoslužebnými úkony (svatby, pohřby, žehnání apod.);
- s pomocí odborníků z oblasti etiky a práva navrhnout **přiměřenou interpretaci**, co znamená „spravedlivá a přiměřená odměna“ v kontextu situace církve v České republice;
- navrhnout **odstupňování mezd pastoračních pracovníků** podle náplně práce (např. asistent pro administrativu, pastorační asistent, samostatný pastorační referent, pastorační koordinátor, vedoucí pastoračních služeb, vedoucí pastoračního týmu apod.);
- nalézt a navrhnout způsoby, jak v oblasti mzdového systému v diecézi **zpřehlednit plnění peněžní** (finanční odměňování za služby, role a pozice přijaté kněžími i ostatními zaměstnanci) **i nepeněžní** (benefity, služební auta, možnosti osobního rozvoje apod.);
- navrhnout **pravidla pro rozvoj dobrovolnictví** a pro zajištění finančních nákladů spojených se zajištěním různých způsobů dobrovolných služeb v diecézi;
- zvážit potřebu vytvoření **finanční rezervy** pro podporu pracovníků v mimořádně obtížných životních situacích.

2. CESTA: Předkládáme ke zvážení odborné a citlivé **provedení hlubšího vyhodnocení personální situace** v diecézi. Na základě takového hodnocení by bylo možné v konkrétních případech posoudit například potřebu doplnění kvalifikace, vhodnost odborného vedení jiným pracovníkem či úpravu a zpřesnění kritérií pro výběr budoucích zaměstnanců.

3. CESTA: Doporučujeme, aby pro kněze i ostatní pracovníky v pastoraci byly zavedeny každoroční rozhovory, jejichž cílem by byla **vzájemná zpětná vazba** mezi nadřízenými a podřízenými. Tyto rozhovory mohou být příležitostí k otevřené a oboustranné reflexi spolupráce, k ocenění a zhodnocení profesního rozvoje, pojmenování potřeb dalšího vzdělávání i sdílení míry spokojenosti pracovníka apod. Tam, kde už podobné rozhovory probíhají, je vhodné podporovat jejich smysluplné a účinné využívání. Pro tato setkání doporučujeme nabídnout metodickou podporu a materiály pro přípravu obou stran a také průběžně pečovat o jejich kvalitu napříč organizací. U kněží je vhodné dbát na to, aby rozhovor vedla osoba, která rozumí jejich službě i povolání a je k takovému setkání osobnostně i profesně připravena.

2. Zajištění finančních zdrojů pro mzdy

„Každý ať dá, jak si předsevzal v srdci, ne se zármutkem nebo z donucení“ (*2 Kor* 9,7–8). Zdrojem pro zabezpečení služby prvotní církve již nebyly desátky, ale dobrovolné dárcovství. I Ježíšovu službu podporovali lidé „ze svých prostředků“ (srov. *Lk* 8,3) a prvotní církev byla přesvědčena, že služebníci mají právo být podporováni těmi, kterým slouží (srov. *1 Kor* 9,13–14 a *Gal* 6,6).

Východiska:

K zajištění spravedlivých a odpovídajících mezd (viz předchozí oddíl) nebude diecézi stačit příjem z výnosů restituovaného majetku ani z investovaných prostředků z restitučních náhrad.[139] Bude proto nutné spojit několik kroků: dle možností a potřeby zapojení dalších odborníků do hospodaření s majetkem, odpovídající praktická opatření, vzdělávání věřících, jasné vymezení etického rámce a transparentnosti ve finančních otázkách, spoluúčast věřících při rozhodování farností ohledně finančního hospodaření apod. To vše je třeba promýšlet ve světle evangelia a synodální cesty církve.

V příspěvcích od synodních delegátů je jednotný směr: zabezpečení mezd kněží, jáhnů a ostatních pastoračních pracovníků, ale i těch, kteří vytvářejí pro pastoraci nutné zázemí a podporu, musí vycházet ze strategické správy majetku, vědomé finanční spoluodpovědnosti všech věřících, přiměřené profesionalizace služeb, transparentního hospodaření a rozvoje dobrovolnictví. Příjmy na mzdy by měly být diverzifikovány: z majetku, darů, grantů, podnikání i spolupráce s farnostmi.[140] Citlivě bude třeba prozkoumat možnosti případného civilního zaměstnání kněží na částečný úvazek, které by bylo v souladu s jejich posláním.

Zkušenosti z církve ve světě a důraz na prohloubení synodality ukazují, že je odpovědné hledat cesty k větší finanční spoluúčasti věřících, sympatizantů i partnerů, kteří sdílejí zájem o službu společnému dobru. To může zahrnovat například: (1) podporu některé formy dobrovolného „pravidelného dárcovství" ze strany farníků, jehož přínosem je jak prohloubení spoluúčasti farníků na osobní rovině, tak pravidelná, neúčelově vázaná, a tudíž i stabilní podpora života a služby farností; (2) nabídku větší pestrosti forem (účelově vázaného) dárcovství ze strany sympatizantů, kteří chtějí podporovat konkrétní aktivity či projekty. Zároveň je třeba periodicky vyhodnotit a průběžně aktualizovat také oblasti možného šetření na straně výdajů.

Papež František ani závěrečný dokument synody o synodalitě se k finanční spoluúčasti věřících přímo nevyslovují, spíše ji předpokládají. *Kodex církevního práva* tuto spoluúčast ovšem vnímá jako „povinnost", když říká, že „křesťané jsou povinni přispívat na potřeby církve, aby měla prostředky nutné pro bohoslužby, pro apoštolát a charitativní činnost a také pro přiměřené vydržování těch, kdo jí slouží" (kán. 222 § 1 *CIC*) a že církev má dokonce „vrozené právo vyžadovat od křesťanů co je nutné pro její vlastní účely" (kán. 1260 *CIC*). Diecézní biskup je pak „povinen oznámit věřícím povinnost podle kán. 222 § 1 a vhodným způsobem naléhat a její plnění" (kán. 1261 § 2 *CIC*). Kromě toho jsou také „křesťané také povinni usilovat o sociální spravedlnost a ze svých příjmů podporovat chudé, pamětlivi příkazu Páně" (kán. 222 § 2 *CIC*).[141]

[139] To bylo na základě podrobné ekonomické analýzy hospodaření biskupství i farností konstatováno v závěrečném dokumentu I. etapy synody (srov. *MkB*, čl. 66 s přílohou P3 I. A).

[140] Mezi odborníky se vede debata, do jaké míry, či zda vůbec, je vhodné osobní náklady pastoračních pracovníků hradit z centrálního podnikání, a zda by zde neměly být spíše zapojeny farnosti a jednotliví věřící. Důvodem zde bývá to, že personální náklady jsou a budou velké a pokud bychom spoléhali hlavně na zisky z podnikání, mělo by to za následek, že budeme podnikat stále s větším tlakem na zisk – a tím můžeme ztratit důvěryhodnost i sociální ohledy. Když naopak farnosti budou vědět, že si musí své pastorační pracovníky zaplatit, tak je to bude motivovat ke spoluodpovědnosti a štědrosti. Finance získané podnikáním anebo přímo z restitučních prostředků mohou být použity (také) na zkvalitnění materiálních podmínek farností a jiných struktur (např. budování různých center zmíněných v předchozích oddílech tohoto dokumentu anebo zkvalitnění shromažďovacích prostor farností); při správném využití a dobré pastorační práci se to „vrátí" – lidé rádi přispějí na farnost či centrum, kde to „funguje".

[141] *Kodex kanonického práva* v této oblasti stanoví: „Křesťané jsou povinni přispívat na potřeby církve, aby měla prostředky nutné pro bohoslužby, pro apoštolát a charitativní činnost a také pro přiměřené vydržování těch, kdo jí slouží" (kán. 222 § 1 *CIC*). „Církev má vrozené právo vyžadovat od křesťanů co je nutné pro její vlastní účely" (kán. 1260 *CIC*). „Křesťané mohou poskytovat majetek ve prospěch církve" (kán. 1261 § 1 *CIC*). „Diecézní biskup je povinen oznámit věřícím povinnost podle kán. 222 § 1 a vhodným způsobem naléhat a její plnění" (kán. 1261 § 2 *CIC*). „Křesťané jsou také povinni usilovat o sociální spravedlnost a ze svých příjmů podporovat chudé, pamětlivi příkazu Páně" (kán. 222 § 2 *CIC*).

Proto předkládáme následující „cíle“ jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty“ pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.[142]

Cíle:

- V diecézi je zaveden **systém hospodaření**, který je **transparentní**, důvěryhodný a umožňující věřícím srozumitelně nastavenými cestami **ovlivňovat rozhodování** o finančním hospodaření farností.
- V diecézi je zaveden transparentní **systém finanční podpory od věřících i sympatizantů**. Tento systém umožňuje rozvíjet pravidelné a dobrovolné „pravidelné dárcovství“, které je přizpůsobeno možnostem a rozhodnutí každého jednotlivce a je vhodné především pro farníky, kteří jsou ochotni se dobrovolně zavázat k dlouhodobé finanční spoluzodpovědnosti za život a poslání farnosti. Zároveň jsou rozvíjeny i další formy fundraisingu, zaměřené na širší okruh sympatizantů a partnerů, které umožňují cíleně získávat prostředky na konkrétní projekty nebo aktivity.[143]
- V diecézi je běžnou součástí vzdělávání věřících **téma finanční spoluzodpovědnosti** všech členů Božího lidu na společném misijním poslání diecéze (např. skrze homilie, vzdělávání o odpovědnosti za materiální zabezpečení pastoračních pracovníků apod.).
- V diecézi mají kněží **možnost** za předem stanovených podmínek **pracovat na částečný úvazek v civilním zaměstnání** (srov. příklad svatého Pavla, který se svého „práva být živ z hlásání evangelia“ zřekl a živil se vlastní prací),[144] pokud to neomezuje jejich pastorační službu, ale naopak ji obohacuje – například působením ve školství, sociálních službách, zdravotnictví nebo při manuální práci, která jim může přinášet odpočinek a rovnováhu.
- V diecézi je hospodaření s financemi založeno na využití **kombinace vlastních zdrojů** (sbírky, příspěvky farníků, dary sympatizantů, dobrovolnická práce, vlastní hospodářská činnost) **a vnějších zdrojů** (dotace a granty, sponzorství, spolupráce s obcemi).
- V diecézi je **preferováno financování z vlastních zdrojů** všude, kde je možné (podpora vědomí spoluzodpovědnosti), především pak na pokrytí provozních a personálních nákladů, a **strategické využití vnějších zdrojů** pro větší rozvojové projekty nebo v oblastech, kde místní zdroje nestačí.
- V diecézi je na všech úrovních používán **synodální model rozhodování** a zapojení příslušných pastoračních a ekonomických rad do procesu rozhodování o financování života a služby farností, místních církevních komunit a diecéze jako celku.

---

[142] Návrhy delegátů k tomuto tématu mohly částečně navazovat na to, co delegáti již konstatovali při popisu situace v diecézi při I. etapě synody, kde se objevilo např. téma důležitosti vícezdrojového financování (srov. *MkB*, čl. 95), spoluúčasti věřících na finančním zabezpečení pastorace, prostředí důvěry a dobrovolnosti (srov. *MkB*, čl. 88), účelového zaměření sbírek či trvalých příkazů (srov. *MkB*, čl. 89). Je také konstatováno nedostatečné rozvinutí běžných forem fundraisingu či nedostatečně účinné vtažení potenciálních dárců do spolurozhodování a kontroly ohledně způsobu využití získaných prostředků (srov. *MkB*, čl. 95).

[143] Ze zaslaných návrhů od delegátů pro zajímavost vyjímáme několik příkladů: 5 % jako příspěvek ze mzdy aktivních farníků – dobrovolná evidence farníků, kdy má aktivní farník možnost více se zapojovat do dění ve farnosti; inspirace odjinud – např. projekt DONATOR; desátky; pravidelný měsíční příspěvek farníků 300–500 Kč na transparentní účet apod. Pro přehled o vývoji sbírek ve farnostech srov. *MkB*, čl. 90 (v roce 2014 průměrně 16 Kč na účastníka, 2019 průměrně 29 Kč na účastníka, 2024 průměrně 35 Kč na účastníka).

[144] Pavel se svého práva na obživu z hlásání evangelia zřekl a vydělával si jako výrobce stanů (srov. *Sk* 18,1–3): „Jistě pamatujete, bratři, na naši těžkou práci a lopotu, jak jsme dnem i nocí pracovali, abychom nikomu z vás nebyli na obtíž, když jsme vám vyhlásili evangelium Boží“ (*1 Sol* 2,9; srov. 2 Sol 3,8). „Nezatoužil jsem po stříbře, zlatě ani oděvu nikoho z vás. Sami víte, že pro potřeby mé a těch, kteří byli se mnou, sloužily tyto ruce“ (*Sk* 20,33–34). *Kodex kanonického práva* připouští, že tato otázka může být regulována „předpisy partikulárního práva“ (srov. kán. 285 § 1 *CIC*), s tím, že je třeba „vyhnout se všemu, co je cizí duchovnímu stavu, i když jde o něco, co je v mezích slušnosti“ (srov. kán. 285 § 2), že není možné „přijmout veřejné úřady, jejichž obsahem je účast na výkonu světské moci“ (srov. kán. 285 § 3; srov. také § 4).

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme **pověřit konkrétního člověka**, kterému bude v rámci náplně jeho práce **v úzké spolupráci se synodní skupinou pro ekonomiku** svěřen úkol nalézt a navrhnout cesty, jak v diecézi využít nejrůznější eticky zodpovědné **možnosti hledání finančních zdrojů** pro zabezpečení misijního poslání diecéze, jejíž úkolem by bylo ve spolupráci s odborníky a příslušnými grémii v diecézi především:

- naplánovat a koordinovat konkrétní kroky k tomu, aby celkový **systém hospodaření** se zdroji byl **transparentní** a umožňoval věřícím účinně **ovlivňovat** hospodaření na odpovídajících úrovních (např. skrze pastorační a ekonomické rady);
- nabídnout farnostem metodickou podporu, případně i konkrétní nástroje pro rozvoj transparentního a **pravidelného dárcovství farníků** se zaměřením **na podporu života a poslání farností** – včetně osobních nákladů „svých" kněží a, u větších farností, také pastoračních týmů (online nástroje usnadňující tento způsob dárcovství, pravidelná aktualizace informací o vhodných formách darování finančních i jiných prostředků apod.);
- navrhnout koncepci **vzdělávání pracovníků** ve farnosti i na biskupství v metodách fundraisingu a rozvoji účelového dárcovství a zavést a rozvinout systém průběžné **péče o dárce** (včetně dobré informovanosti o využití jejich darů);
- naplánovat, vykomunikovat a zavést konkrétní nástroje, jak **posílit informovanost věřících** o reálných nákladech na zaměstnance (také v závislosti na výši mezd, na které budeme cílit dle části VI. 1.) a zároveň hledat **rovnováhu mezi transparentností a možností zneužití informací** o hospodaření s financemi (např. bez porozumění kontextu).

2. CESTA: Doporučujeme, aby byly v diecézi biskupem v konzultaci s kněžskou radou stanoveny podmínky, za kterých by mohli kněží pracující v diecézní pastoraci – pokud chtějí a mohou – pracovat také na částečný **úvazek v civilním zaměstnání,** pokud by tento úvazek byl v souladu s jejich kněžským posláním; zároveň v diecézi doporučujeme upřesnit mzdové podmínky kněží, kteří již nyní vedle svého pracovního úvazku s biskupstvím mají pracovní **úvazky v rámci kategoriální pastorace** se školami, nemocnicemi, věznicemi apod.

3. CESTA: Doporučujeme provést revizi kompetencí a způsobu fungování **pastoračních a ekonomických rad farností** s cílem posílit jejich hlas při zásadních finančních rozhodnutích farnosti včetně rozhodnutí ohledně osobních nákladů. To vše při zachování zákonné autority faráře či moderátora společné správy a v souladu s celocírkevními předpisy.

3. Efektivní a etické hospodaření s financemi

„Kdo je věrný v maličkosti, je věrný i ve velké věci" (*Lk* 16,10; srov. *Lk* 12,16-21 a 18,18-25). To je, např. vedle štědrosti (srov. např. *Lk* 6,34.38) jedna z cest, jak se vyhnout pokušení „nespravedlivého mamonu" (*Lk* 16,9-13), tedy jak zamezit, aby se pro nás majetek stal modlou. Způsob, jakým zacházíme se svými finančními zdroji, vypovídá o tom, komu patříme.

Východiska:

Způsob, jakým církev nakládá s financemi a majetkem, není jen technickou záležitostí, ale vyjadřuje samu podstatu její víry, naděje a lásky. Evangelium opakovaně zdůrazňuje, že správce má být nejen schopný, ale především věrný a moudrý (srov. Mt 24,45–47; Lk 16,10–13). Finanční hospodaření je tedy duchovní služba, která odráží vztah církve ke světu, k lidem i k Bohu.

„Nemůžete sloužit Bohu i mamonu" (Lk 16,13) není zákazem používat finance, ale výzvou k tomu, aby byly prostředkem služby, nikoli cílem. Správa církevních zdrojů má být podřízena poslání – tedy hlásání evangelia, službě potřebným a budování společenství. V tomto světle není efektivita

a etika v rozporu: skutečná efektivita ve správě zdrojů znamená službu Božímu království způsobem, který je zároveň čestný, udržitelný a důvěryhodný.

Sociální nauka církve opakovaně zdůrazňuje, že ekonomika má sloužit člověku, a ne naopak (srov. *Gaudium et spes*, 63; *Evangelii gaudium*, 203). Církev je volána k tomu, aby ve své vlastní praxi svědčila o alternativní ekonomice – ekonomice daru, důvěry a solidarity. To znamená nejen vyvarovat se investic, které odporují důstojnosti člověka nebo ničí stvoření, ale také aktivně podporovat iniciativy, které vytvářejí spravedlivější a udržitelnější svět.[145]

Přijetím dvojího kritéria **efektivity a etiky** chceme v plzeňské diecézi hledat cestu, jak s dostupnými prostředky nakládat moudře, odpovědně a s pohledem upřeným na misijní cíl církve. Nejde jen o to, „kolik" přináší naše správa výnosů, ale také „jak" je spravujeme a „proč" je používáme. Zdroje nejsou cílem, ale nástrojem.

O etické dimenzi správy majetku papež František píše v *Evangelii gaudium* toto: „Na etiku se obvykle hledí s posměšným pohrdáním. Je považována za kontraproduktivní, příliš lidskou, protože relativizuje peníze a moc. Etika v posledku odkazuje k Bohu, jenž očekává závaznou odpověď, která přesahuje tržní kategorie. V tomto smyslu vybízím finanční odborníky a vlády různých zemí, aby vzali v úvahu slova starověkého mudrce: ‚Nedělit se s chudými o vlastní majetek znamená okrádat je a brát jim život. Majetek, který vlastníme, není náš, patří jim' (sv. Jan Zlatoústý)." (*EG, čl. 58*)

Proto předkládáme následující „cíle" jako vyjádření naší touhy, kam chceme v příštích deseti letech v diecézi v této oblasti směřovat. Navazující „cesty" pak nabízíme jako konkrétní kroky, které nám mohou pomoci se těmto cílům postupně přiblížit.[146]

Cíle:

- V diecézi je s financemi hospodařeno **efektivně a eticky** zodpovědně, transparentně, s misijní orientací.
- V diecézi jsou pro **vykazatelnost** výše zmíněných kritérií efektivnosti a etické zodpovědnosti jsou zavedeny transparentní a srozumitelné nástroje (např. etický kodex).
- V diecézi jsou zavedena jednoznačná, srozumitelná a transparentní kritéria pro přijímání, evidenci a využití **darů a příspěvků věřících, včetně finančních příspěvků v souvislosti se slavením eucharistie** („mešní stipendia") **a dalšími bohoslužebnými úkony** („štolové příspěvky"), který jasně určí příjemce těchto příspěvků a zamezí jakémukoli „zdání obchodu nebo spekulace".[147]
- V diecézi je zaveden **systém profesionálních správců majetku a finančních poradců**, je rozvinuta spolupráce s odborníky na udržitelné a etické investice a zaveden systém pravidelné revize investiční politiky.

Cesty:

1. CESTA: Doporučujeme (např. v rámci prací na etickém kodexu diecéze podle 4. cesty III. 3.) ve spolupráci se zástupci pastoračních a ekonomických rad farností vypracovat pravidla pro **etické získávání finančních darů a příspěvků a zacházení s nimi**. Tato pravidla by měla zajistit transparentní zveřejňování finančních aktivit farností, zamezit manipulativnímu způsobu

[145] Rámec pro tvorbu pravidel pro etické investování církevních organizací je nabídnut v dokumentu *Mensuram bonam: Faith-Based Measures for Catholic Investors* (Pontifical Academy of Social Sciences, 2022, online ZDE.

[146] Důležitost etické dimenze finančního hospodaření v diecézi vedle návrhů delegátů v rámci II. etapy vyjádřili delegáti již také v rámci I. etapy např. takto: „Některé farnosti, zejména městské, pak zdůrazňují důležitost etické stránky hospodaření (původ finančních prostředků a investičních rozhodnutí, dodržování morálních principů, ekologické dopady) a evangelijních hodnot při správě majetku a financí" (*MkB*, čl. 84). K důležitosti transparentnosti hospodaření srov. např. *MkB*, čl. 83 a 99, k nepřítomnosti „pravidel pro etické nakládání s dary" a k potřebě „kodexu etického investování" srov. *MkB*, čl. 74.

[147] Zároveň musí být jasné, že těmito příspěvky věřící „přispívají k prospěchu církve a podílejí se tímto darem na její péči o vydržování služebníků a na jejich činnostech" (kán. 946 *CIC*).

získávání finančních prostředků, pomoci při rozvoji systematické péče o dárce, zajistit využití darovaných prostředků pro podporu poslání diecéze, farnosti či na určený účel, umožnit kontrolu využití darovaných prostředků ze strany dárců apod.

2. CESTA: Doporučujeme, aby biskupství hledalo způsoby efektivní podpory etického a ekologického hospodaření všech v diecézi působících církevních subjektů. Za tím účelem doporučujeme (např. v rámci prací na etickém kodexu diecéze podle 4. cesty III. 3.) vypracovat a příslušným diecézním grémiím předložit **návrh kodexu etického investování**, který stanoví jasná pravidla pro finanční investování biskupství, farností či jiných církevních organizací. Tento investiční kodex by měl zajistit, aby všechny finanční investice církevních subjektů v diecézi byly v souladu s evangelijními principy a církevními doporučeními v této oblasti.

3. CESTA: Doporučujeme v diecézi **v rámci trvalého vzdělávání** pastoračních pracovníků, správců majetku a členů ekonomických rad příležitostně zařazovat také témata prohlubující dovednosti potřebné pro eticky odpovědné a zároveň efektivní hospodaření. Tyto příležitosti mohou zahrnovat také sdílení dobré praxe mezi ekonomy či fundraisery z různých diecézí, církví, neziskových organizací či firem, zprostředkování praktických metodických pomůcek, metodické poradenství apod.[148]

4. CESTA: Doporučujeme, aby byla zvýšena důvěryhodnost ekonomických rad farností tím, že budou podobně jako pastorační rady voleny členy farnosti a duchovní bude mít možnost jmenovat pouze jejich menší část.

Zdroje

Více informací o historii vzniku obou dokumentů najdete na synoda.bip.cz/dokument2.

Tento studijní dokument je podrobnou studijní verzí stručnějšího
Závěrečného dokumentu II. etapy diecézní synody Diecéze plzeňské *Já jsem ta Cesta*.

V elektronické podobě je ke stažení na synoda.bip.cz/studijnidokument

Související dokumenty:

- Závěrečný dokument II. etapy diecézní synody *Já jsem ta Cesta* je k dispozici ZDE.
- Historie vzniku Závěrečného dokumentu je k dispozici na ZDE.
- Zdrojové prakticko-teologické reflexe použité pro tvorbu studijního dokumentu:
    - Prakticko-teologické reflexe MISIE
    - Prakticko-teologické reflexe USPOŘÁDÁNÍ
    - Prakticko-teologické reflexe tématu HOSPODAŘENÍ

Dokumenty Synody o synodalitě:

- Závěrečný dokument Synody o synodalitě *Za církev synodální: společenství, spoluúčast, poslání* (online ZDE)
- Generální sekretariát synody: Pokyny pro realizační fázi synody 2025–2028 (online ZDE)

[148] Dokument *Mensuram Bonam* vydaný dikasteriem pro integrální lidský rozvoj (2022, online ZDE) přináší důraznou výzvu k tomu, aby katolické instituce spravovaly svůj majetek v souladu s vírou, sociální naukou církve a respektem k lidské důstojnosti i stvoření. Klade důraz na tři klíčové pilíře: (1) *Integrita správy*; (2) *Rozlišování investičních strategií*; (3) *Důraz na spravedlnost a udržitelnost*. Tato výzva nás směřuje k hlubší integraci teologie hospodaření a konkrétní ekonomické praxe. Etické investování není jen morální požadavek, ale výraz učednického stylu: spravovat to, co je Boží, tak, aby to plodilo dobro, naději a pokoj